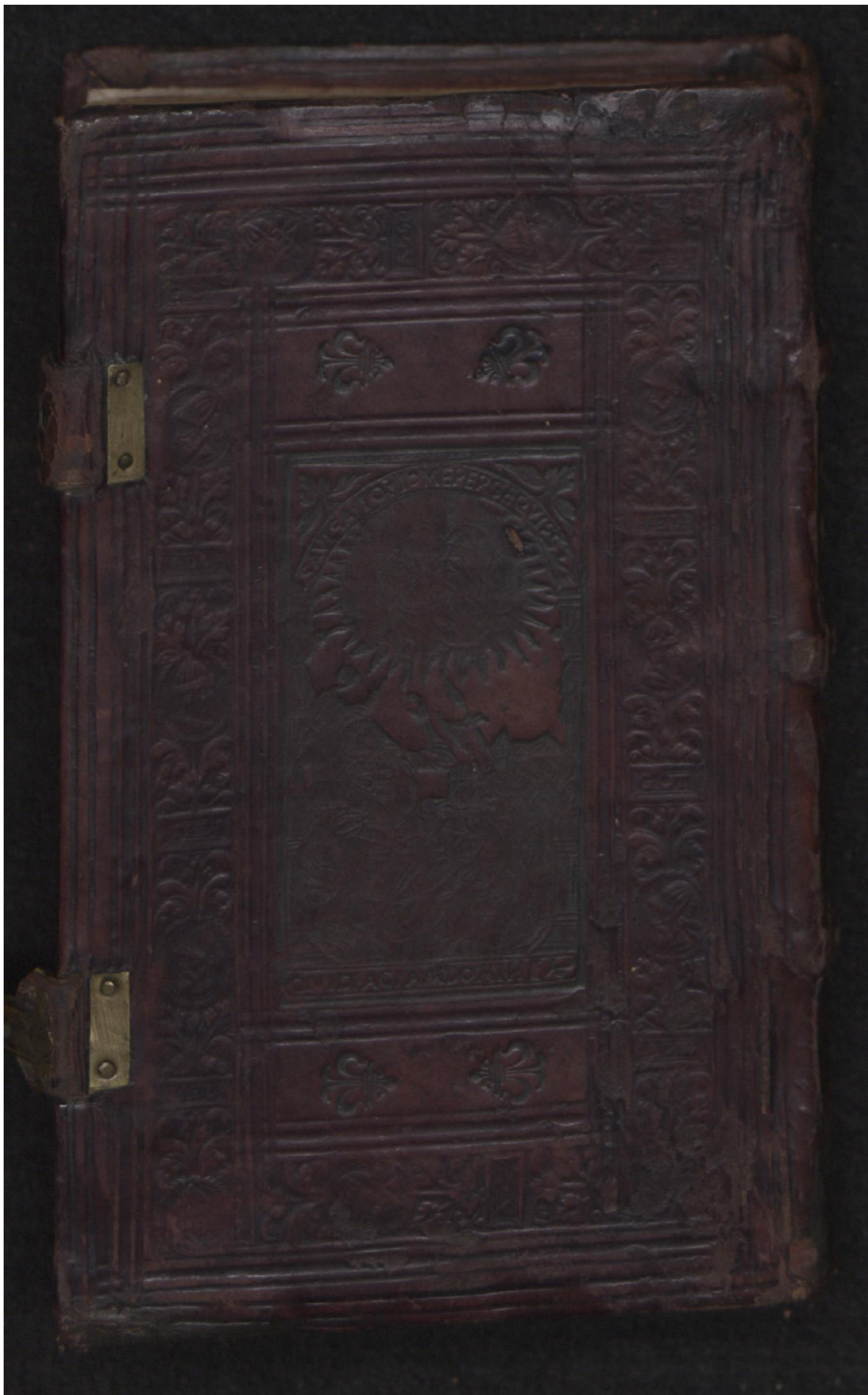

44.–100.

Ligprædicken/ Offuer Erlige Velbyrdige Jacob Huitfelds til Bæridzgaard Jordeferd i Trundhiem 9. Iunij, Anno 1583.

Om Christne

Deris første opstandelse til salighed oc hellighed i dette Leffnit/ huorvid Døden bliffuer dennem wskadelig.

Hans Mogensøn Ns.

Marc: 13.

J vide icke naar HERREN vil komme.

Prentet i Kiøbenhaffn / Aff Matz Vingaard.
1585.

Salig Jacob Huitfelds
Fæderne Vaaben.

Fru Lizabet Frises til
Bæridzgaard.

Erlig velbyr=
dig Fru Lizabet Fris/Sa=
lige Jacob Huitfelds til Bæridz=
gaard sørgendis Efterleff=
uerske / sin gunstige
Frue/ ydmyge=
ligen.

VRomme Fru
Lizabet/gunsti=
ge ven / ieg yn=
sker Eder aff
mit Hierte/met daglig for=
mering/ alt det gode/ som
en Christen kand oc bør
at ynske sin Himmerigis
medarffuing/oc sin velfor=
tiente

tiente gunstige ven / aff Gud ved Jesum Christum vor Herre / Amen. Allermest oc effter denne tids oc eders sørgelige vilkors leylighed / beder ieg Gud for eder / at hand naadeligen vil sende eder den helligAands trøst / i sit ords krafft / som eders store / oc (Gud giffue at icke saa vaare) offuermodige sorg som i saa ynckelige ligge vdi / i nogen maade lindre / oc effter haanden kand formindske.

 Scrifft-

Scrifften giffuer Gud/ iblant mange andre titler/ ocsaa det Naffn/ at hun kaller hannem/ al trøstis Gud/ huilcket/ huad det er/ icke mange i grunden ret forstaa/ uden de som i høye angist/ oc i hiertens vee oc vaande (som i nu giøre) det haffue practicerit. Hand trøste eder/ met alle bedrøffuede hierter.

Nogen trøst er vel i Verdslige gode ting/ som kunde være Gods oc Eyedom/ heder=

derlig Slect / trofaste gode Venner / helbrede / Liffs fruct / oc andre saadane Guds gaffuer oc benaa-dinger. Det forstaa de best/ som komme i vonde / oc haff-ue intet saadant at trøste sig ved / saa oc de det hafft haffue / oc det siden sørge-ligen maa ombære. Men naar it armt Menniske bliffuer aff Gud saa hiem-mesøgt oc antastit som i nu ere / da slar saadan trøst icke frem / oc er met alt saa-dant snart vdtrøstet. Men

huemsomhelst Guds trøst behøffuer / hende begerer oc vil anamme: Hannem er Gud villig oc redebon/ met Scrifftens trøst oc den hellig Aands som kallis oc er den ypperste Trøstere. Den trøst drager til maalit/ hun trenger igiennem/ oc offueruinder sorgen/ saa at hiertet fanger lufft / fornimmer lise oc husualelse/ i høyeste nød / ia end ocsaa i den haarde død. Huem denne trøst haffuer fanget smag paa/ oc lært hende at

kiende

kiende i sin velmact oc med=
gangs tid / hun slar han=
nem icke feil paa hans
sorgs oc nøds dag / naar
hand ellers vil vende sit
hierte der til.

Der for vil ieg haffue
eder formanit / at i anam=
mendis Guds oc hans
Ords trøst / Christeligen
ville befale hannem eders
store skade oc hierte vær / oc
som en ret den hellig Aands
Discipel / saaledis modere=
re eders sorg oc gremmelse /
at den icke gaar foruijt

 hen/

hen / oc tager eder vdaff veyen / saa at i Gud der met fortørne / eller eders liff oc sundhed / forderffue eller forkaste. Huilcket Gud icke vil haffue saa giort/ vnder sin lydelse.

Det hører io Christne til at tage begge vilckor/ modgang oc medgang/ wlycke som lycke / graad som glæde / aff Guds haand met tacksigelse. Oc ligeruis som det er en stor Christen konst/ i stor lyck-salighed sig ret at holde

imod

imod Gud: Saa er det ocsaa icke læt / i stor hierte sorg at beuare sin Christendom / Troen oc en god Samuittighed.

At i sørge / oc ere væmodig / kand eder ingen forkiere / som eders Salige Mand kient haffuer / oc vist aff hans store dydighed at sige / saa oc aff eders met hin anden / Ecteskaffs leffnit oc kierlige omgengelse. Der sørger for hannem oc græder mangen end denne dag / oc lenge her efter vil

giøre /

giøre / som icke anderledis haffuer været salig Jacob foruant / end met gunst dyd oc velgierninger aff hannem at anamme. Thi hand vaar en hielperig / huldrig oc ærerig Mand / som icke haffde ro eller vaar fornøyet / vden naar hand kunde giøre nogen til gode. Hand trøstede / gaff oc hialp / huem hand kunde oc som hand actede des verd at være. Oc offte hand gaff effter / oc lod falde aff sin ret / langt heller

end

end hand nogen vilde for=
ulempe/ vaar ingen skade=
lig saa vit hand for sit Em=
bede oc befaling det kunde
vnduære/fortørnede ingen
met sin vilie / skyde wheld
mere end skade / vaar mild
i tale oc ingen forgod / i
Raad trofast / i gensuar
forstandig / i fortørnelse
sagtferdig / til vrede long=
som/ villig til syne / oc i al
omgengelse lefflig/yndelig
oc høffuelig.

Des giffue hannem
alle i disse Land oc Læne/

sandheds vidnisbyrd/ met allerstørste endrectighed. Huor for icke er at forundre at mange sagne hannem/ met graad oc gremmelse/ oc i besynderligen oc for alle. Saa ville ieg alligeuel/ som eders fattige dog hulde ven oc Tienere/ som ieg oc offte tilforn eder haffuer formanit/ siden dette sørgelige fald skede/ at i icke ville henge eders køns suaghed oc trøsteløshed formeget effter/ oc vdsla Guds oc Menniskens

trøst/

trøſt / ſom i end her til / (vden fortørnelſe at ſige) vel megit giort haffue. La=dendis eder intet andet ſtaa for øynene oc i hiertet/ end eders vndfangne ſkade oc vederuilte / huilcket dog altſammen intet andet er end Guds vilie oc gier=ning / oc de Menniſkelige vilkors Euentyrlighed.

For ſaadan en Mand oc Ecte ſtaldbroder at ſør=ge / er naturligt / ſtaar vel / oc Guds ord lader det eff=ter / Men for nogen ſag el=

ler

ler sorg sig altid at plage oc martre/ forlenge at ligge i gremelse oc mistrøstighed/ oc icke at ville sig noget effter haanden lade affbryde/ det rimer sig icke til voris Christelige Professiion. Thi det er at indtage oc herberge sorgen i hiertet huor Gud skulle bo/ mere sorg at haffue aff det timelige/ end glæde i Gud oc aff det euige/ Oc at giøre sin graad til sin trøst oc sin gremmelse til sin Gud/ imod Gud oc hans hellige Bud.

Bud. Der for kaller oc
Scrifften saadan sorg/paa
Hedenske vis at sørge oc
græde / som ingen tro eller
trøst haffue om opstandel=
sen / paa vor HERRIS
Christi dag. De sørge for
deris affgangne / ligeruis
som de saae dennem der
sidst/ som de vaare / met
andre Creatur/bleffne slet
til intet/ som de aldrig skul=
le findis mere / eller oc fin=
dis i onde maade.

Saadan sorg er de
Christne forment / i for=

trøstning til deris opstan-
delse/huilcken er io saa vis/
som skabningen oc genløs-
ningen. Denne skal være de
Christnis sorg fordriff/i sta-
dig forhaabning oc frimo-
dighed/at paa den dag skal
al sorg vdslettis oc forglem-
mis/ oc al graad tørris aff
deris øyen. Der for siger
det vdualde Guds ridskaff
Paulus til de Thessaloni-
cker (effter at hand haffuer
talit om denne store glædis
dag) husualer hin anden
indbyrdis met disse tale.

Er

Er ſaa meget ſagt/ der ſom
eder ſtøder til haande/ no=
gen modgang eller vlycke
i eders liffs tid / da tencker
her paa/ oc lader det være
eders huſualelſe/ at den
dag er alt anſet / paa huil=
cken eders Genløſere ſkal
komme / oc opuecke eders
Legeme ſom huile vnder
Jorden. Fordi da ſkal al
vſelhed ophøre/ al ſorg vd=
ſlyckis oc obenbaris / (det
er ſees oc tees) paa eder
mere glæde / ære / herlig=
hed/ oc ſalighed(ſom Pau=

 lus

lus siger effter Esaiam) end nogit øye haffuer seet/ øre hørt/eller hierte nogen tid tenckt paa. Der for kallis denne dag / en dag aff vederquegelse / saa oc *dies restitutionis*, Det er saadan en dag / paa huilcken huer Christen skal igien bekomme/ hues hand enten haffuer efftertlat henfarindis/ eller efftertleffuindis ombaaret. Huilcket altsammen herligen er affmalet i det Jødiske Jubilei Aar/ saa oc vdi Joseph oc hans

Brø-

Brødre / der de fundis i-
gien i Egypten.

Den store oc langua-
rige sorg gaar neppeligen
aff vden vtolmodighed.
Ja der løbe vel iblant
mange farlige tancker /
som icke rime sig met Guds
sind oc vilge / oc mange v-
nyttige oc syndige spørs-
maal oc disputatzer. Er
fordi meget bedre / sig selff
at tage til Fange / oc met
Bøn oc paakaldelse at sette
sit sind i fred / oc som Pe-
trus oss lærer / met vilig ly-

 dighed

dighed sig at ydmyge vnder Guds veldige haand/ kastindis al vor omhu paa hannem/ Naar tid er paa/ skal hand vel igien opreyse oc ophøye dennem / som vnder hannem sig haffue forydmyget.

Saa tilstædis oss io saa lidet/ i det Femte Budord/ vore Legemer oc førlighed/ met formegen sorgefuldhed / at suæge oc forkaste/ som met nogen anden ting/ som kand være (foruden det groffue Manddrab) moduillig

uillig Lemmelestelse / offuerflud i Mad oc Dricke/ Blod at lade til twplict/ hastig vredladenhed/ twmaadeligt arbeid / met huilcke stycker oc andre/ mange begaa stor Synd / oc storme til deris egne Legemer / ligeruis som de vaare aff sten eller staal / oc end saa frimodeligen som det aldrig vaare forbodet.

At saadant er Synd/ haffue de æractige Hedninger icke affuist. Der for haffue mange aff dennem

farit sig selff ilde met / oc
handlit wmildeligen met
deris egne Lemmer oc Le-
gemer. Somme haffue
huldit deris hender i gloin-
dis Jld / saa lenge at de
bliffue dennem wnyttige.
Somme haffue bet sig
sielff Tungen aff / somme
ladet sig blød til Døde /
somme taget sig selff aff
dage / met Jern / Jld / for-
gifft oc i andre maade.
Dog finder mand ocsaa i
deris Historier / mange
skøne Exempler / huorledis
de

de haffue met ſtercke hierter oc ſtadigt mod ſpurt oc op-taget / deris kæriſte Liffs dødelige affgang / til Ex-empel oc efftersiun / alle ſom effter ere komne.

Der ſcriffuis om *Telamon*, den Koning aff *Salamine* at der hand ſpurde ſin Søns Død / *Aiacis*, den ſtore Krigsherris / ſagde hand / Jeg viſte vel det tilforn at ieg haffde afflet hannem it Dødeligt Menniſke til Verden. Icke mere bleff hand ved denne Tidende

forskrecket eller bedrøffuit. Oc vil hand met disse ord saa meget haffue sagt. Det er icke den ting / som nogen behøffuer at være vnderlig ved at it Menniske døer. Fordi de afflis oc fødis met saadane vilkor at de skulle dø / alle til ieffne / den ene saa vel som den anden.

Sandelige fra det wi fødis / da begynde wi at dø / oc den samme time som wi komme til Verden vdi / borttager en part aff vort leffnit / oc fløtter oss en

stund

stund nermer Døden. Der
for maa wi vel saa tencke
alle de dage wi leffue/ at
det forgangne/som forledit
er aff vor liffs tid/det haff-
uer Døden opsluget: huad
igien staar det foruenter
hand met opspende keffter/
ligeruis som en gabindis
Drage eller Lindorm. Huer
stund snapper hand effter
oss/ huor for icke er at vn-
dre/om hand engang ram-
mer/effterdi wi fødis døde-
lige/oc vort gantske leffnit/
intet andet er / end en idel

Døde-

Dødelighed. Det volder at som tiden gaar/saa gaa wi met. Oc fordi at Synden er indkommen i oss / der for ere vore Legeme/ Dødsens Tabernackel / Hytter oc Byggefeldige boliger.

Pericles miste paa saa dagis tid / tuende sine Sønner vnder drabelige Mend / som bleffue slagne for Fienden/ huilcket vist vaar hannem it stort saar/ oc en hoffuit sorg i hans hierte/ dog betog hun hannem saa lidet aff sit sinds

stadig=

ſtadighed/at hand ligeuel i ſamme dage haffde ſin beræding/obenbarligen i ringen/for Herrerne oc Menigheden/ oc det met en Krantz paa ſit Hoffuit/ huilcket vaar iblant de gamle it ſynderligt glædis tegen. Xenophon ſom hand en tid vaar i ſin Guds tieniſte/met ſine Hedniſke Offer oc Meſſe/ komme hannem tidender at hans Søn *Gryllus* vaar om halſen/da lagde hand (aff Faderligt hiertelag) ſin

Krantz

Krantz aff/som hand effter seduane / for Høytidens skyld haffde opset / Men der hand videre spurde sig faare / oc fick at høre at Sønnen vaar fallen/ i det at hand holt sig vel oc Mandeligen / sette hand Krantzen paa igien. Som hand vilde saa sige / da er her nu nock sørget.

Gunstige Frue ieg beder gantske ydmygeligen / at i mig icke ville fortencke / at ieg eder forholler Mands Exempler / oc io saadane

Mends

Mends som haffue værit forneme Krigsherrer/ hues hierter haffue værit herdede/ i Folcke død oc Mandeblod/ saa at de kunde trotze al vlycke / oc met Mands styrcke hende offueruinde. Jeg ved vel at saadant hierte oc Mandskaff / icke bør at vdkreffuis aff eder eller nogit Quindfolck / huilcke Scrifften kaller it suagt oc skrøbeligt kar. Men fordi ieg vel ved at Exempler megit formaa til en formaning / vilde ieg gierne

ne at disse her offuen be-
neffnde / som haffue værit
saa saare frimodige / at de
i saadane sørgelig fald slet
intet haffue sørget / kunde
lære eder noget dismindre at
sørge: Oc saa megit minde
som i bedre forstaa Guds
vilie end disse oc alle andre/
som icke haffue Guds ord
at leffue effter.

Nu er det icke allene
Mandkønnit / som kand
(betenckendis det som ved-
bør) bere sine skader met it
stadigt oc wforruct mod:
Men

Men wi kunde oc læse det samme om Quindfolck. Dog saadane Exempler ere ferre (kand ske) end de andre. Til Lacedæmon vaar en Quinde / hun spurde en dag at hendis tre Sønner / som laae til Marcken met Stadsens Krigsfolck / vaare bleffne vdi en Slacting. Da fattede hun sig icke faare vmodeligen at græde sine øyen vd / ey sin helbrede met vmaadelig sorg at forspille / ey heller met gremmelse sig at suelte

til forderffuelse: Men hun sagde met trøstighed. Der til haffde ieg fød / oc opfød dennem at de skulle dø for deris Fæderne Stad oc Land.

Saadane tollige sind haffue de gamle hafft offuer deris Lig oc Hussorg / doz de icke haffue kient Gud / eller nogit vist i grunden at tale / om deris Legomers opstandelse / eller euige ære: Allenisste formodindis at leffue i it got ord oc ærligt rycte / paa deris død.

Det er icke den ting som mand skal være vnderlig ved/ at it Menniske døer oc affalder/ efftersdi det er en almindelig sententz/ affsagt offuer alle/ Fattige oc Fri vnge oc gamle. Det met-bringer Verdsens løb oc daglig forfaring/ at saa altid værit haffuer/ oc icke anderledis være vil eller kand/ indtil enden. Saa er oc/ gunstige Frue/ eders skade eder icke offuerfalden vforuarindis/ at i io haff-üe værit der om betimeli-

 gen

gen tiluarit. Fordi strax samme tid / som i bleffue salig Jacob Huitfeld antuordet ved haanden / aff Gud formeddelst Kircketieneren / da hørde i eder forkynde / at Mennisket som er aff Jord skulle bliffue til Jord igien / huilcket nu i Verden icke anderledis skeer end ved Døden. Huor lenge det skal vare / oc huilcken det skal først laade / vil Gud oss icke obenbare / men hand vil haffue det sig befalit oc faarebehullet.

Der

Der for skulle Ectefolck saa
leffue met hin anden/ at de
huer dag oc stund tencke at
skilsmisse er dennem i vent-
te/ Oc det er den hellige *Pauli*
mening oc formaning / at
de som giffte ere / skulle væ-
re / som de det icke vaare.
Giørindis sig huer dag
saadane tancker/ skulde min
Mand (eller min Høstru)
som er min største Verds-
sens glæde / i dag eller i
morgen ryckis mig fra / da
skulle ieg endda sette mit
sind i fred/ oc skicke min vilie

effter Guds vilie / alt ſaa-
dant er de Menniſkelige
vilkor tilhørigt / Gud være
benedidet i alle ting. Da
leffue de vel met hin an-
den / naar de huer ſtund
tencke paa ſkilſmiſſen/ocſaa
bo tilhobe / i dag ſom de i
morgen ſkulle ſige hin an-
den gode nat. Vel den ſig
ſaa bereder imod den onde
dag. Vil Gud lade Him-
melen falle/da faller hand/
huad heller mand er friſk
eller forſaget. Oc den regn-
ſky Mand ſeer komme

langt

langt fra sig / kand mand noget vare sig for / at hun icke rader saa hart / som den der paakommer vvforuarindis.

Jeg ved huor det er skeet / at en Christen ven trøstede met sin scriffuelse sin bedrøffuede ven / som sørgede hart for sin Høstruis Dødelige affgang / oc screff iblant andet saaledis. Min Høstru dør mig fra dagligen dags / oc ieg maler mig den vvselhed for Øyen før end hun kommer / paa det

at om Guds vilie er at ſaa
ſke ſkal / ieg icke da ſkal bliff-
ue bradeligen / oc wforſein-
dis begreben oc offuerfal-
den / oc da (maa vel ſke)
forſynde mig imod min
HErre Gud / met offuer-
maadig klage / ſorg oc væ-
modighed.

Gunſtige Frue / Jeg
maa nu vende igien / thi ieg
fornemmer at ieg er megit
foruijt fremgangen i denne
Materia oc mening / helſt
fordi ieg mig icke faareſet
haffde eder nogen Trøſte-

ſcrifft

scrifft i denne Epistel til at sende / huilcket dog visselligen vel vaare fornøden. Hues ieg her vdi giort haffuer / er i den mening skeet / som seduaanligt er / at huem met anden haffuer at tale / være sig enten Mundtligen eller met scrifft / hand pleyr sig nogit at føye / effter den andens affecter / huad heller det er til sorg eller glæde. Ellers haffde mig burt at være kommen noget høyere / oc indført anden trøst end den

 mand

mand finder hoss Hedninge/ vdi hues ord oc Exempel/ er trøsten gantske ringe oc mauger/ helst til den at husuale som aff hiertens sorg er klemt oc perset retteligen oc for aluore.

Jeg skulle haffue værit kommen til vor opstandelsis æresuldhed / til vore Legemers skin oc klarhed / lig Himmelen/ til voris Siælis wdødelighed/ til Liff oc siæls forhobte forsamling/ til forskedne venners sammenfinding/ til Guds hel-
gens

gens menskaff / aff begge Testamenter. Til voris høy Triumph i Himmelen / vnder vor seyeruindindis Første Michael Guds Søn / oc offuer alle vore Fiender siunlige oc vsiunlige/ til Guds Himmelske Hoffsindes de hellige Englis stoldbrøderlag / til Guds Ansict/ oc den hellige Trefoldigheds euige anskuelse. Met anden saadan trøst mere/ som kunde hentis aff den rette trøstekilde Guds trøstindis ord / som

met

met begge trøsteris / Guds Søns oc den helig Aands hielp / meget bedre kunde suale oc leske / en tør oc trøsteløs Siæl / end alt det i Verden er.

Men efterdi at i nogle nu forledne Aar / ere mange skøñe scriffter vdgangne aff Drabelige oc Høylærde Mend / de efterleffuindis til husualelse offuer deris affsøffnede Venner / vil ieg langt helder haffue dennem eder befalede at læse / til eders store sorgs oc høye angestis forleskelse / end selff noget scriffue icke halfft saa gaat. Dog paa det at ieg ocsaa kunde komme eder noget til trøst (des ieg vel plictig er som eders visse tienere.

re.) Haffuer ieg denne kortelig
Prædicken ladet forfatte/huilcken
Jeg ſender eder nu/ ſom ieg haff=
de i Salige Jacob Huitfelds/
Eders (ſaa lenge Gud vilde)
kiere Mands oc ſtore glædis/
men nu eders hiertens væ oc
verckis Begraffuelſe/ Saadan/
ſom mine gaffuer den formotte
at berede / iblant mine mange
Syſſel oc forhindringer / ſom
mig aff mit Embede paahenge.
Giffue Gud at ieg i al min tid
kunde haffue orſage oc effne/
det at giøre huor met eder ſkeer
tieniſte / da er det billigt at ieg
giør det ocſaa gierne oc met en
god vilie / Thi det er mere end
vel forſkylt / baade aff den ſa=
lige Mand oc aff eder / met it
got trygt venſkaff / oc met man=
ge velgierninger. Ende=

Endeligen Beder ieg ydmygeligen / at i fremdelis som hertil / ville holde oc regne mig iblant eders hulde Tienere / Oc Gud beder ieg for eder / aff alt mit hierte / at hand eders sorg / met sin Naade oc Aand vil formindske / oc giffue eder igien sit tol / trøst / oc husualelse / Amen.

Eders Velbyrdigheds

Altid fattige ven oc ydmyge Tienere.

Hans Mogensøn Ns.

Psal:

Psal: 42.

Min Siæl hui est du saa bedrøffuit / oc hui est du saa vrolig i mig. Haff dit haab til Gud. Fordi hand skal endnu saa vel Frelse mig/ tilseindis oc for mine øyen / at ieg skal tacke hannem. Thi hand beuiser at hand er min Gud.

Salige Jacob Huitfelds Rim.

S: S: S:

Det er

Hiufflit omgaar /
Eindet stille staar.

Lig=

Ligpredicken

Offuer Erli-
lige Velbyrdige Jacob
Huitfelds til Bæridsgaard/
Jordeferd i Trundhiem / den
9. Iunij. Anno
1583.

Saa skriffuer S: Hans E-
uangelist i sin Obenbarings
20. Capittel.

SAlig oc Hellig er
den som haffuer
part i den første Opstan-
delse. Den anden Død
haffuer ingen Mact off-
uer dennem.

A Guds

Luce: 12. v. 37

GUds Søn siger hoss *Lucam*, Salige ere de Tienere som HERren finder vogne naar hand kommer. Oc lidet frem beder/ Der som nogen Tienere siger (Det er tencker) i sit hierte/ min Herre kommer icke endnu brat/ oc begynder saa at sla Suenne oc tienerinder/ ocsaa at æde oc dricke sig drucken/ Den tieneris Hosbonde skal komme / paa den Dag hand icke venter / oc den time som hand icke aff vedt/ hand skal hugge hannem i stycker oc legge hans part oc deel met de vantro. Det er met Syndere oc de Vgudelige som icke haffue Guds Venskaff oc bliffue borte i fordømmelsen. Met

Luc: 12. 45

Met disse ord formaner vor Herre Christus alle Mennis-ske saa at leffue som de ville Dø / fordi de icke vide huad stund/eller met huordan død/ den HERre Gud dennem vil kalle aff Verden/i hues haand er baade vort Liff oc vort Endeligt. Oc dette formaner oss voris kiere Mestere/ faaresettindis oss (Lige som hand oc giør hoss Mosen) velfart oc vlycke/Liff oc Død/oc giffuer oss kaarit at tage huilcket vi helst ville. Lycke oc Liffuit / om vi ville staa i vor Herris stedse foruentelse / oc saaledis leffue som vi huer stund skulle dø: vferd oc Døden / om vi ville saa leffue / som Gud vaare offuer tusinde Mile borte / oc

Deut:30.

vor Døds stund icke at vente før end om tusind Aar.

Disse tancker ere mig indfaldne aff salige Jacob Huidtfelds Leffnit oc affgang/ huilcken er aff sin stund offuerfallen i hans feirste Alder / dog icke wforuarindis eller hånem wbetenckt: Men altid haffuindis disse tancker oc denne tale. Betenck huad effter vilkomme. Det vaar got at være Fogit skulle mand icke giøre regenskab. Her timmelig/der Euig. Item i dag her i morgen der. Huor met hand vilde paaminde sig oc andre / om Døden/Dommen oc den euig tid.

Aff denne orsage/ oc efterdi wi haffue nu for hender en Christen mands Jordeferdt/ som Christeligen Leffuede sit

Liff oc Saligen er affgangen/ saa at wi ere hannem foruentendis at see met glæde i de Retferdigis Opstandelse: Haffuer ieg tagit mig denne lille Text faare/ paa denne tid eders kierlighed faare at giffue / oc i nogen maade forklare/som den der vel kommer offuer ens met det wi faare haffue / oc oss vel til pass til salig vnderuisning/ oss lærindis oc formanindis saa at leffue vdi it Christeligt leffnids opstandelse/ oc salig Igienfødsel til it nyt Leffnit at føre i Gudfryctighed / at naar den anden Død kommer / hand icke giør oss nogen skade eller affbreck/ men mere er oss til gaffn oc fordel/ oc at wi midler tid kun-

 de igien

de igien bekomme vdi tro oc
tilregnelse/den forlorne hellig-
hed oc salighed som wi haffue
mist i Adams fald/oc den sam-
me siden besidde/ haffuindis
hende i haand oc haffuindis
være/naar wi bliffue igien op-
uackte aff den anden Død oc
voris Soffuesenge / vid vor
HErris anden tilkommelse.
Det heder da vel Opstandit/
vel Leffuit oc vel død/ oc huem
altid tencker paa vel at dø /
hand leffuer aldrig ille eller
vender snart igien / oc huem
vel leffuer dør aldrig ille / som
Syrac: 7. v:37. Viis Mand siger / tenck paa
din sidste tid saa Synder du
icke. Thi endog ingen leffuer
vden Synd / bliffuer dog me-
git disminde aff hende bedreff-
uit/

uit/ naar mand i liffue betencker / huorledis til vil gaa/ naar mand skal ligge oc drage til døde/naar Øynene oc hiertid tage til at brystе.

Gud giffue oss/at saa nyttig oc nødtørfftig som denne Formaning oss er/ twi den saa alffuarligen kunde acte oc behierte. Fordi den største part aff dẽnem som sig kalle Christne / ere Døde for Gud oc til retferdighed. Oc huilcken som icke opstaar aff saadan Synde død / Naar Gud lader sig høre i sine Tienere: Den skal en anden tid opstaa / hand vil eller ey/naar den samme Herre lader sin Røst lyde i egen Person / oc siden aldrig mere komme til søffn ro eller huile. Iohan 5.

Thi ligeruis som hand tilforn vaar død i dette timelig Liff/ saa skal hand oc siden leffue i Euig død. Der for oss Gud naadeligen vil beuare. Oc tuert imod huem som i Naadens tid lader sig opuecke/ oc opstaar aff den fordømmelige Synde død/ hand skal oc paa den dag høre Guds Søns Røst/ oc opstaa til Euigt oc vendeligt Liff/ Glæde/ oc Herlighed. Huilckit oss vor kiere Gud Naadeligen forlene/ for Jesu Christe skyld (som er Liffsens Første) oc formiddelst den helligAands gierning i ordit/ oc det hellige *ministerium*, AMEN.

Dette er nu/ Sumsuise/ huad den helligAand i denne

Text

Text vil forholle / huilcken wi til videre forklaring oc vnderuisning saaledis ville wi Sønderdele at wi.

I. Ville acte oc offuerueige huad det er huor til i disse ord formanis.

II. Huad oss loffuis oc iettis met saadant vilkor at wi denne formaning ville vedtage oc atlyde.

Gud forlæ oss sin naade oc hellig Aand. Amen.

Første part.

TIl det Første stycke / vil den Hellige GVDS Mand S: Hans Christi kiere Frende / Discipel / Euangelist / Apostel oc Prophet / saa

tale til alle Christne. Jeg formaner eder mine Elskelige i Hhristo Jesu/ at i ville /acte/ vide/oc forstaa eders ælendighed oc vsle vilkor/ at i formedelst det første Menniskis synd oc fald/ Naturligen ere i Døden. J Guds vnaade / aff Gud forkaste / til Euig forderffuelse. Nu er Gud Barmhiertig oc god/ vil icke at i skulle bliffue borte i Død oc Fordømmelse / haffuer fordi loffuit oc sendt eder sit naturlige Ord/ sin Euige Søn / saa oc sit leffuindis oc lydindis Ord/ vdi sine Tieneris munde/eder at hente oc kalle aff eders Dødelige Elendighed. Der faare hører oc lyder / vender hid
Esa: 55. eders Øren oc Hierter. Det

koster eder icke mere end at i ville opstaa / oc icke bliffue i Døden beliggindis/ ville i det giøre/det skal giffue eder fromme oc gaffn vsigeligt.

Hoss dette stycke haffue wi at betencke disse efterfølgindis Articke. Naar oc huorledis wi haffue verit Leffuindis. Huorledis wi ere bleffne Liffløse igien / huorledis Gud taler til oss/oss at opreise aff Døden/ oc huorledis wi kunde opstaa oc bliffue i Gud Leffuindis/ oc tuert imod huem de ere som icke ville lade sig oprobe oc der for bliffue borte i Døden.

Det Første augaaindis/ er Liffuit anfengeligen oc oprindeligen i Gud aff Euighed. Oc aff hans gaffue oc laan er

det

det i alle ting som leffue oc rø=
Iudi: 8. ris/ Der faare kallis hand oc
met rette den Leffuindis Gud/
oc sueries ved hannem / saa
Num:14. sant Gud leffuer / hand suer
ocsaa sielff / saa sant som ieg
leffuer etc.

Collos: 1. Denne Leffuindis oc E=
uige Gud/ skabte i Begyndel=
sen hellige oc rene Aander it
stort antal / oc gaff dennem
Aandeligt Liff oc leffnit/ i ret=
ferdighed oc Hellighed / tilski=
ckindis dennem sit Himmelske
Psal: 103 Hussinde/ oc sine Hofftienere
at være / sin vilge oc Bud at
vdrette / huort hand dennem
vilde sende oc forskicke. Huor
aff de oc kallis Engle /Det er
sendebud oc Legater.

Iohan: 8. Aff disse skabte oc leffuen=
dis

dis Aander bliffue en part icke bestandige i deris indskabte Liff oc sandhed/ Men bliffue deris HErre oc Skabere met Hoffmodghed wlydige. De saae (som de Gamle tale her om) i den hellige Trefoldigheds Speigel/ at den middel Person i Guddommen Guds Euige Søn skulle bliffue Menniske/ oc i forsmæelse dø paa Kaarsit. Oc anseindis deris høye gaffuer/ foractede de det tilkommendis Menniske/oc hannem at være vndergiffne. Der met bleffue de nedstøtte aff Himmelen/ miste alle deris indskabte gaffuer/ bliffue Guds oc hans æris Fiender/ oc ere opfylte oc brende met Had til hannem/ oc ere Luce: 10.

saa

saa faldne i den Euige Død/ holdis Fangne oc Bundne
2. Pet. 2. met Mørckhedsens Kæder / til Christi Dom oc den euige
Matth 25 Ild/ oc ere i Døden vdødelige/ oc haffue aff Syndsens forgifft / som i deris Aandelige Hierter oc natur er indkommen/ saa oc aff deris skadelige idret bekommit disse hadelige naffn at de kallis Sathan oc Modstandere / Dieffle oc Løynactige Klaffere / onde Aander/ onde Engle/ Fiender oc fordærffuere.

Om disse Aander/ haffue nogle / som *Origenes* oc hans partj / hafft den mening / at de endnu skulle foruentis til opstandelse oc salighed. Men fordi oss er intit der om obenbarit

barit i Guds ord/ ville wi intet vide der aff at sige. Ja fordi den mening er aff Kircken dømt vrang oc vildfarindis/ ville wi intet befeld giøre hende/ heldst fordi wi haffue vor Mesteris Christi ord for oss/ som siger at dennem er berid nu Euig Ild / uden forløsning/ oc imellen dennom oc de salige / it umageligt Dyb/ oc at ingen der fra kand komme. Matth 25 Luc. 16.

Wi tacke gierne aff hu oc hierte voris Barmhiertige Gud vor HErris Jesu Christi Fader / som saa Naadelige met oss haffuer *Dispenserit*, oc icke effter sin Ret oc strenghed oss metfarit / som oc ere saare dybt faldne / men haffuer berid oss redding oc opreisning / i sin

i sin Søn/ Ord oc Aand. Ville fordi nu skynde oss til det wi oss faaretagit haffue / som er det Menniskelige kiøns Liff / Død oc første Opstandelse/ tagindis oss her aff til formaning Lærdom oc trøst/ huad Gud den hellig Aand vil giffue.

Der nu sked vaar dette / (som om er tald) sørgelige Englefald / Gud til vrede oc vanære/ ville de gamle Lærere sige / at de Engle som icke haffde værit Samtyckindis i Lucifers oc hans Anhangs Synd oc wlydighed / dennem skal Gud først haffue saa vel bestyrckit oc stadfest / at de aldrig kunde falle aff deris naturlige oc indskabte lydighed oc salig-

salighed: Oc siden til den vndfangne skadis opretting/ som hannem skeedt vaar paa de skøne Himmelske Creature aff deris egen moduillighed met foregaaendis Guddommeligt beraad skabt it andit nyt Creatur paa Jorden aff Jord oc Muld / oc det met kostelige gaffuer beprydet / som ere Liff oc Aand formiddelst sin Aandis indblæselse Monarchia oc Herredømme offuer Jorden oc alle Creatur/ saa oc Hellighed/ Visdom oc Wdødelighed / Huilcket scrifften kaller at være skabt effter Guds egit Billede. Dette Creatur paa det / det icke skulle være oc bliffue alene haffuer Gud (Ligeruis som

 oc alle

oc alle andre leffuendis Creatur for formerelsens skyld) bygd oc skabt en mage oc medhielp / hannem til behagelighed oc salig glæde / i lige hellighed oc lydighed imod Skaberen/saa oc til lige Liff/velde oc vdødelighed.

Disse skøne ny Creature/ skulle haffue leffuit en tidlang her paa Jorden / deris timelige leffnit / effter Guds gode raad oc vilie / til det Menniskelige køns formering/ oc alt i hellighed oc salighed / vden al vördning / kummer oc møde. Oc siden som Enoch oc Elias/ foruden død bleffuit forsette oc henfløtte i det andet oc Euige Liff/ met Krop oc Siæl i Himmelen at leff-

leffue for Guds Ansicht / i de hellige Englis selskaff / oc det foruden ende.

O salige Creature / O ynskte vilkor / O glædeligt leffnit / O rene gerninger oc idret / O Engelske oc nesten Guddommelige ære oc herlighed. Til saadant Liff oc glædis vilckor / vaare wi skabte i de første Mennisker / i huilcke da vaar den gantske Menniskelige natur. Jeg siger til saadant Liff oc Leffnit / hues ære glæde oc salighed saa megen er / saa stor oc offuermaadig / at det Menniskelige hierte er alt for ringe det at begribe / end sige at den skulle kunde i ord eller Skrifft forfattis.

Nu hører fremdelis huorledis vor Fader/ oc alle i hannem/ere komne om dette ſalige Liff oc bleffue døde/effterdi voris Prophet i vor text taler til alle Menniſker ſom leffue det timelige Liff paa Jorden / dennem formanendis at de ville opſtaa i den første Opſtandelſe/ om de nogen tid ville bliffue Salige.

Dieffuelen vaar aff Guds Søn forbandit/ oc forſkut fra Gud. Saa viſte hand oc at hannem endda foreſtod en anden Dom for Guds Anſict/ vdi alle hellige Englis oc Menniſkes Aaſiun. Derfore vaar hand nu bleffuen Guds oc hans Creaturs Fiend oc Hadſmand/ bandede oc lod ſig for-

fortryde at Gud den ære skulle nyde / oc dette ny Jordiske Creatur være kommit til den ære oc Salighed som hand forgiort oc forkast haffde. Thi legger hand sig til met sin høye Visdom / som nu vaar bleffuen til tusindkonstig arrighed / trerskhed / Løgn oc falskhed / at hand Gud til had / oc Menisken til hierteforg oc forderffuelse / dette gode kunde kuldkaste. Angriber saa den hellige Quinde / met Slange trerskhed / oc vnder hendis skiul oc Skabning / huilcken da (som mand mener) vaare it yndeligt Creatur / oc der til offuermaade snedigt som Scrifften siger / foruender hende Guds ord oc Bud faa-

re met sin falske vdlegning / oc der met forfører hende til v-lydighed oc met det samme i Døden/ som wi ville met kort-hed faa at høre.

Vdi Skabningen indgaff Gud i Mennisket / ligeruis som oc tilforn vdi Englene/ en fri vilie til at giøre oc lade. Denne beleffuede hannem / som vdi sit Creatur/at indbinde oc forknippe vnder sin lydighed/giffuindis hånem it bud oc befalning / huilcken hand icke skulde offuertræde. Aff it Træ staaendis mit i Paradis skulle hand icke æde / met anhengt trusel/at der som hand bleffue der aff ædindis/ ia (som Eua selff beretter) det anrørindis/ skulle hand til visse dø / oc end

den

den vsle / haarde/ bittere oc grumme Død. Disse ord forstod den Moder Eua oc viste dennem i sin rette forstand effter at sige / indtil saa lenge at Ormen indslog i hende aff sin forgifft / at hun oc begynte/ met hannem at liuge/ oc Herrens ord effter hannem at forfalske.

Huad skulle det være(siger forføreren) at Gud skulle haffue giffuit eder vnder hender/ Oc til eders vilie alt det paa Jorden er/ alt det i Lufften/ i Værit oc i Vandene er / men disse Træ i Haffuen skulle hand all: haffue forbudit eder/ Begynder saa strax i første angrib at liuge / menindis hende saa vijt at føre/ at hun

 skal

skal liuge effter som hand liu-
ger faare. Thi Løgen er icke
allene imod Sandhed at ta-
le / men ocsaa mere at sige end
Sandhed er / ocsaa mindre at
sige oc Sandhed at fortie.
Men hun suarer / ney / oss er
forløffuit aff al fruct oc aff
alle Træ at æde / men it Træ
haffuer Gud forment oss.
Saa langt siger hun ret til /
men fremdelis traader hun
nogit vdaff Veyen. Oc hoss
dette sit forbud (siger hun)
haffuer HErren videre sagt /
ne forte moriaminj. Det er da
allerede Guds ord anderledis
fremført / end hand dennem
selff talid haffuer / oc den
strenghed vdelat met huilcken
hand truede dennom Døden.

Huil-

Huilckit strax smager aff den onde Aands Forgifft oc galde. Oc lyder Euæ *paraphrasis* oc vdtolckelse føye anderledis end saa: Thi giøre i dette oc æde aff denne Fruct / huem ved i torde dø der aff. Huor vnder er at forstaa: Men kand ske det tor endda bliffue bedre.

Saaledis haffuer Satan den store Moder paa vege til Synd oc fald / Huilckit hand vel ved sig nøttigt at giøre til sit forderffuelige forset. Dø? Sagde hand / oc fører Guds ord i sin rette form / oc vil der met være anseet for mere sandru end Eua / paa det hand kand videre være betrod. Ingelunde (siger hand) Skulle i dø Døden. Men Gud vil

icke lade eder vide huor god den Fruct er. Hand mener det eder icke saa got / men troer/ mig/ ieg vil sige eder ret sandhed. Huilcken dag i æde her aff / da faa i obne oc klare øyen/ bliffue vise som Guder oc faa forstand paa ont oc got. Det ved Gud/ men hand holder eder det forborget/ oc vil icke lade eder forstaa al sin mening/ for den skyld at hand eder saadant gode misunder. Vil saa i sit falske oc skadelige forset siunis at være anseet/ for deris langt bedre Ven / end den gode Gud / som de haffue skabning/ Liff oc Salighed vdaff. Det maa mand kalde/ paa det allerhøyeste gode ord at giffue aff it falskt hier=

hierte / oc at liffue oc drøge vnder Venskaffs skiul oc skin.

Quinden (Oui den ælendighed) gaff rom disse falske tale. Oc som hun tilforn begynt haffde nogit at rocke / oc være wstadig i sin hellige lydighed oc sandhed: saa lader hun sig nu til fulle offuertale/ tinod Guds ord oc bud at gaa oc giøre. Hun lader sig sin øyneløst betage anseindis at Træit vaar bequemt til mad/ Fructen i øynene behagelig/ ocsaa tienindis til Klogskaff at bekomme / huor til hun allerede vaar met syndige lyst beslagen. Hun lod sig nu icke nøye met den Visdom som Gud hende giffuet haffde / Men bleff nu saa til sinde/ at

bleff-

bleffue hun icke viss som Gud selffuer / da vaare hendis Visdom icke verd at tale om / eller tacke faare. Beuegis saa til Fordømmelig begiering / hende aff Ormen indhuæst oc indblæst / oc aff ret Lucifers vanart / at gribe Gud i sin høyhed oc at ville være hannem lig. Tager saa effter onde raad aff Fructen / Od først der aff hun for sin Person / oc siden offuertaler sin hellige Mand met Dieffuels Konst / at hand oc æder der aff. Bedreffue saa met denne ene gerning mange Døds Synder / imod deris Indskabte Liff / Sandhed oc Retferdighed. De bleffue affaldige fra den Leffuedis Gud / til hans Fiende /

de/ som selff vaar i Døden/ oc er en Rod oc stifftere til Døden oc al vlycke/ bleffue vlydige imod Guds vdtrycte Mandat/ bleffue Løignere met løgnsens Fader/ Hoffmodige oc æregierige/ oc beginge der met det allerstørste røffueri oc Kirckebrud/ som er/ den æreuerde Gud sin høyhed/ ære oc visdom at berøffue/ saa vit som de oc Dieffuelen kunde der til giøre. Der met følger nu oc henger den longe Dragehale/ den hele Synde hob/ Apo. 12.
ligeruis som Ringe eller Led i en Lencke henge den ene i den anden. Oc i en sum at sige/ vduigte aff Menniskens natur/ Guds Billede/ oc Dieffuelens drog ind igien i dennem/

nem/ vduigte Liff oc retferdig-
hed oc igien indrog Synd oc
Død. Aff huilcken den gant-
ske Natur strax wfortøffuit
bleff offuerfalden oc plat for-
derffuit.

Eya huad vaar det it ont
bytte / Eya huad der er liden
vinding i saa fangen Visdom/
oc dyrekiøpt det mand met
langt mere fordel kunde om-
bære. Adam vaar tilforne
Vis nock/ kiende sin Skabere/
oc viste hans Natur/ Væsen/
oc vilie. Hand viste oc at
Naffngiffue alle Creatur / oc
alt effter deris art / vilkor oc
Nature. Saa vijss vaar oc-
saa Quinden / thi det er klart
screffuit at Gud Skabte den-
nem sig til it Billede. Saa
stod

stod dennem ocsaa for at de skulle bliffue som Guder naar tiden kom / Huilckit (Gud bedrit) de icke kunde forbide. Det haffde vel værit dennom nock Vijse at være i det gode: Huad det onde monne være / finge de at vide alt fortilige.

Huad for Vijsdom vaar det da / som hand bekom effter sin forførreris falske tilsagn? Schrifften suarer her til / deris øyne bleffue opladne / da maatte de see at de vaare nøgne oc at der vaar skam oc blusel paa ferde / som tilforn icke værit haffde. Fatte sig saa faare at giøre ont verre / oc sig i Døden vidère at forsencke. Sammenhefftte Figenblad til skørt / der met at skiule sig / huil-

huilcket de tilforn intet behøff-
uede/ dog de ocsaa da vaare
Psal. 139. Legemlige nøgne. Men met
Figenblad er ingen vel skiult
for de øyen som see i Mørcke/
igiennom alle Ringmure/
hundrede alne vnder Jorden
oc i dybeste Helffuede.

De vaare io nøgne/ oc ille
Nøgne / Der de vaare ved
Luc. 10. Synd oc affald/ formeddelst
den grumme Røffuere Dieff-
uelen plyndrede oc berøffuede/
alt det gode oc alle de Him-
melske gaffuer / Skatte oc
Klænod/ huor met de vaare
i Skabningen aff Gud be-
gaffuede oc beprydede/ føye
ringere end Englene/ i Guds
Psal. 8. Billede oc lignelse / som før
er sagt. Oc det er at haffue
mist

mist oc omborit glæde oc Liff-
uit/oc at være falden i nød oc
Død / det er i Guds wnaa-
de/strenghed oc Dom.

Aff saadan Rod kommer saadan grøde/ aff saadan sag saadan effect oc vdretning. Huilcke begge Adam icke fuldkommeligen oc saa som det sig burde vil bekiende / men hand hugger endnu skuggeløff for sig/ i det hand faareber sin nøgenhed oc blusel / men sin forseelse oc misgierning forrøsser hand oc vil icke her vd met hende / vdi fri bekiendelse. Men HERren retleder hannem/ der hand sig vndskylder paa sin Nøgenhed at hand for den skyld icke torde lade sig til siune. Du taler vel (siger

hand) om din Nøgenhed skam oc blusel: Men du taler intet om Aarsagen til den. Hui taler du intet om din begangne wlydighed oc Synd? Thi der aff haffuer du Nøgenhed oc blusel / fryct oc fluctighed / oc haffuer nu i hende det ieg dig truede som er Fordømmelse oc den euige Død. Huilcket du icke kant skiule eller fordølie for mine øyne som alting seer oc ved.

Huad denne Død fører met sig fornemmer Adam i sit vsle Hierte / Lige som Cain Amnon oc Judas / saa tilige gierningen vaar bedreffuen / begynder at fly for Gud / oc holde sig fra Liffsens Kilde / som hand haffde Liffuit oc al-

le Naa-

le Naader vdaff / at søge skiul oc Fielster / ved aldrig huor hand vil bliffue / kand icke fordrage Herrens leffuindis røst i sine Døde ørn / begynder at beskylde Quinden oc Gud som hannem icke bedre haffde beladit. Summa hand bliffuer gäntske affuent fra Gud / bliffuer vred ved Gud oc hans Bud / vilde nu at der vaare ingen Gud eller Retferdighed til / eller at hand aldrig haffde værit skafft. Der met er hand lige saa faren som de Fordømte Engle / oc finder sig i den haarde oc euige Død.

Saadan er nu det ælendige Menniskis vilkor oc stat effter faldet / huilcken aldrig nockſommeligen kand beten-

ckis / end sige vdtrøckis met
ord/ eller beseriffuis. Saale-
Rom. 5. dis er falden i Døden den
gantske natur oc Menniskens
køn / vent fra Gud til Dieff-
uelen / fra Retferdighed til
Synd / fra glæde til Sorg/
fra Liffuit til Døden/ saa me-
git som naturen / oc den na-
turlige afflelse oc fødzel er
angaaendis.

Det lod sig den Naadige
Gud forbarme/ oc hans mil-
de godhed offueruenede hans
Retferdighed oc Sandhed /
Menniskit at benaade. Mand
maa oc Christeligen her ten-
cke oc sige at den euige Meg-
lere/ haffuer lagd sig der vdi/
værit offuerbodig at bøde for
Menniskens brøde / oc giort

deris vndskylding at de icke ere
faldne aff egen lyst oc begie-
ring/saa megit som aff Dieff-
uelens falskhed Løgn oc be-
drag. Saaledis fant Guds Iohan. 1.
Søn Naade hoss sin Euige
Fader / oc saaledis kom det
arme Menniske til Naade for-
middelst hannem/ hans Bøn
oc meglen/oc for hans tilkom-
mendis Offers oc betalings
skyld.

Denne Naade som er det
euige Liff/ bebudede den talin-
dis Person i Guddommen det
arme Menniske/ for it glæde-
ligt Euangelium fra den hel-
lige Trefoldighed. At endog
de skulle leffue it kummer-
ligt Leffnit/ met ve/ sorg/mø-
de oc Treldom indtil deris

 døde-

dødedag oc forløsnings dag:
Saa haffde Gud dog bered
dennem en hielpere oc Forlø-
Psal. 51. sere / som skulle traade den
gamle Slange paa Hoffue-
1. Ioha. 1. dit/ oc giøre Dieffuelens gier-
1. Cor. 15 ninger til intet / oc met sit
Blod to dennem snæhuide oc
rene aff alle deris Synder/ oc
vdi sin Seyeruinding oc Op-
standelse legge alle deris Fien-
der vnder sine føder.

Der ved fick Adam til
Liffs igien bleff bedre til freds/
oc fick ny oc stercke Troens
tancker i sit hierte/ begynte at
føle Guds Søns meglere
Embede i sin Siæl / oc at see
huorledis Slangen laag
hannem vnder Føderne. Tog
saa til at giøre gode giernin-
ger/

ger/ met Bøn oc tacksigelse/ i Troen til den tilkommendis sæd. Behalp sig saa met sin Lamskinds Kiortil / i Christi forhobning/ leffuede ved sit suedige Arbeyd i tolmodighed. Oc i sine Offer lod hand sig om sin Synd oc fald paaminde til Penitentz / oc om det tilkommendis Lams Blod/ som skulle slactis for alle Verdens Synder / dennem til trøst oc opreysning. Saaledis opstode de første Mennisker effter deris fald / oc finge til Liffs igien i den første opstandelse oc bleffue i saa maade salige oc hellige/ i Tro oc tilregnelse/ aff pur lutter Naade oc Barmhiertighed.

Nu haffue wi (Kiere

 Christ-

(Christne) videre at acte huor-
ledis denne første oc farligste
Død / fremdelis er kommen
offuer alle Menniske / som
offuen berørt er. Gud talde
Gen. 1. til Adam oc Eua for faldet/ it
almectigt ord / værer Fruct-
sommelige/ oc formerer eder/
oc opfylder Jorden. Met det-
te ord gaff hand ind i deris
natur begiering oc krafft til
at affle oc føde Børn / na-
turliger Vise vdi Ecteskaff.
Oc ligeruis som de ved faldet
oc den første Død / icke strax
miste deris timelige Liff : saa
behulde de oc den gaffue mact
oc lyst til at affle / met andre
dennem indgiffne naturlige
kraffter.

Det er en gammel sagn/
at

at Ridderskabit huercken aff-
ler/ eller arffuis. Saa haff-
uer det sig oc met det ny Men-
niske i Adam oc Eua. De ere
nu igienfødde/ oc opstandne/
aff deris første død/ ere bleff-
ne ny Menniske / oc haffue
fundit naade hoss Gud / vdi
den eniste meglere / som er
bleffuen deris Liff oc opstan- Iohan.11.
delse. Dette ny Menniske aff-
ler icke/ til den naturlige Bar-
nefødzel. Men Eua føder
saadanne Børn som hun er
Moder i hendis forderffuede/
oc ved Synden forkrenckte
natur. Thi endog hun tagis
til naade/ oc skattis hoss Gud
hellig oc retferdig / er hun dog
oc bliffuer i sig selff / it Syn-
digt Menniske/haffuer Synd

oc sorg at dragis met / oc maa
der vnder skelffue oc beffue al-
le sine Liffs dage. Saa staar
Gen. 5. der oc screffuit om Adam / at
hand afflede Børn i sit Bil-
lede / oc effter sin egen lignel-
se / Det er / icke effter Guds
Billede i hellighed oc retfer-
dighed / Visdom oc vdødelig-
hed: Men i Synd Sorg oc
Dødsens fryct. Paa huilcken
vis / ocsaa Adams Børn
fremdelis affle oc føde aff sig.
Saa at i saa maade / er Syn-
Rom. 5. den met sin sold / offuer hoff-
uit kommen aff it Menniske
offuer alle / som baade her til
dags / naturliger vise / fødde /
oc endnu vfødde ere.

Thi endog at den Barm-
hiertige Gud / aff Godheds
offuer-

offuerflødighed / mildeligen
tager til Naade / ocsaa de
smaa Børn som endnu ere i
Moderens Liff / i fødselen / oc
i deris Vugge / naar de bliffue
hannem tilborne met Christe-
lige Bøner / aff Foreldrene el-
ler andre Christne: Saa er
der dog stort forskel paa na-
tur oc paa Naade. Aff naa-
de tager Gud an ocsaa de
smaa effter sit løffte til Abra- Gen. 17.
ham / ieg vil være din / oc din
sæds Gud / huilcket ere saa
vel de smaa som de store / de
vfødde som de fødde: Ocsaa
effter Christi ord / lader smaa
Børn komme til mig etc. Saa Marc. 10
er dog natur natur / oc for-
derffuelse forderffuelse. Oc
ligeruis som Spidalske Forel-
dre

dre icke kunde affle rene Børn (thi deris Blod er forderffuit)
Ephes. 2. Saa ere wi alle aff natur Vredens Børn/ oc vore Forældris skyld oc plage henge oss paa / saa lenge wi ere i blote naturen/ for den naturlige oc metfødde Synds skyld / som haffuer Døden met sig i følge / indtil Opstandelsen som
Rom. 5. screffuit staar / Synden er indkommen i Verden / oc ved Synden/ Døden.

Efftedi wi nu / i nogen maade hørt haffue til vor Textis forklaring/ først huorledis alle Menniske haffue værit Leffuendis ved Gnds gierning oc Leffuindis haand i skabningen. Siden huorledis de ere komne i Døden/som haff-

haffuer offuerskuld det gantske køn som en Vandflod/ oc huad det er for en Død som vdi scrifften først omtalis/ oc wi met hende paa denne gang haffue at omtale: Da følger nu fremdelis den første Opstandelse hoss huilcken Johannes loffuer saa megit got/dennem som i hende bliffue lodtagne.

Her offuer haffuer ieg/talendis om de første Mennisker/ i nogen maade affrittet oc groffueligen vdkast huorledis de ere komne til denne salige Opstandelse. Huilcket wi oc fremdelis ville henføre til voris oc den almindelige Opstandelse som ske skal i dette Liff/ aff alle dennem som skulle

bliff-

bliffue salige. Thi Gud haffuer icke vden en eniste Naade at tage Mennisken aff Døden met/ til Liffsens Opstandelse. Oc huilcken i denne Naade icke opstaar/ hand bliffuer vel i Døden beliggendis.

Nu maa nogen indfalde saadant tuiffl oc spørsmaal. Effterdi vdi Adam er falden i Synd oc Død den gantske Menniske natur / som du her offuen sagt haffuer / oc met scrifften nøyacteligen beuist: Huor for er icke da samme gantske natur / i hannem ocsaa kommen igien til Opstandelse? Der til maa mand saa suare. Vist er naturen heel oc al i de første Mennisker Opstanden / saa lenge som al

naturen

naturen oc kønnit vaar eniste i dennem/ oc saa lenge som de aff samme natur komne ere/ icke ere met egen forseelse faldne i Synd oc Død igien. Oc der som noget Adams Barn døde / før end det selff kunde Synde / da døde det i sin Faders venskaff oc forbund met Gud oc bleff saligt / oc io der som Gud bleff aff Foreldrene om sin Naadis pact hierteligen paamint / dog icke vden synderlig den helligAands forarbeiding. Thi Gud siger selff at Barnit icke skal bære (Det er lide for) sin Faders wretuished (oc io icke den euige straff) Men naar det kom til alder oc forstand / viste sin Guds vilie / oc kunde skielne imel-

Ezec. 18.

imellem ont oc got/ oc da gior-
de det onde imod forbudit: Da
siger Gud der om / at den siel
skal dø som synder / huilcket
saa skal met vilkor forstaaes/
vden saa er at den kommer
til egen Opstandelse / Poeni-
tentz oc omuendelse / i Meg-
Abac,2. lerens kundskaff oc tilforlad.
Da staar atter Guds ord/
den leffuer oc er retferdig som
haffuer egen Tro.

Saa er da at Opstaa i
den første Opstandelse det
samme som scrifften ellers
kaller/sig til Gud at omuende.
At giøre Poenitentz oc Tro
Euangelio / At giøre Fructer
som sig skicke til sand Poni-
tentz. At igienfødis ved Vand/
Ordit oc den hellig Aand. At
ind-

indskriffuis den ny Euangelij Low i Menniskens hierter. At faa en sterck Aand / oc it nyt hierte. At bortagis aff dennem de horde Stenhierter / oc dennem Kiødhierter igien at giffuis. At omuende sig fra sine onde Veye. Christus kalder det at efftersølge sig i igenfødselen. Paulus / at Kaarsfeste Legemit met sin lyst oc begiering. At fornyes i sit hiertis sind / At giffue sine Lemmer til retferdigheds tieniste / huordane mange ord i scrifften findis / met huilcke den samme mening atskilligen vdtrøckis.

Denne Opstandllse kand i nogen maade bescriffuis som efftersølger. Er it Menniskes

D aluor-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1167 8° copy 1

aluorlige omuendelse til Gud i sant kundskaff paa sin Synd oc hendis wforfalskede bekiendelse/ mod redzel oc fryct for Guds Dom oc sin fortiente straff/ huor vdi hiertet dog icke mistrøster/ men fatter den Herre Jesum/ vdi sit Messiæ Embede/ met sterckt forset sig fremdelis at rette oc bedre/ formiddelst den helligAands hielp oc bistand/ huor met følger had til Synden/ baade den beuonde oc andre/ oc flitighed til alle gode gierninger/ aff ret Kierlighed til Gud/ aff hans velgierningers sande kundskaff/ hannem til villig lydighed oc ære.

Naar Mennisket bliffuer saaledis i hiertet tilgiort aff Guds

Guds ord oc Aand / da er det kommit til den sande omuendelse oc salige Opstandelse. Oc io sterckere denne begiering oc lyst til Gud oc hans vilie er i hiertit / io mere Mennisket haffuer aff troens oc den helligAands gaffue. Ephes. 4
Men io mindre saadanne affecter oc brynde findis hoss oss / io mindre er ocsaa Troens maade oc Naade. Der effter kand huer mand dømme om sig selff / oc er alle at raade at de her vdi dømme vden hyckleri. Fordi der som du enten icke vilt dømme eller du vilt dømme paa din egen vild / Psal. 9.
da er for haanden en anden 1. Pet. 1.
Dommere / som dømmer vden 1. Cor. 2.
Personers anseelse i retferdighed.

hed. Nu ere de/rette Christne oc Aandelige Mennisker/ som i alle ting dømme om sig selff/ paa det icke anden skal dømme dennem.

Denne bescriffuelse vil ieg icke videre forfølge. Thi ellers vilde mig faarefalde / den hele artickel met at tage / om Poenitentz oc it nyt Leffnit. Huilcket icke hører til mit forset. Thi vil ieg nu faaregiffue eders kierlighed/ved huad middel Gud kalder paa oss at wi skulle opstaa. Huem de ere som det høre oc Opstaa / oc huem de ere som det forhøre/ oc bliffue i den euige Død beliggindis. Oc det vil ieg giøre oss det met at opuecke / at wi lyde kaldit/ opstaa aff den farlige

lige Død oc leffue her som wi ville leffue hissit.

Først taler Gud til oss oc alle Mennisker met sin hellige Low met hødzel / oc truendis dennem den euige Forderffuelse / huor som feil fuldkommen lydighed / met Liffsens tilsagn / vnder fuldkommenheds vilkor. Men fordi at Guds Aandelige Low er oss kiødelige Euæ Børn wmagelig / er i hende intit Liff eller opreisning / ia hun støder oss heller dybere ned i Døden / giørindis oss til offuermaade store Synder / i saa maade at wi paa den ene side bliffue Guds skyldnere oc der for formaledidede / fordi wi icke kunde fuldgiøre: Oc paa den anden Rom.7. Rom.7.

 side

Ezec. 18. side üde til freds met Gud / som den oss giffuer wmagelige Bud / oc kreffuer mere end wi formaa. Dømme saa at Herrens veye icke ere rette / vredis ved hannem / oc vilde vel der vaare huercken Gud eller Bud til / at wi kunde være fri oc wbundne / oc haffue vor egen vilie. Der er da baade wlydighed oc frendskaff. Dog gaffner hun oss saa megit / at hun viser oss huor Døde wi ere / oc huad der vil følge met / Psal. 44. paa det at naar den kommer som haffuer it milder maal / oc mere huldsalige Læber at tale met / Jesus Christus / recker oss Haand / oc vil met mact riffue oss aff Døden / wi da icke vedersige / men ere rede / lyde oc følge. Da

Da kommer Gud met sin anden røst til vercke/ lader oss høre at Døden er i Christi seyeruinding opslugen/ oc at huem som Liffsens Første oc hans Fane følge vil affleggiudis de Døde mørckens gierninger skal haffue Liffuit euindelige. Met disse tuende sine Røster / oc salige middel til voris Opstandelse fylder Gud (hannem ske ere) i dag alle Kircker / oc alle ørne som høre kunde oc ville / ved sine Sendebud oc Euangelister / huilcke hand der til baade begaffuer oc vdsender i hobe tal som store Herskarer. Saa stor vilge haffuer hand til at kalde oss op aff Døden (som hand giorde ved Lazarum dog

1. Cor. 15

Matth. 13

Psal. 68.

 Legem-

Legemligen) at wi skulde leff-
ue i Gud i denne Verden oc i
Naadens tid/ paa det at hans
gamle pact i hans Søns blod
oc Død/ icke skulde være w-
gaffnlig mere oss end vore før-
ste Foreldre (som her offuen
er omtalit) eller andre hellige
Mennisker Guds venner i det
gamle Testamente.

Disse tuende nu bemelte
Guds middel ere sandelige de
som burde nest hoss oss at giel-
de/ oc oss formaa til Opstan-
delse i it Gudfryctigt leffnit.
Fordi vist ingen ting skulde
gaa oss nermer til hierte/ end
den offuerhengendis Fordøm-
melse som Lowen oss høder.
Icke kand heller vor Gud i
nogen ting klarligere tee sin

Naade

Naade oc Barmhiertighed end i Christi Død / som oss i Euangelio faareholdis oc ingelunde bør at foractis. Men hos den største part hielper huercken det huide eller det sorte / huercken skrecken eller locken for tryghed oc hiertens hordhed. Saa ved den gode Gud / at Exempler bedre syncke i vore hierter / end Low oc Bud/Lærdom oc Formaning. Derfaare lader hand dennem ey heller bliffue tilbage / til voris forbedring lader oss fordi faareholde i begge sine Testamenter / oc daglige forfaring sin haarde straffis oc grumme vredis Exempel offuer dennem som haffue mere ladit sig lyste i Døden end i

Iohan. 3. Liffuet at være / oc mere at elske mørcket end Liusit. Om wi end der met vaare at tage aff vor seckerhed i den Dødelige vandel / som Gud fortørner: Oc føre til sin fryct oc Kierlighed i it Christeligt leffnits Opstandelse / huor til hand haffuer behagelighed.

Gen. 7. Saa maatte den Første Verden vndergaa met skreckelighed wsigelig / fordi hun icke
Gen. 19. vilde lade sig opuecke ved Guds Basune i Noë oc andre Predickere. Saa oc Sodoma. Dog saa at huem som Naade oc Miskundhed begierede / paa den foriette Sæd / ocsaa der Vandit gick hannem i Munden / eller Luen slog hannem om Hoffuedit icke bleff Fordømt /

dømt/ men Legemens straff bleff hånem til Liffs oc Siels beredding i omuendelsen / fordi sand Poenitens er god om hun end kommer silde. Core oc hans selskaff met de mange tusinde som fulde i Ørcken ved Plager oc Guds vdsende forderffuere / predicke oc met deris wferd for wbøyelige hierter / til lydighed oc Opstandelse. Israel oc lige saa som offte bleff giffuen i fremmedis hender / met tabte slactinger / Fengsel / Templens Forstøring / oc wsigelig vselhed/ fordi at Mundpredicken icke kunde hielpe paa dennem. Endeligen maatte Jødeland oc Jerusalem holde vd oc siden Ephesus oc Laodicea / som oc Num. 16

kort

kort for vor tid Constantino-
pel oc det Trapezuntiske Key-
serdømme. Huilcke Exempler
de store Folck oc Stæder /
Kongeriger oc Verden / maa
tage sig til oc tencke. *Mutato no-
mine, de te fabula narratur*, hør en
anden oc hør dig selff. Ocsaa
findis i vor hellige scrifft oc
Kirckehistorier (Jeg vil icke ta-
le om Hedenske Exempler) eni-
ge Personens forferlige vnder
gonge / som icke haffue villed
lyde Moders Lærdom oc
raad / oc ere fordi faldne i
Steffmoders haand / baade
høye oc nedrige Personer til
Liff oc Siæls fortabelse / icke
for den skyld at de haffde ilde
giort / thi der til haffde Gud
Naade oc Afflad nock / men
fordi

fordi de icke vilde afflade der de paamintis / opstaa oc bede Gud om Naade. Saadanne Exempler vil ieg for kortheds skyld/ icke opregne. Ey heller giøre mange ord aff det wi dagligen see oc forfare / hvorledis Gud met straff aff Himmelen/oc offuerfalds forderffuelse dennem ombringer. Eller oc atskilligen lader falde i Verdzlig straff oc obenbare beskemmelse / de som haffue pleyet sig deris lyst oc onde begiering / oc icke ladet sig affholde eller igienkalde ved Guds ords formaning. Huilcket den gode Gud ocsaa saa beskicker / paa det at Løffuen kunde spægis / naar hun seer oc hører / oc den lille Hund

slas

slas oc skriger. Oc at de som tilsee kunde betencke deris fortieniste / oc vende igien i tide /
Psal. 78. før end Gud vdøser al sin vrede.

Ydermere er ocsaa Guds middel til denne sag / Kaarss oc Modgang paa det at wi kunde practicere i vor trang / nød / sorg oc siugdom huad
Esa. 28. det er *visitarunt te Domine in angustijs*. Der dennem vaar bange / besøgte de dig / oc at de kunde O Herre raabe oc stønne til dig / det volder din Disciplin / oc at du haffuer hafft dennem i Kaarsens Schole. Item *vexatio dat intellectum auditui*. Huad mand icke vil høre eller forstaa / i velmact / aff Guds ord oc formaning / det

lærer

lærer oss Plage/Angist oc tribulatz at forstaa oc lide.

Saadant kald er vert at lyde / oc Gud aff hiertet der for at betacke / der hand met sin Faderlige straff oc Riss/oss tager aff siels salighheds farlighed. Som den Pebling maa vel tacke sin Scholemestere / som hannem tager aff Bødelens haand met sin føye Schole Ret. Exempel ere Manasses/Achab/Nabugodonosor/oc ntalige andre. Oc Dauid kand skøn paa huor got det er/ at gaa Gud igiennem henderne. Det er mig (siger hand) O Herre got at ieg er bleffuen plaget oc reffset/ Der met haffuer ieg lært at forstaa dine Bud. Jeg Psal. 119.

kand

kand nu skøn paa / at det er
farligt til salighed / altid at
haffue medgang oc glæde / oc
at sorg oc nød viser oc fører oss
til dig / som est allis voris sa-
lighed oc retferdighed.

Heb. 12. Apostelen ved oc der aff at
sige. All straff oc reffselse siu-
nis i begyndelsen icke at være
glædelig / men fuld aff bang-
hed: Men naar nogen bliff-
uer øffuit der vdi / giffuer hun
god Fruct aff sig / som er at
leffue i retferdighed met ro oc
huile. Det er i Guds fryct /
met en god sammuittighed.
Rom. 8. Oc huad er all Verdsens
modgang (siger *Paulus*) verd
at ligne / ved den ære som paa
oss skal obenbaris. Til huil-
cken (vil hand sige) wi met

Kaars oc tolmodighed beredis.

End giffuis en anden maade oc middel i Scrifften tilkiende / som tiener til denne Opstandelse / som er at Gud lader Menniſken falde i nogen ſtor oc drabelig Synd/ helſt naar de mene at de ſtaa fuld vel faſt/ paa det de kunde ſaa lære deris ſkrøbelighed at kiende/ oc aff en forſeelse forſtaa deris gantſke leffnit / oc deris ſkyld imod Gud i alle hans hellige Bud. Saaledis lod Gud S. Peder falde som sig lod ſaa vel tycke. Oc er at tencke at hand denne gang ſaa vel bleff rylled i Dieffuelens ſict/ at hand aldrig ſaaledis kom der mere / met ſaa ſtor miſgierning.

For det sidste haffue de som vide huad den Aandelige kamp oc anfectinger ere/vel ocsaa dette fornummet / at den gode Gud iblant met (huor som naturen icke er gantske forkroben) met nogen stor oc synderlig velgierning / kalder en stor Syndere/aff sin fordømmelige vey oc vandring / at hand slaar i sig selff oc lader sit hierte røris til saadanne tancker/der hand seer sin store mishandling paa den ene/oc Herrens gode oc velgierning paa den anden side. Er da Gud saa god ocmild / at hand sig saa naadeligen beuiser/ imod saadanne groffue Syndere. Da skal mig fortryde al min mishandling/oc ieg skal aldrig mere

re

re saa ilde giøre. Jeg vil tiene Psal: 2.
den milde Gud al min liffs tid
met fryct oc glæde. Huad skul-
de mand icke giøre/lide oc lade
saadan en Gud til tieniste?
Som er saa mild oc Naadig/
at hand vil/lige som hand vaa-
re trengt til oss/ vinde oss ocsaa
met Naadens beuisning / aff
Døden oc Dieffuelens Rige.

Vdi saadanne maader
(oc kand skee ande flere) lader
vor Gud see sin store omhyg-
gelighed/ for Menniskens sa-
lighed oc sin begierlighed til
dennem at kalde op aff Dø-
den at de kunde leffue. Huem
nu ingen ørn haffuer saadant
at høre / eller hierte saadant Esa: 6.
at begribe oc forstaa / om den
maa mand sige/ hand er io il-

Matt:13. de Død. Gud vil friliger icke
lade skylden findis hoss sig /
oc met saadan sin store flittig-
hed biuder hand sig i rette met
oss/huad haffuer ieg forsømit?
Esa: 5. Huad skulde ieg giøre der til/
det ieg icke giort haffuer?
Men huem sig selff forsøm-
mer oc lader skylden hoss sig
findis skal det selff vndgielde/
naar hand kommer paa den
Esa: 66. sted som hans Orm skal al-
drig afflade at bidde oc gnaff-
ue/ ey helder hans Ild at skol-
de oc brende. Thi det skal være
Sapi: 5. de fortabtis euige qual i deris
fordømte hierter/ at de haff-
ue værit Guds Mund wly-
dige/ icke haffue villet tage ved
god raad oc formaning/kunde
bliffue salige oc leffue met
Gud

Gud oc icke vilde. Thi skulle de haffue sig selff at beskylde met hiertens vee oc vaande i Euighed.

Nu paa det wi icke skulle komme i denne nød / ville wi fremdelis i Jesu Naffu acte oc offuerueye / huem de ere som paa Jorden leffue i Døden / oc icke vilde (i huad middel Gud bruger til dennem) lade sig opkalde til en Christelig Opstandelse oc it nyt Leffnit. Gud røre vore hierter / oc hielpe oss at wi i den haab icke bliffue befundne.

Vdi dette wsalige selskaff ere nu først Tørcken met alle hans Troes foruante / som enddog de holde it got Borgerligt Regimente / ere de dog Je-

 su

ſu Chriſti oc det Chriſtelige
naffns affſagde oc ſuorne
Fiender. Huor for alt hues
de giøre ſom vduortis loffue-
ligt er. (Dog hand det be-
lønner met ocſaa vduortis oc
Legemlig lyckſalighed) er det
dog intet andet for Gud end
Synd oc Vederſtyggelighed/
Thi ingen haffuer Naade hoſſ
Heb: 11. Gud vden i Chriſto/ ſom
ſcreffuit ſtaar: Gud at behage/
vden Troen / er wmueligt.
Epheſ: 1. Hand (det er Faderen) haff-
uer vdkaarit oſſ til Børn ved
Jeſum Chriſtum / oc ladit oſſ
bliffue ſine kiere Børn i den
Rom: 8. elſkelige Søn. Oc ingen ting
ſkal ſkilie oſſ fra den elſkelighed
ſom er (hoſſ Faderen) i Jeſu
Chriſto. Dog formode wi/
at

at mange aff dennem (som
skeede i Ægypten oc Babel)
ere ved Christne Fangers vn-
deruisning / komne til ret for=
stand paa Synd oc salighed/
paa den leffuẽdis Guds Søn/
oc hans salige Ord. Thi mand
maa vel tencke at Guds Ord
oc Aand i dẽnem er icke krafft=
løs/ oc wgaffnlig. Thi huad
de tale om den Kaarsfeste met Esa: 15.
scrifften er Guds ord/om huil-
cket hand siger selff / at det icke
skal komme tomt oc vden vd=
retting tilbage igien til han=
nem. Ellers ere de oc bliffue i
den samme stat som Adam
vaar før end hand kom til siu=
ne oc fick affløsning / oc haffue
ingen grund eller fasthed/men
leffue oc dø hen paa det wuisse/

det sig Gud forbarme. Oc der
som de end hitte paa noget at
giøre som i sig selff er got / oc
siunis at komme offuer ens
met Guds vilie / er det dog in-
tet behageligt / fordi det er icke
giort i Gud / oc i Troen til
Megleren / fordi alt det som
giøris vden Troen er Synd /
Heb: 11. oc Gud at behage vden Troen
er vmueligt. Oc Gud elsker
oc tager til tacke ingen / vden
vdi det kiere Barn oc Elske-
lige Søn.

De Jøder som i dag leff-
ue / oc icke ere bleffne rette E-
Ose: 13. uangeliske / huad heller de ere
Iohan: 11 døbte eller ey / ere ocsaa i Dø-
den. Fordi den som er Død-
sens Død oc Liffsens Første /
oc alle Ødis Liff oc Opstan-
delse /

delse/ den foracte de oc icke vil-
le lade hannem være deris
Liff oc Salighed. De lade
sig tycke de haffue Visdom
nock i deris Thalmud/ hellig-
hed nock i deris Omskærelse/
retferdighed nock i deris Sab-
bater oc Ceremonier / oc at
de i Lowen intet ere Gud skyl-
dige / men haffue rent affbe-
talit fra deris vngdom (som
den vnge Phariseer hoss Mat- Matt: 19.
heum) saa at de der til ingen
hielpere eller Messiam behøff-
ue. Men saadan en ere de for-
geffuis foruentendis / som
dennem kand løse aff timelig
armod oc Landflyctighed /
oc vederlegge dennem Land oc
Folck (megit ydermere end
Moses eller Josua giorde)

oc anrette en ny Monarchi /
i huilcken de kunde være nest
hannem de Fornemste oc
Matt:20 Mectigste. Som Salome
vaar paa sine Børns vegne
begierindis. Disse Jøder sid-
de oc dis dybere i Døden / at
de haffue Mosen oc Prophe-
terne / huilcke de huer Sab-
bath lade læse i deris Syna-
Luc: 16. goger. Der vdi saa vel som i
Psaltern/ haffue de saa man-
ge klare Spaadomme som de
Esa: 7. mest behøffue / om det Jom-
fru Barn / oc Abrahams
sæd/ oc Dauids Liffs Fruct.
Gen: 22. Effter er kommit det ny Tes-
Psal: 132. tamente/ met vor Herris Je-
su Christi Historia (som en
vdlegning paa det fremfarne)
vdi huilcken hans Vndfangel-
se/

se/ fødzel/ Lærdom/ Leffnit oc Gierninger / Død / Opstandelse oc Himmelfert / saaledis bescriffuis/ at det altsammen saare vel indstemmer met de gamle Prophetier oc Figurer. Dette altsammen twanseet/ville de intet acte om denne Kaarsfeste Frelsere. Mene sig fri nock at være/ i det de haffue Abraham til Fader. Vil icke Gud forskaffe dennem en anden/denne haffue de intet behoff. Wi vide (sige de) at Gud haffuer talit til Mosen / men huad denne er for en / der vide wi intet aff. Iohan:9.

Den Romske Affgud/ oc hans tilbedere baade gamle oc ny/ baade lønlige oc obenbare/

bare / huorledis de sig holde
imod Gud/ som dennem gier-
ne vilde opuecke / bliffuer rørt
i alle Predickener. Thi acter
ieg wnødigt / met denne tale
tiden at forlenge. Vdi Døden
at være / end sige at bliffue
ville / ville de icke haffue ord
faare. Men de mene at de
allene ere de huide Børn / oc
sidde Gud i skiødet / ligeruis
som oc deris gamle ordens
Brødre/de Jødiske Phariseer.
Icke heller ville lade sig befal-
de/ til Opstandelse oc frelse
aff Døden/ de raad som Gud
haffuer der til forordinerit.
Men vide bedre raad / oc æg-
git vil lære Hønen / oc Guds
visdom maa lade sig sette til
Matt: 11. rette aff dennem hendis Di-
scipl

ſciple ſkulde være. Thi tage de ſig faare en anden Vey at gaa aff Døden til Liffuet. Det er ved egen bod oc fuldgiørelſe. Chriſtus met ſit Blod ſkal hielpe alene aff de metfødde Synder: Men huem ſom vil ſlippe aff Døden / ſaa viit hans egne oc begangne Synder anlanger/ hand ſkal ſelff bøde dennem i dette Liff / met fuldkommen opregnelſe alle ſine Synder for Preſten/ fuldkommen anger oc fortrydelſe oc aff Menniſken optenckte gode gierninger / eller i Skerſild / vden hand kiøber ſig der fra / met effterfølgendis Meſſer/Offer oc Siælebad: Eller Hellige gierninger ſom Kloſterfolck haff=

haffue at selge/ flere end de
selff behøffue/ oc alt for Guld
oc Pendinge. Eller oc met det
Løgnactige Afflad at kiøbe/
som er den hellige Faders An-
tichristens høyeste artickel/ oc
første Guds *Blasphemia*, oc
Christi Blods vanuurding.
Huilcket (Gud skee loff) alt-
sammen nu er saa Klarligen
kommit i dagen/ at det arme
forblindede Folck/ mere er at
yncke end at skelde paa. Thi
haffue wi dette alleniste at
acte/ at der er forskel paa Pa-
pister. Saa at en part aff den-
nem ere enfoldige oc vide icke
bedre/ oc ere bedragne met
Kirckens naffn oc titel som
Antichristen sig oc sine met
mact tiluelder. De ere forskre-
ckede

ckede met samme Kirckis band/ ligeruis som Torden oc Liun-ild / oc deris øyen forblindede met hendis Kircketienistis praal/oc hellige skin vduortis. Der faare holde de met hende i vanuitighed/oc robe *crucifige* met den store hob / ligeruis som de smaa Børn / baare spaaner oc sticker til det Baal som Johannes Huss skulle brendis paa / om huilcke den hellige Mand skal haffue sagt aff medynck / *O Sancta simplicitas*. Saadane haffue mange værit aff vore Forfædre. Saadanne bad Guds Søn for/der hand stod paa sit høye Altere/ de ere Naade verde/ oc at giøre Bøn faare. Thi de haffue den sam̃e vndskylding/ 1. Tim: 1.

som

Rom:10 som Paulus/ i sin strenge for-
følgelse/ som er vvuiddenhed/ oc
vanuittig nidkierhed. Om den-
nem er at formode paa Guds
store Naade / at mange aff
dennem enten i deris Liffs tid/
eller paa deris yderste/ bliffue
opliuste oc komme til omuen-
delse / som Røffueren / oc som
den fromme Mand Doctor
Crewtzenach til Praug i
Behemen / hues Døds Hi-
stori salige Doct: Luther / i
sin scrifft / saa glædelige ind-
fører.

De andre ere de / som al-
lerede ere offueruundne i deris
hierter / met Guds ord oc
sandhed / oc ihielslagne met
Christi Læbers Aande/ oc dog
Esa: 11. imodstaa den helligAand oc
den

den vederkiend sandhed / om dennem bliffuer Christi dom bestaaendis/ at saadan Synd imod den helligAand / med huilcken de føre oc holde saa mange met sig i Døden/ bliffuer dennem aldrig forlat / her eller i den anden Verden. Uden saa skeer at de sig hierteligen omuende i Naadens tid/ oc til vis beuisning til sand omuendelse/ lære deris brødre Guds naffn / oc de Ugudelige hans Veye/ at de icke skulle komme tilsammen i den Euige Døds Fordømmelse. Ellers skulle de dyre betale/ den store Førm som de haffue huldit offuer deris Bug/ fordeel/ oc høyhed / huilcke de icke kunde lide at dennem i nogen maade

Acto: 7.
Matt: 12.
Psal: 22.
Psal: 51.

de forkortis/ i huor det kunde
gaa / om Guds ære oc Men-
niskens salighed. Fordi wanset
Esa : 53. huad scrifften taler om voris
skrøbelighed / voris vee oc
sprecke / om voris offuertræ-
delse / oc voris wretferdighed/
huilcket altsammen Gud oc
hans hellige ord legger paa
Jesum Christum: Wanseet
ocsaa at Christi Blod kaldis
det rette Siælebad som aff-
1. Ioh : 1. toer alle Synder: Da maa
Christus icke være vden en
halff Frelsere / oc Synds til-
gifft være sal for forgengeligt
Sølff oc Guld/ før end de me-
1. Pet : 1. git skulde lade falde aff deris
faaretagne vildfarelse / Oc
saaledis forholde de helder
Guds sandhed i wretferdig-
hed/

hed/ end de skulle vige for hen-
de met nogen deris vanuurd-
ning.

Nu haffue wi igiennem-
faret den største part aff Ver-
den/ oc haffue plat ingen fun-
det/ som høre ville Guds leff-
uendis Røst i deris Døde leff- Ioha:3.
nit / til salig Opstandelse.
Uden det oc kand være nogle
faa *Nicodemi*, som haffue de-
ris Tro hiemmeligen ved den-
nem selff / oc icke taare være
sig obenbarligen bekiende. Det
siges vel oc scriffuis om / at
endnu skulle være nogle Mun-
cke til Jerusalem oc nogle Kir-
cker i *Græcia*, som skulle haff-
ue Jesu Naffn: Men som wi
kunde spørge til dennem/da er
det til fare / at de ere saadane

forsamlinger som vnder Paff-
uen / eller som de i Ryßland/
huilcke sig der aff berømme/
at de ere ordinerede effter de
Kirckers skick i *Græcia*. For
dennem ville wi gierne bede
vor Gud met hiertens aluor-
lige Bøner/ at Gud vil see sin
Naade til dennem/ som oc for
alle de andre som her offuen
er omtalit / at Gud vil kalde
oc føre dennem til Jesu Chri-
sti Faaresti/at de maatte kom-
me til hans salige kundskaff/
oc dyrcke hannem i sandhed/
oc i saa maade opstaa oc leff-
ue for hannem.

Nu ville wi komme hiem
til oss / som ville være Euan-
geliske/oc offuerueye huordan-
ne opstandere iblant oss mon-
ne

ne findis / som ville eller icke ville/ ved Guds Mund i Kirckerieniſten / oc ved hans røſt i Tienernis Munde / forlade Dødſens oc Mørckhedens gierninger / oc opſtaa i genfødſelen til it nyt oc helligt leffnit. Da befinde wi io (Gud ſkee euig ære) at mange fromme Chriſtne/ret forſtaa deris ſaligheds ſag / elſke Gud oc hans hellige ord aff hiertet/ leffue i ſtedſe Poenitens / met Bøn oc paakaldelſe / giøre deris Kirckerienere oc Jeffnchriſtne det beſte effter deris effne/ſiunge oc loffue Gud hiemme i deris Huſſ / lære deris Børn Catechiſmum / oc opdrage dennem til tuct oc Gudfryctighed / ære oc lyde deris

 Chri-

Christelige Offrighed/ oc bede for dennem/ ere Gud lydige met en Christen tolmodighed/ oc berede sig til deris Døds stund oc Christi tilkommelse i alle Gudfryctigheds øffuelser/ oc midler tid stride mandelige imod Dieffuelens Rige/ Kiød oc Blod / tryghed oc fortuilelse. Oc huad de met den helligAands hielp / aff saadan hellighed/ i den første Opstandelse icke kunde affsted komme/ for Kiød oc Blod/ som boer saare megit i alle Guds børn: Det oprette de met den Herris Christi/skenckte oc dennem tilregnede retferdighed / som de i Troen giøre sig til egen. Saaledis bestaa de for Gud/ met fremmet vskyldighed paa

Barm-

Barmhiertighed / der deris egen icke vil tilrecke.

Men wi befinde (Gud bedrit) ocsaa paa den anden side/ at vor Herris parabel om den firehande sæd / er alt formegit sant/ Oc at aff dennem som haffue det rene Guds Ord/ oc Sacramenterne i deris rette brug (Thi om saadanne tale wi her allene/ oc icke om Euangelij modstandere) icke vden den mindste part ere retsindige / omuende til Gud/ oc tiene hannem i sandhed. Der om haffuer oc *Zacharias* screffuit. Det skal skee/ siger hand i alle Land / at de tuende parter der vdi skulle affhuggis / oc bliffue affaldige / oc den tredie skal bliffue

Luc: 8.

Zach: 13.

 igien.

igien. Den vil ieg ſette i Il-
den / oc brende hannem ſom
Sølff brendis / oc probere
den ſom Guld pleyer at pro-
beris. Den part ſkal paakal-
de mit Naffn / Oc ieg vil høre
hannem. Jeg vil ſige / det er
mit Folck / oc de ſkulle ſige /
HErren er min Gud. Det
er io klarlige nock ſagt / at
vaare alle de ſom haffue / oc
høre Guds rene Ord delte i
fire parter ſaa er det icke vden
en fierde part / eller vaare de
delte i tre parter / da er det icke
vden den tredie / ſom det høre
til forbedring. Den part alle-
ne kand paakalde Gud oc
bliffue bønhørt. De andre
kunde det icke giøre / ey heller
haffue de nogen Gud i den
Al-

Almectige Himmels HER-
RE.

Ville wi nu gaa frem be-
dre / oc styckeuis acte i huor-
dan atskillighed al denne store
hob ere Døde for Gud / oc
Aandeligen Døde / det er ret-
te Syndere: Da maa wi haff-
ue Kirckens lærere fremmerst
i Spitzen / oc allerførst de som
met falsk lærdom giøre wro
oc wstyr iblant Guds menig-
hed. Det ere nu de som falde
fra Euangelij purhed met
vrange meninger som de sig
faaretage at indføre oc for-
suare / huor met de forføre
mange Mennisker fra den en-
foldighed som i Christo Jesu. 2. Cor: 11.
De anrette tuist oc tuedrec- Ezec: 13.
tighed / oc bedrøffue mange
Fv Siæle /

Siæle/ som Gud icke vilde haffue bedrøffuede. Den gantske lærdom bliffuer ved saadane *schismata* ført i tuil hos den enfoldige Almue/som sig maa beklage/ at de nu al-drig vide huad de skulle Tro aff Predicken eller sla deris lid til. Mand riffuer dennem nu i stycke aff deris *Catechismo.* Om it Aar maa de vente at lige saa vil skee met it andit.

Vdi denne sag giøre den allerstørste skade (naar de be-gynde at ilde ville) De som haffue it stort anseende aff Al-der oc Høylærdhed/ som haff-ue lenge oc vel tient/ oc megit got giort i Scholer oc Kir-cker / baade met deris gode scrifft oc Lærdom. Huor met

mange

mange lade sig forblinde / oc tencke at saadan en Mand kand icke fare vild/mand maa tryggeligen / efterfølge hannem. Ja de taare end sielff spegle sig i deris gaffuer / oc tencke med offuermod/at huad de faaregiffue/er billigt mand lader det saa være / huem vil sig vnderstaa dennem imod at sige? Psal: 12.

Det er at befrycte / at det ere de som paa Domme dag ville sige til Guds Søn / at de haffue Propheterit oc lært i hands Naffn/oc Aandeligen vddreffuit Dieffuelskaff met deris Lærdom/ oc i saa maade giort store Miracktel. Men huad efterfølger giffuer ieg dennem selff at betencke. Der Matt: 7.

kand

kand io ingen større forargel-
se være til/ end den met huil-
cken mand giør Guds menig-
hed swuis oc tuilraadig i sin
salighedꝭ Lærdom. Men der
staar Ve hos / som er Guds
Søns haarde trusel / huilcket
ord icke vil falde paa Stock
eller Sten/men vist paa den-
nem som vor Herre haffuer
Matt:18. meent der met. Det er icke/ en
den ringeste at forarge / men
det er den hele Guds menig-
hed at *perturbere.* Det er
sagt at forargelse skal io kom-
me/ oc at ey andet kand være/
men der staar strax hoss/ at
Helsot oc Døden er lidet imod
det at regne som hannem skal
vederfaris som giffuer saadan
Forargelse/ vaare det end met
en

en Quernsten at senckes i
Haffuit. Naar Saltet taber Matt: 5.
sin smag / oc icke duer til at
salte met / da ved mand intet
andet der met at giøre / vden
at det kastis vd paa gaden /
oc traadis met Føder.

Der som nogen sig nu forundrer at Gud saadant anseer oc lader det saa skee: hand vide sig / at Gud i saa maade pleyer / at beuise sit Ords krafft mit iblant sine fiender / at det dog bliffuer bestandigt / oc lader sig see megit dis herligere / ligeruis som en klar oc rener Demant eller anden huid Ædelsteen som i sig selff er durchsichtig / fanger megit skønere Vand oc skin oc brender herligere / naar den bliff-

uer

uer vel forſet paa ſin tint / el-
Cor: 2. ler ſorte ſolie. Thi Guds ord
oc Kircke/ er dog/ligeruis ſom
en Lilie iblant Torne. Ocſaa
vil Gud her met prøffue ſit
Ords tilhørere / at de kunde
bliffue ſig ſelff oc andre beua-
rede / om de ere ſtadige oc be-
1. Cor: 11 ſtandige. Det er fornøden ſi-
ger Paulus at Ketteri ſkulle
opkomme iblant eder/ paa det
at de ſom ere retſindige kunde
obenbaris oc gaa til ſiune.
Deut: 13 Moſes. ocſaa lærer ſit Folck
talendis om faſke Propheter
i ſamme mening. Eders Her-
re oc Gud proberer eder/ om i
elſke hannem aff hu/ hierte oc
Matt: 24 ſind. Men huem ſom bliffuer
ſtadig indtil enden / hand ſkal
bliffue ſalig / ſiger vor Herre
Jeſus. Næſt

Næst disse vil ieg nu sette i orden de andre Hyrder / som Gud saa megen klage paa giffuer. Huilcke enddog de icke forføre Guds igenløste met v-sand lærdom/saa beuise de dog ingen troskaff i deris Embede/ oc søge intet andet end deris egen Bugfylde/lyst oc fordeel/ ere forsømmelige oc skødesløse/ icke arbedsomme til at studere/ icke flittige til at lære / icke skarpe til at straffe/ icke aluorlige til at trøste. Men fare alting saa letteligen offuer hen/ ligeruis som der icke vaare mere mact paaliggendis. Oc det er nu det som Ezechiel oc Zacharias kalde / icke at føde Faarene/icke at størcke det suage/ icke at læge det siuge / icke

Esa: 62.

Ezec:34.

Zach:11.

at

at skinne oc forbinde det been-
brudne / icke at hente det fra-
skilde/ oc icke at opsøge det for-
lorne. Det er gantske lidet at
acte om den menighed som
Gud haffuer igenløst met sit
Blod. Det er ilde sit naffn at
forsuare/at de kallis *Pastorer*,
Præster/oc Siælesørgere/eff-
terdi den arme Hiords vel-
fart / saa gantske lidet gaar
dennem til hierte / oc de intet
andet effterfare end Rigdom
oc lisen dage / ligeruis som de
haffde sagt Verden tieniste/ oc
icke den store Erckehyrde hos
1. Pet: 5. Guds høyre Haand. De ere i
Guds vrede oc band/som store
Hoffuit synder oc syndere til
Døden/ oc Gud selff liuser Ve
oc forbandelse offuer dennem.

Først i almindelighed / forbandet er den som giør HERrens gierning vden trofasthed. Oc siden i besynderlighed talendis om *Pastorer*, Ve Israels Hyrder / fordi de føde oc fede sig selff / i den sted at de skulde føde Hiorden. Der for skulle de oc haffue it hart Regenskaff at giøre deris Hyrdis Første / naar hand kommer igien at see til Hiorden. Oc Gud truer dennem hoss Ezechiel. See (siger hand) Jeg vil være saadane Hyrder imod (saa er io baade Himmel oc Jord dennem imod) oc ieg vil kreffue mine Faar aff deris hender / Oc ieg vil affsette dennem at de icke lenger skulle være Hyrder. Huem

Iere: 48.

Ezec:34.
Rom: 8
Ezec: 3.

det vorder/hand tage det vare.

Nu komme wi til de Mectige i Verden / met deris Vnderregentere (dog tale wi her alene om dennem som ere vnder Euangelio) de haffue paa Guds vegne tuende Embeder/ det ene at de skulle være Guds ords Skytzherrer / oc hans Kirckis Fosterfædre /
Esa: 49. met deris mact hende beskerme / oc met deris indkomme hende føde oc nære. Det andit er at de skulle Dømme Jorden / skaffe Ret imellem
Deut: 1. Broder oc anden / oc være
Rom: 13. streckelige de onde/ oc de fromme til trøst oc beskermelse. Der til ere de Guds Tienere oc
1. Pet: 2. hans Statholdere paa Jorden/oc dennem metdeler hand sit

sit høye naffn oc lader dennem kalde Guder i Scrifften / for det store oc wsigelige gaffns skyld som de giøre paa Jorden / naar de vandre i deris bestilling met troskab oc flittighed. Psal: 82.
Men tuert imod leffue i Guds wnaade oc dødelige Synder / de som enten intet lade sig vorde huor det kand gaa om Religionen / lade Klerckeriet raade sig selff / scriffue oc lære huad dennem lyster / ey helder regiere den menige Mand met Ordinantz oc Christeligt Kirckeregimente. Det heder da at icke kysse Guds Søn som Psal: 2.
Psalmen siger / huilcket dennem icke skal gaa til gode / men de skulle fornemme hans vrede / oc skreckeligen omkomme

oc vndergaa. Ja der findis oc=
ſaa mange / ſom bruge deris
mectighed/ den rene Lærdom
at vndertrøcke / foriage oc ilde
plage de ſunde oc retſindige
Lærere / oc giffue ſuermerſke
Aander rom oc ſkygge vnder
deris vinger / holde raad oc
giøre Decreter imod Guds
Søn oc hans trofaſte Tiene=
Pſal: 24. re. Det heder da at tilløcke
Porte oc Dørre / ørn oc hier=
ter for ærens HERre. Det
ſkulle de dyre betale/naar den=
ne ærens HERre griber til
Pſal: 35. ſin Jernſpir (Det er ſin w=
offueruindelige mact oc ſtercke
Regimente) da ſkulle de faa
en ſtacket alder oc en ond aff=
gang/ oc ſkulle forſtrøes liger=
uis ſom nogle Affner eller ſtøff
for it hart Veder. Om

Om Offrigheds Dom vil ieg intet tale / men fordi der vdi meget handlis imod Guds hellige villie / huor for de det giøre ere i hans vrede oc i den Aandelige Død: Vil ieg lade Gud selff tale met dennem / paa det at ingen skal haffue mig at fortencke. Giører icke (siger Gud) nogen wretferdighed i Dom. Du skalt icke anſee den fattiges Person / oc vndsee dig icke for den Rigis ansict / men Døm ret paa din Broder. Dømmer icke effter vduortis anseelse / men Dømmer retferdig dom / siger vor HERre Jesus. Oc Moses / hører Sager imellem eders Brødre / oc Dømmer retferdelige / imellem Mand oc

Leuit. 19

Ioha: 7.
Deut: 1.

 hans

hans Broder / oc den frem-
mede/ acter icke ansict i dem/
hører den lille saa vel som den
store/ oc frycter icke for nogen
Mand. Fordi Dommen hø-
Deut: 16 rer HERren til. Item / du
skalt icke bøye Dommen / ey
heller acte Personerne/ ey hel-
Prou:24 ler tage gaffuer. Fordi gaffue
forblinder de Vise deris øyen/
oc foruende retferdige Sager.
Item/ at anse Personer i
Dom/ er icke got. Huem som
siger til den Vgudelige / du
haffuer en ret sag / hannem
bander Landit / oc Folckene
Prou: 17 skulle forbande hannem. Oc
en anden sted. Gud hader lige
saare / baade den som quit-
dømmer den skyldige / oc den
som Dømmer i fald den som
haff-

haffuer en ret sag. Esaias disligeste / Ve dennem som sige det onde got at være / oc det gode ont / som giøre aff Liuset Mørck / oc aff Mørckhed Lius / oc giøre søt det som beskt er. Ve dennem som for gaffuer skyld / sige den Vgudelige retferdig / oc tage Retten fra de retferdige. Formaledidet være den som bøyer de Fremmedis / Faderløses / oc Viduers ret. Oc der til suarer alt Folcket Amen.

Esa: 5.

Deut. 27

Her nest effter ville wi sette de mette Aander / som ledis oc kiedis ved Guds ord / oc vemme der ved / oc ere fortrødne ved at de det saa offte høre skulde / oc acte for wnødigt saa mange Predickener at holde.

Det giffuer (siger de) saa
megen sinckelse/ oc mand for-
sømmer saa megit der offuer.
1. Cor: 2. Saaledis maa det Salige
Iacob: 3. Guds ord/ saligheds Visdom
Rom: 1. nedsent aff Himmelen/ Guds
Psal: 119 krafft til at salige giøre Syn-
dere/ den hellig Aands færidz-
uogn / den eniste veyuisere oc
Lycte til det Euige Liff. Det
(siger ieg) maa lade sig skatte
vdaff falske Christne / for det
allerringeste som wi haffue i
Verden at handtere. Det skal
saa lenge settis aff til en side /
at alt andit bliffuer bestillet/
siden ville wi see til / om wi
faa tom til/ at tage det vaare.
Ja de taare end oc saa sige/ wi
kunde en anden tid gaa til
Kircke / Kircken bier oss vel.
Tiden

Tiden er lige lang / men icke
lige nøttig. Oc offte er det som
dennem forsincker fra Kircken
oc Guds ord / icke andet/ end
leeg oc kortuil / Øl oc selskaff
(oc da ere de i selskaff met Js- Exod: 32
rael/ som tog sig leeg oc dantz
faar/ naar de icke ode oc druc-
ke / den stund Moses vaar i
HERrens forfald.) Oc om
der skal legge stor mact paa/
da er det it twfelt stycke arbeide
som først skal giøris / oc siden
Predicken høris/eller en ælen-
dig handel om it par skellinge
at vinde. Det skal haffue for-
tagit oc mest gielde / Kircken
komme wi vel altid til. Megit
vijsere end saa haffue wi vær-
ret i Paffuedømmet / der
mand haffuer effterfult dette
G v al-

almindelige ord / Almesse at
giffue armer icke / Messe at
høre forsømmer icke. Men
mine Handlere oc Hant-
uercksmend vil ieg sette hoss
Luc: 14 vor HERris Oxenkiøbere oc
Husholdere/ som haffue kiøbt
Jord oc Stude oc ere giffte /
sidde for Huss oc Hiem/oc der
for icke ville komme til den
store Naduere. Men de ere
icke den ære verd at de skulle
smage Nadueren. Huad mere
som effter vil følge / giffuer
1.Sam: 25 ieg dennem selff at betencke.
Luc: 16. Nabal oc den Rige Mand /
haffde oc anden idret end
Luc: 12. Presten at skøde. Den anden
Rige Mand hoss Lucam /
saa oc til sit Huss oc tog sin
Næring vare. Men i enden
seer

seer mand huor vel der met vaar handlit. Oc huad hiertelag Gud haffuer til saadanne mette Aander / sit Ords foractere/ haffuer hand ladet paakiende / der hand lod nedlegge ved forgifftige Orme saa mange aff Israel/ for den skyld at de haffde ladet hoent om det Legemlige / men som hand haffde giffuit / dennem til spise/ oc vaar en Figur til Guds ord. Huad vil hand da giøre ved dennem / som forsmaa det Brød som giffuer Verden Liffuet nedsent aff Himmelen.

Num:21

Iohan:6

Denne haalædenhed ved Guds ord / at mand det saa føye acter ocsaa ringe skatter/ slæber gierne met sig en anden

Helff-

Helffuedis *bestia*, som er Ny-
gerighed / at saa som mand
kedis ved den rene saligheds
2: Tim: 4 Lærdom: Saa ocsaa klø Ør-
nene paa Folck / oc Mand
traar at noget Nyt at høre.
Der met er mand alt ferdig
til at dantze / vaare icke vden
en Pibere for hender. Oc saa-
danne Christne ere alt rede/
at høre Kettere oc vildfaren-
dis Aander / oc dennem at an-
henge. Huilcket er deris rette
fortiente Løn / at de lade sig
met de blinde ledere forblinde/
oc falde saa offuer en hob i
Graffuen / det er i vildfarelse/
Guds vrede / oc Fordømmel-
sen.

Nu følge fremdelis den
veldige hob (her til er talit om
Hoff-

Hoffuederne oc Høffuitzmen-
dene) groffue Synder oc laſ-
ter / vdi huilcke de fleſte aff
dennem ſom bere det Chriſte-
lige Naffn / oc kalde ſig Euan-
geliſke ligge ſten døde / oc ere
ligeruis ſom fule oc ſtincken-
dis Aas for Gud i Himme-
len. Aff dennem maatte
mand ſcriffue it vel ſtort oc
langt Regiſter / allene effter
vor HERris egen Mund oc
S: Pouels pen / huilcke paa
denne tid vilde falde for langt
at forfølge / oc nogit om huert
at tale.

Hoſſ Marcum opregner Marc: 7
vor HERRE ſelff nogle aff
dennem ſom efſterfølger. On-
de tancker / Hoer / Skørſkhed /
Mandrab / Tyffuerj / Gerig-
hed /

hed/ Suig/ Arighed/ Wblu-
ferdighed / it ont øye / skendz-
ord / Hoffmodighed / Daar-
Galat: 5 lighed. Paulus formerer ho-
ben/ met en god forøgelse / oc
legger til de forscreffne/ wren-
lighed / Løsactighed / Affgu-
deri / Troldom / eller forgifft
at bruge / wuenskaff / Kiff/
Nagsaarhed/ Vrede/ Tretac-
tighed/ Oprør/ Secter/ Aff-
uind / Druckenskaff oc Fra-
tzeri / oc fordi at de icke lette-
ligen alle kunde opregnis/ set-
ter Paulus der til / oc andre
saadanne / huilcke kunde væ-
re / Løyenactighed / Dyre
Eeder / Falskt Vindisbyrd /
Klafferi oc Baguaskelse /
Spotskhed/ Aager / Wlydig-
hed / Wbarmhiertighed /
Blod-

Blodskam / oc anden syndig oc aff Gud forboden beblandelse/ oc besmittelse.

Nu er det klageligt / at aff saadanne lyyder / met huilcke det Christelige naffn/ icke kand bestaa / skal findis langt mere hoss dennem som ere Liffsens Børn / det er Euangelij Discipler/ end hoss de gamle Fornufftige Hedninger (som icke haffde andit at rette sig effter end den Borgerlige æractighed) Ja mere end hoss Jøder oc Tørcker. Oc Gud raade vel at vore hellige Vidersagere / som sig smycke met Jesu Naffn / icke sige formegit sant / i det de oss beskylde/ at vor Lærdom oc *Disciplin* giør Folck *prophanos*, Det Luce: 16

er

er til saadanne som haffue forkast al Gudelighed oc hellighed.

Det er nock at befrycte at mand saa lenge predicker om Troen oc Guds store Barmhiertighed / for raa oc ryggeløse Mennisker / at Euangelij trøst / oc Jesu Christi Naade / giør dennem trygge i Synden / oc aldelis fra Gud affuende. Oc i saa maade bliffue Menniskens Gienløsere / mange til en anstøds Sten / offuer huilcken de snuble oc
Luce: 2. falde saare ilde. Thi scrifften siger / at den HErre Guds
Esa: 28. Søn som er lagt i Zion til en Proberit oc vel beuarit Sten / en Hiørnesten / en Kostelig Sten oc til en fuldfast grundsten:

ſten: Bliffuer mange i Jſrael (baade den Legemlige oc Aandelige) til en Sten at falde vd offuer til en ſnare/ til en gildre eller opſtilled Felde/ huor paa mange ſkulle ſtøde ſig/ knuſis/ oc der vdi fangis oc beſneris. Thi hand er vel i ſig ſelff/ met ſin Manddoms anammelſe/ oc gantſke Meſſie Embede/ den rette grundſten til den ſtore Guds bygning hos Ezechiel/ oc den ny Jeruſalem ſom nidkommer aff Himmelen/ Oc er en dyrbar Sten/ dennem ſom Tro paa hannem: Men huem ſom altid ville ſtøde ſig paa hannem / oc tage ſig hans Naade til Synds frihed dennem vil hand en gang falde ſaa tung paa igien / at hand

Eſa: 8.

Ezec: 40 & ſequẽtibus.
Apoc: 21
1. Pet: 2.
Math: 21

H plat

plat skal knuse dennem / til euig oc vbodelig forderffuelse. Fordi alt hues som aff scrifften Predickis om Naade oc Miskundhed / oc om Guds redebonhed til Synden at forlade / det er Predicken for dennem / det tage de sig til / oc Synde der paa trøsteligen: Men huad som talis / om hans Retfærdighed / Vrede Dom oc Formaledidelse / det forhøre de / oc lade sig det intet vede til Opstandelse oc omuendelse.

Aldrig kand sig nogen nockſommeligen forundre (som Guds sag nogit gaar til hiertet) at mand i disse band / saa gantske lidet acter om / at suerie ved Guds naffn / Christi

Vunder/Død/oc dyre Blod/ oc mest forfengeligen/ oc naar det intet behoff giøris. Ja det er vel saa langt kommet met denne vgudelighed/ at saadan Suergen nu brugis som en ornat oc prydelse i vort Danske Maal. Oc alt saadant skeer saa Kiødeligen oc Tryggeligen / Forfengeligen oc vden al nøds sag / ligeruis som mand aldrig haffde hørt nogit ord talis/ om Guds trusel oc vrede imod saadan skendig seduane oc fordømmelig synd.

Du skalt icke (siger Gud) tage din HERRE Guds Naffn forfengelige / Thi HERren skal ingelunde lade den vstraffede / som tager hans Naffn forfengeligen. Exod:20 Deut: 5.

Om Vchristelig vrede oc had / som saa megit er iblant Christne/ maa mand sige/ lige det samme / at de ere saare faa / som acte huor stor vide der ved er lagt / huem sig met saadan vbarmhiertighed forgriber imod sin Næste. Huer den som hader sin Broder /
1. Ioh: 3. hand er en Manddrabere/ oc i vide at ingen Manddrabere
Matth: 5. haffuer det euige Liff. Item/ huem som vredis ved sin Broder/ hand er skyldig til Dommen.

Druckenskaff scriffuis nu ocsaa for ingen Synd / men actis for en høyelig ting / oc en synderlig duelighed / Oc huem er den/ som acter de horde ord/ som der om scriffuis oc

faſtere

fastere staa end Himmel oc
Jord? Jeg siger eder/ som ieg Marc: 13
oc før haffuer sagt eder / at de
som saadant giøre(huor iblant Gal: 5.
hand haffuer beneffnt Druc-
kenskaff) skulle icke faa Guds Esa: 5.
Rige at eye. Væ dennem som
ere duelige Helte til at dricke
Vin/ oc tappere karle hos hin
stercke drick.

Vdi det Siette Budord Exod:20
forbiudis Skørleffnit. Skør-
leffnere oc Horkarle truis at
Gud skal Dømme oc straffe Heb: 13.
dennem / vdi Obenbaringen
vdluckis de fra Guds Rigis Apoc:21
arff oc Eyedom / oc de bliffue
fordret oc deris Herberge be-
stillet/ i den Dam / som bren-
der met Ild oc Suoffuel. Oc
saa haffuer Gud beuist sin

harm oc hastighed imod saa-
dan Synd oc Syndere paa
Gen: 7. den Første Verden/Sodoma/
Gen: 19 *Beniamins* slect / oc ellers man-
Iudic: 20 ge stæder oc i mange maader.
Der for er det en vhørlig ting
som i hiertet bedrøffuer man-
ge fromme Christne/ at denne
fulhed skal findis saa megen
i Christne lande. Det er endda
mere vhørligt/at det huercken
regnis for Synd / ey heller
actis om / huad Gud biuder/
truer eller straffer. Huad acte
de der om / som sig i saadant
Leffnit besøle Ti eller Tolff
Aar effter hin anden / forac-
tendis det gode *remedium* oc
raad/ Ecteskaff / som Gud der
til haffuer forordinerit. Huad
acter den om Gud / som vil
haff-

haffue sin Skiøge holden i lige ære ved Dannequinder / oc end kand skee nogit yppermere/ oc effter hendis wrene Barselseng at hende skal giøris met indledelse oc Kirckegang al Kircke ære / ligeruis som Erlige Ectequinder / huor paa vist bør at være nogit forskel/ i de Land som ære haffuer nogit fortog/ for Last oc Skam. Bliffuer Presten saa wbetenckt at hand taler der nogit om/ som hans Embede tilhører/ da er alt venskab vde / oc hand maa icke lenger bo i Landit. Den store forargelse de giøre (io høyre Personer de ere/ io mere) oc huad Guds Søn truer dennem som hun kommer fra/ der acter de minde om/

de om / end om det Vær som
blæs paa dennem. De ere (i
deris mening) endda Christne
lige gode / oc gaa til scriffte oc
til HERrens Naduere. Det
kand være en retsindig Poeni-
tentz/ nyttig affløsning / oc sa-
lig Sacramentis anammelse.
Det er io intet andet end en
forsettelig Guds bespottelse/
at tilsige omuendelse Retting
oc bedring / oc der paa / eller
vnder det skin anamme affløs-
ning oc HERrens Testamen-
te/ oc strax samme Nat legge
sig til sin fine Dannequinde
igien. Jeg mener det heder at
prøffue sig selff/ det kand være
1. Cor: 11 at anamme Sacramentet
verdeligen/ oc det er io at giøre
forskel paa Herrens Legeme.
Der

Der for haffue de intet andet at foruente/ end at den Herre som Kirckitienisten/ Ordit/ oc Sacramentet tilhører/ den som haffuer giffuit oc vdgydet sit Legeme oc Blod/paa Kaarsens galie / oc den som haffuer giffuit sit eniste Euige Guddommelige Barn i Døden for Syndere oc Fiender / vil icke alle dage være bespottet til forgeffuis for sin wsigelige Naade: Men opuecke sin vrede oc Dom offuer dennem / saa at de deris Wgudelighed lenge oc til forgeffuis skulle haffue at angre. Gud giffue dennem it andit sind/ Amen.

Ligeruis som ieg haffuer nu nogit vitløfftigt talit om disse Synder/ saa kunde ieg i

lige maade fremfare met alle de andre her offuen opregnede: Men ieg vil lade det bestaa for tidens skyld / som sig fast forløber. Alle ere de Guds Bud oc vilie imod / Gud høder oc truer / hand vil dennem alle straffe / men det bliffuer aff den store hob altsammen foractet. Icke (som offuen er rørt) at haffue lod i Himmerige. At Gud icke vil lade saadant vstraffit. Icke at haffue det Euige Liff / At skulle dømmis aff Gud / At henkastis i Helffuedis Ild oc Suoffuel: Det actis icke vden for løse tale / At de tøsser om Aarit tilliusis paa alle Predickestole aff Guds Ord / oc effter voris Christelige Kirckeordinantz / at

at de som i saadane Synder leffue/ oc leffue ville/ere wuerdige Christi Testamente at anamme: Det actis icke oden for geckſmer oc narretidender/ mand forhører oc ſlar igiennem det ſtore ſold / alt huad Gud der til giør met onde oc met gode / met veigen oc met truſel. Der faare ſiger Guds Ord ſelff Dommen aff offuer dennem/ at ſaa leffuendis ſom de gaa paa Jorden/ſaa Døde ere de Aandeligen oc for Gud. Fordi de ere alt for langt komne fra Liffuit oc Liffſens kilde/ Gud oc Naade/ met deris beharrelige Synder/ huilcke/ de aff moduillighed / for ingen deel ville affſtaa.

Dette ſkal ingen lade ſig for-

forundre / eller tøckis det sield-
somme oc fremmede tale at
være / at den er død som gaar
liffs leffuindis paa Jorden.
1. Cor: 1. Thi huad i saa maade talis/
det talis met scrifften / oc er en
part aff den daarlige Predi-
cken / met huilcken Gud haff-
uer besluter at Salige giøre
dennem som tro / oc tuert imod/
dennem som met gierningen
vduise at de haffue ingen tro/
fordømme.

Luc: 15. Den Forlorne Søn / den
stund hand vaar i sit Vgude-
lige leffnit / da vaar hand død.
Thi saa siger hans Fader til
den Eldste Broder / der hand
fortøckte at den anden skede
saa megen ære. Jeg maa vel
(siger hand) fryde mig oc væ-
re glad/

re glad/Fordi denne din Bro-
der vaar død oc haffuer faait
til liffs igien / hand vaar for-
tabt oc er funden igien. Abso- 2.Reg:12
lon vaar oc Aandeligen død/
der hand met løgen oc falske
tale vilde drage til sig Rigens
Vndersaatte/ oc met all vgu-
delighed oc hiertens bitterhed
forfulde sin Fader. Oc i sam-
me Død gick hand aff Verden.
Der for begræd Dauid han-
nem saa beskeligen/ fordi det
vaar hans hiertens sorrig at
hans Kiød oc Blod skulle sidde
i Helffuede euindelige iblant
de fule fordømde Aander.
Men for den vnge Søn græd 2.Reg:12
hand intet/ effter hans aff-
sked/ fordi hand vel viste at
hand vaar affgangen i Guds
Naadis

Naadis forbund / formedelst
Omskærelsen / oc (som hand
sielff siger) at de skulle findis
igien glade / oc leffue met hin
anden i æren.

1. Sam: 13. Saul vaar en tidlang
leffuindis / i Guds fryct oc be-
hagelighed. Men siden falt
hand i Døden / der hand vaar
Guds Mund vlydig. Oc for-
di hand icke vilde opstaa met
sand Poenitentz / falt hand
lengst dybere i Døden / bleff
Dauids Hadsmand vden
skyld oc brøde / stod hannem
effter Liffuet vnder Venskabs
oc Suogerskaffs skin / kom
1. Sam: 16 saa i Dieffuelens vold / som
hannem engstede oc plagede /
gaff sig til Dieffuels Konst /
holt slacting met hordnacket-
hed /

hed / dog hand vaar aduarit at Gud vilde icke være met hannem i striden / det lyckedis hannem ocsaa der effter / kaste sig saa i sit Suerd oc bleff sin egen Manddrabere. Foruden disse faa Exempler / vaare vel aff scrifften mange at opregne. Men wi ville nu ocsaa høre nogle scriffter her om kaarteligen. 1.Sam:31.

Paulus siger om de vnge Geyle Encker / at de ere leffuindis døde / naar de leffue i vellyst / oc ere icke Encker aff det rette slag / som hand ocsaa sammesteds taler. Vdi Obenbaringen siger til den Bisp aff *Sardibus*, Johannes eller den Herre Jesus: Jeg kiender vel dine gierninger / du haffuer 1.Timo:5. Apoc:3.

vel

vel it naffn (det er den anseelse
hos Menniſken) at du leffuer:
Men du eſt (for Gud) død.
Salomon. Huem ſom far vild
Prouer:21 at Viſdoms vey (det er Gud-
fryctigheds) hand ſkal være i
de Døde deris forſamling. Vdi
ſamme mening taler oc S:
1. Ioh: 3. Hans i ſin Epiſtel. Huem
ſom icke elſker ſin Broder hand
bliffuer i Døden. Saadane
Menniſker ſom ſaaledis dø oc
forfulne i Synd oc ſkam/ den-
Ierem;16 nem (ſiger ieg) ſampt deris
Synde ſøle/ kaller Propheten
Jeremias Odzel / der hand ſi-
ger. De haffue vhelligt giort
mit Landſkaff met deris odzels
gruelige fulhed/ oc mit Arffue-
land haffue de opfylt met de-
ris vederſtyggelighed.

De

De maa vel kaldis oc lig-
nis ved Odzel/ 1. Fordi Liffuit
som er Gud er vigt fra den- Ioha: 14
nem / ligeruis som Guds 1. Reg: 16
Aand vigte fra Saul / oc en Iudic: 16
ond Aand plagede hănem. Oc
som Gud forlod Samson oc al
hans størcke vigte fra hannem.
2. Der næst fordi de haffue
ingen følelse at de skulde kunde
finde oc fornemme deris skade
oc vselhed. 3. Fordi de haffue
ingen rørelse / sig at omuende
oc effter at søge / den som den-
nem kand hielpe oc tage aff
døden. 4. Fordi at de ere fule
oc stinckindis. Oc ligeruis som
det tilgaar at naar nogen kom-
mer vforuarindis met it
Odzel/ryncker hand næsen oc
holder for hende / for den onde

 stanck/

stanck / oc vender sig snart der
fra met spøtten oc vederstyg-
gelighed: Saa vender oc Gud
sig fra saadane Mennisker / oc
de ere for hannem en stanck oc
en hadelig ting. Som det oc
er huer Christen at raade / at
hand holder sig langt fra den-
nem / vden hand vil fare ilde
aff deris forgifftige stanck / oc
(kand skee) tage sin død der
aff / oc bliffue til Odzel met
dennem. Thi huem som rører
ved Beg hand smitter sig / oc
Ecclesi:13 Paulus vil icke at mand skal
1. Cor: 5 faa sig Mad eller haffue om-
gengelse met dennem. Oc ont
selskaff haffuer mange for-
derffuit / Som oc *Medea* siger /
at onde Quinders gang til
hende oc fra haffde giort hen-
de til

de til den hun vaar bleffuen.
Saa bliffuer nu denne part aff voris Lærdom i dag/ paa Guds ord bestandindis/ at den store hob aff dennem som sig kalle Christne oc Euangeliske/ ere døde i deris behardendis Synder/ for den skyld at Liffsens ord met lydighed oc Poenitentz icke boer i dennem/ oc ey de ville lade sig (som Enckens Søn oc Lazarus) opuecke aff deris død: Nu ville wi her nest/ met faa ord faaregiffue/ oc met hierterne offuerueye/ huilcke de ere/ som vide oc forstaa sig i saadan døds farlighed at leffue: Oc huilcke det icke vide/ eller vide ville/ oc huad begge slags der offuer vil vederfaris.

Iohan: 6
Lucæ: 7.
Iohan: 11

Da befinde wi / at de ere alt formange / som gaa trygge hen i dødelige gierninger oc it fordømmeligt leffnit / oc vide intet der aff / føle oc fornemme det icke. Oc der met ere de at ligne ved dennem som met Spedalsk sot ere beslagne / som ingen følelse haffue vdi Legemit / oc der faare kallis døde / eller io lignis ved dennem i scrifften. De ere frimodige / oc giøre sig gode dage / vende sig i dette timelige / oc haffue ingen omhu for det euige. Deris hierte taler til dennem / vær frisk oc glad / du haffuer endnu lenge at lege. Huad vilt du dig bekymre / sorig er til ingen ting nyttig. Ja Esaias
Esa : 28. siger at de giøre sig saadane
tan-

tancker / wi haffue giort forbund met Døden oc pact met Graffuen / saa at naar Ødeleggelsen kommer som en Vandflod / skal hun icke naa til oss. Saaledis holde de for skemt oc gammen huad Gud truer / oc foracte i deris velmact Guds *increpation* oc ordstraff. Lade sig oc høre met spottelige ord/det er icke endda alt/ som Lesten siger/ Helffuede er icke saa heet/som Presten siger. Dog er icke andet mueligt/end at de io offte maa fornemme / den hiemelige Dommere i deris hierte oc egen samuittighed / som affsiger offuer dennem Guds vredis oc den Euige døds Fordømmelse. Fordi det er vist som Poeten

 siger/

ſiger / *Exemplo quodcunq; modo committitur &c.* Den første ſtraff ſom dennem offuergaar / ſom ſig vtilbørligen holde / er at om de end kunde ſlippe for Verdzens Dom: ſaa bliffue de dog icke i deris egit hierte quit dømte. Det volder de haffue hos dennem ſelff baade Anklagere oc Dommere / ſaa oc de tuſinde Vidniſbyrd / deris egen ſamuittig-
Eſa: 48. heds. Oc Gud ſom ved alle hierters tancker ſiger / Den vgudelige haffuer ingen fred/ det er ſtilhed/ro eller huile i ſit ælendige hierte. Det hielper dennem icke at de ville dricke deris ſorig bort/oc ſla en ſpand Øl eller Vin paa deris Siel
1. Reg. 26 oc ſamuittighed / ſom Nabal gior-

giorde oc den Rige Mand. Luc: 16.
Disse tancker kommer alt dobbelt igen / lige som *Herculis Hydra* voxte tu Hoffuit for huer it som hende bleff affhuggit. Oc deris Ild (dog de haffue deris Marter hoss dennem selff) brender oc vulmer i siælen / oc deris Orm bider oc gnaffuer stedze for sig hen / som *Promethei* Ørn / som vden affladelse skal riffue oc slide hans Induol i Helffuede. Esa: 66.

Somme aff dennem gaar denne plage saa nær / oc denne død trenger saa hart ind paa dennem / at de icke vide huor de ville bliffue. De kiedis ved at leffue / oc Verden bliffuer dennem for trang / saa at de tage sig selff aff dage / som

mand maa see i Achitophels oc forrræderens Judæ Histo-rie. Det volder at den Legem-lige Død / siunis dennem paa den tid intet andet at være end som en Leskedrick eller it Køle-uand/imod den hiertens bang-hed / som de haffue aff deris klagindis oc fordømmindis samuittighed. Men de bliffue her aff saa lidet forbedrede/at den forløsning som de søge i den timelige død / huor met de tencke sig at affhielpe/ met den Aandelige døds grueligged som dennem saa bitterligen engster oc martrer: At de der met føre sig snarere oc for ti-den saa oc dybere / met Liff oc Siæl tilhobe/i den euige døds beskemmelse oc fordømmelse.

Sande Christne / oc rette Guds dyrckere/ faa ocsaa vnder tiden en smag aff denne Aandelige død oc forderffuelse / som Ezechias i Beleyringen/ Dauid i sine Profundis. Psal: 38.
Jonas i sit leffuindis Helffuede / oc Christus selff i Vrtegaarden. Dauid klager / der er intet heelt eller karskt paa mit Legeme for din vrede: Mine been haffue ingen fred for min misgierning. *Paulus.* Rom: 7
Jeg ved at i mig boer intet got. Rom: 8.
Det er i mit Kiød oc natur. Item/ Kiødeligen sindit at være/ det er Døden / oc findskaff met Gud. Oc den samme Apostel begierer at være forløst Philip: 1.
aff Dødsens tabernackel oc Bolig / som er hans syndige

 Legeme.

2. Tim: 2 Legeme. Hand siger oc til Timotheum. Wi ere i Dieffuelens snare / fangne aff hannem effter hans vilie. Saaledis maa oc flere / dog de ere Liusens Børn / oc aff denne død opstandne/føle oc fornemme hannem i deris Siæl / naar Gud begynder met Kaarss oc banghed dennem hiemme at søge / eller oc deris Saar oc Bulder met sin Low at anrøre / baade den stund de leffue/ saa oc naar de skulle dø. Men det er dog icke vden noget lidet at lippe oc smage aff Døden / thi de ere befriede at de icke skulle smage eller see dø-
Iohan:8. den euindelige. Fordi de haff-
ue i sig den leffuindis Guds
Iohan:12 Søns/leffuindis ord. Oc denne døds

ne døds smag viser oc leder dennem hen til Liffsens HERre oc dødsens offuermand/hos huilcken de faa andet at see oc smage / som er at Gud er sød oc god / oc at de ere salige som haabe til hannem. Psal: 33.

Her til haffuer nu eders Kierlighed hørt i enfoldighed huorledis den Menniskelige natur oc hendis hele mangfoldighed/ er i en sum oc offuer hoffuit/ død / i Adams Synd oc offuertrædelse. Huorledis Gud arbeyder paa / hende igien at opreyse aff Døden / huad det er i saa maade at opstaa / oc huor faa de ere som opstaa ville/ oc faa aff dennem som dagligen høre Liffsens oc

op-

opstandelsens ord i deris døff-
ue oc døde Hiern/oc der for ere
oc bliffue i Døden (megit ver-
re end mange som døde ere oc
Begraffne) ihuor de gaa leff-
uendis Mennisker paa Jor-
den / i glæde oc lyckſalighed/
Helbrede oc gode dage. Oc
huad dennem til enden vil ve-
derfaris/dog der om mere skal
talis i den Anden part aff
denne Predicken.

Der for er nu (til denne
Partis Beslutning) den hel-
ligAands aluorlige forma-
ning til eder kiere Christne/ at
i tencke til huer for sig/ eder at
fraskillie fra den store hob/som
bliffue i den Aandelige død/
huilcke Gud effter lang hord-
nackethed / oc behardelig wly-
dig-

dighed / henantuorder i it forckeerit sind oc lader dennem komme i krafftig vildfarelse / fra Saligheds vey. Holder eder heller til den lille Guds forsamling / som er Ordsens giører / oc icke allene wnyttige tilhørere. Tiener Gud i hellighed oc retferdighed effter hans ord/ vdi Troen/ vdi wafftladelige Bønner / vdi Kierlighed/ Edruhed oc met faste / vdi ret Christen tolmodighed oc alle Christelige dyder oc øffuelser/ aff hiertens lyst / kierlighed oc tacknemmelighed til oc imod eders Gud oc Gienløsere / forladendis Dødsens oc Mørckhedsens gierninger / saa vijt eder er i Verden Menniskeligt oc mueligt / oc som i kunde der til

Rom: 1.
2. Thes: 2
Luce: 12
Luce: 1.

til betle Naade aff Gud i Him-
melen. Det er da en god be-
gyndelse til at opstaa i den
1. Cor: 10 Første Opstandelse. Oc huem
det er aluore / hand see da vel
til at hand icke falder. Hand
bliffue oc hart ved Gud / met
indelige Bøner / at hand i
saadan stat maa bliffue be-
staaendis. Saa skal Gud fin-
dis redebon at giffue krafft oc
styrcke til bestandighed / oc der
som saadan en opstandere /
kommer (som Menniskeligt er)
i fald oc forseelse igien / da vil
Gud holde haanden vnder / at
hand icke skal falde til forderff-
Psal: 36 uelse. Om dennem er der sagt /
Psal: 31. oc icke om de andre her offuen /
at naar det store Vandløb
kommer (det er stor fristelse oc
for-

forderffuelse) skal det icke recke til dennem. Thi Gud veed raad til at frelse sine naar hand straffer de vgudelige.

Men huem som heldst i saa maade icke vil opstaa / huad bader det hannem at hand er beden til Christi Bryllup eller Guds store Naaduore / naar hand icke vil komme? Eller fordi hand icke er Bryllupsklæd/ hand der for bliffuer vdskuden? Huad hielper det dig at du est i den vduortis menighed/ gaar til Kircke oc Sacramente (som Judas iblant Disciplene) naar du icke haffuer it retsindigt forset/ at frycte oc elske Gud aff hu oc hierte/ huilcket er at leffue i idel Vgudelighed. Til saadane taler Gud

Luc: 14
Matt:22.

Psal: 50. Gud selff oc siger. Huad tenc-
ker du at du taler om mine
Ceremonier / oc min tieniste/
oc lader min Pact løbe i din
Mund? Efterdi du hader
Disciplen / oc vnderuisning/
oc kaster mit ord baglengis fra
Math:7. dig? Den bygger vel sin sa-
ligheds Bygning / siger vor
HERre Jesus / oc hand er en
vijs Mand / som grunder sin
Bygning paa det haarde sten-
bierg som er Guds euige Søn.
Oc det er den som hører Guds
ord oc giør der effter vdi it
Gudfryctigt leffnit. Saadan
Bygning bliffuer bestandig /
baade for Blæst oc for Vand-
løb / det er i al fristelse / det end
Verden vaare fuld aff Dieff-
le / oc skulle regne nid Tørcker
oc

oc Antichriſter / oc det end Pſal: 46.
Biergene ſkulle oprøckis / oc
henkaſtis i Haffuit. Men de
andre ſom ere Chriſtne til
Naffn / Mundchriſtne / ſkin-
chriſtne / om huilcke Eſaias Eſa: 29.
ſiger at de holde ſig til Gud Marc: 7
met læberne / men ere langt
fra hannem met hiertet / den-
nem ligner Guds Søn ved
den daarlige Mand ſom byg-
ger paa Sand oc løs grund.
Denne bygning er vbeſtan-
dig / kommer hart Vær eller
Vandløb (det er nød oc død)
da falder Huſit neder / oc end
met it ſtort nederfald / oc huad
effter vil komme er oſſ klarli-
gen tilkiende giffuet aff den
ſom taler i Retferdighed oc Eſa: 63.
ſandhed / at met Sodoma oc Math: 11.

Sidon skal det lideligere oc mildere tilgaa paa Dommedag / end met saadane døde oc høreløse Christne.

Gud see sin naade til oss/ at wi i denne hob icke bliffue befundne/forbarme sig offuer alle saadane Døde Christne oc giffue sit ord krafft til dennem endnu at opuecke oc omuende. Oc dennem som opstandne ere i genfødzelen oc deris leffnids fornyelse/at de maa staa langt fastere / paa den horde oc faste sten som er reffuen aff Biergit
Dan: 2. vden hender/huilcken er Jesus Christus. Paa det at naar hand knuser alle Riger / de da maa oc wi met dennem/bliffue hos hannem i hans Himmels Rige / som aldrig skal ødeleggis/Amen.

II. Part.

SAadane Opstandere ere hellige oc salige / oc den Anden Død haffuer ingen mact offuer dennem.

AFfall formaning som skeer til Mennisken / er den allerkrafftigste / den som grundis paa gaffn oc forbedring. Oc io større oc vissere saadan fordeel er / som i Formaningen faaregiffuis / io mere hun vdretter hoss den som formanis / hannem at offuertale / at hand vedtager raad oc formaning. Fordi wi ere alle aff naturen

vor profit oc nytte vndergiff-
ne/oc far io huer der effter som
hand best kand/ ocsaa vden
formaning: Ligeruis som wi
ocsaa sky oc fly / huis oss kand
være skadeligt.

Der for bruger den hel-
lig Aand her den samme Vey
oc maade/ oc tager vel megit i
Munden at en gang / der
hand loffuer de Christelige op-
standere/ Hellighed oc Salig-
hed / oc at Døden som siden
igienstaar (som saa grueligen
forøder alt det som leffuer) in-
gen skade dennem skal kunde
tilføye. Dette duer vel til en
formaning / fordi det er langt
mere oc victigere / end alt det
oss i Verden kand mact paa
legge / eller nogen sig kand
ynske/

ynske / være sig enten helbrede oc førlighed / styrcke oc skøn-hed/formue oc Rigdom/ia alle Kongers oc Keysers velde oc herlighed. Dog biudis det oc-saa oc kand vederfaris/den al-lerringeste oc vsleste paa Jor-den.

Nu er oc huad her vdloff-uis vist oc fast oc vtuilactigt. Fordi det er Guds egit ord/ oc aff hannem Johanni obenba-rit. Thi beraaber hand sig i sin Propheties begyndelse/ paa Jesum Christum/aff huil-cken hand haffuer denne sin Obenbaring oc dette Vidnis-byrd/ oc saa lydendis om han-nem. Oc der vdi efterfølger hand Propheternis skick / som altid sagde / deris ord at be- Apoc: 1.

kreffte / HERrens Mund haffuer talit. Item/ HERRENS ord skede til den oc
Num: 24 den Prophete / Item / hører HERrens ord etc. Saa siger oc Bileam om sig / at hand haffuer hørt HERrens tale/ oc er *auditor eloquiorum DEI.* Oc Paulus vil der for haffue lydighed aff dennem som hand scriffuer til / at hand er Jesu Christi Tienere. Oc om den-
1. Pet: 1. nem alle taler Petrus sigendis/ at Guds hellige Mennisker haffue altid oc (forstaar sig) screffuit / som de haffue værit aff Guds Aand tildreffne.

Saadan er da disse store løffters vißhed / huilcken som Guds ord / oc paa Guds ord bliff-

bliffuer bestandig euindelige. Nu ville wi offuerueye huad det er som vdloffuis / paa det wi maatte bekomme lyst oc attraa/ til det som met saadane vilkaar oss raadis oc formanis / saa som den Christelige Collect oc Bøn lyder/ paa det wi kunde bekomme det du loffuer/ da giff oss (Herre Gud) at elske det du befaler. *Beatus* (siger S: Hans) er den Christelige opstandere. Det er hand haffuer en god lycke/ hans sag staar vel/hand kand sig intet bedre ynske / hand er kõmen til høyeste gode oc glæde/hand tør aldrig quide/hannem fattis intet til fuldkommen lyckfalighed. Oc summa hand haffuer bekommit / der

summum bonum, som de vijse Hedninger saa megit om disputerit/ocsaa lenge efftersøgt/ dog aldrig forstaait huad det monne være/ megit minde det fundit eller bekommit haffue.

Poeten tør sige / at intet Menniske maa sigis lyckfalig / før hans dødstund eller Begraffuelse. Men hand kaller / *Beatum*, den allene som i all sin liffs tid/ haffuer idel glæde / lycke oc medgang / oc icke anfectis i alle sine dage aff nogen vederuilie eller genuordighed. Huordane i Verden vist icke mange værit haffue/ ey heller findis i Historierne optegnede. Fordi i huad mand siger oc scriffuer om *Q: Metello* (flere vide de icke aff at sige) om

om hans stedze oc vforblande-
de lycksalighed: Er det dog
vtroligt oc vmueligt/ at hand
io ocsaa maa haffue hafft sin
sorg oc drøffuelse iblant met/
saa vel som andre Menniske/
som ere met Synd oc sorg be-
ladde alle deris dage. Men
voris Prophet / er en anden
Philosophus / hand veed aff
anden lycke oc salighed at sige/
som mange Menniske (Gud
ske loff) ere met begaffuede /
paa Jorden (Thi hand taler
om saadan salighed/ som den-
nem vederfaris / før end den
anden Død kommer dennem)
det de end vaare de aller vsle-
ste/ effter Verdsens Dom / oc
met aldskens kummer belæsse-
de / som den arme Lazarus/ i

 sin

sin haarde kranckhed/ foracte-
lighed / store armod / oc hun-
gers nød. Huilcket altsam-
men hannem sin bekomne sa-
lighed intet forkortede / men
heller hannem den formerede/
holdendis hannem i fryct oc
ydmyghed stedze paamindelse
at hand skulle dø / oc daglige
forhaabning / til en naadig
forløsning/til en god ende paa
al hans brøst oc vselhed. At
Jacobs Hofft vaar forruct/
saa at hand lammede / giorde
hannem ingen affbreck paa
denne salighed. Ey Mephibo-
set hans Styltere/ ey Tobias
eller Bartimeus deris for-
mørckede oc blinde Øyen.

Job ocsaa dog hand vaar
lengst her i fra/ i det første an-
greff/

greff/oc der hans skade oc vsel-
hed vaar fersk / huor aff hand
henførdis til vtolmodighed:
Saa kommer hand dog der til
igien / der hand seer til sin til-
kommendis gienløsere / huilc-
ken hand venter at faa at see/
met Menniskelig natur be-
kled. Der met faar hand al
sin sorg bod/ offueruinder alle
sine plager / er nu met hierte
tro oc tancker i Himmerige/
før end Gud tager hannem
sin ælendighed fra/oc hannem
igien timeligen velsigner. Le-
gemlig siugdom oc førlighed/
Verdsens glæde oc sorg/ ar-
mod oc Rigdom / høyhed oc
ringe vilkor giører her intet
forskel paa/ men det er menin-
gen/ at huemsomhelst i sit leff-
nit op-

nit opstaar aff den Aandelige
Synde død / oc det i Jesu
Rom: 6 Christi Opstandelsis betract-
ning / oc vandrer i sit leffnids
forargelse / hand er allerede
salig/ oc haffuer mere got/end
hand sig nogen tid ynske kun-
de. Huilcket er en begyndelse/
oc en god part / aff den store/
Euige/ oc wendelige salighed.
Ligeruis som ocsaa de Wgude-
lige deris vduortis modgang/
oc induortis Orm/ er dennem
en begyndelse til / oc en part
aff deris euige plager oc mar-
ter i Helffuede.

Denne vnderlige salighed/
oc wsiunlige / ved huilcken ere
salige ocsaa/ de som/ siunis al-
lermest wsalige / hun loffuis/
tilbiudis oc giffuis alle retsin-
dige

dige opstandere / som sagt er / swanset huordan adskillighed / som findis paa Menniskelige vilkor i Verden. Thi det lille ord (den) i vor Text / der Johannes siger / Salig er den / er lige saa fult som om der stode / huer den / eller alle de som opstaa i Første Opstandelse. Denne samme kand mand oc acte / mange andre stæder i scrifften / som der Guds Søn siger / salig er den som bliffuer bestandig indtil enden. Det er alle som bliffue bestandige de ere salige. Lige saa i mange Psalmer / salig er den mand / det er de ere alle salige som saadane vilkor haffue / icke Mend allene / men ocsaa Quinder oc alle Mennisker. Der forlade

Matt:10.

wi

wi gierne *Dialecticam* met sine *æquipollentÿs* være en god konst/ i disse stæder oc andre deris lige/ slutte oss gierne inde i denne *indefinita*, tackendis Gud som lader hende gielde en *vniuersalem.* Oc fordi at det saa er paa denne sted/ omskiffter Apostelen sin tale til en anden fatzon/ sigendis strax effter *in plurali*, dennem/ den anden død skal intet skade dennem. Det er saa megit sagt/ vaare de met saa mange/ eller Gud giffue ihuor mange de ere/ da skulle de intet tabe eller forlijst haffue i den Legemlige død.

Nu paa det at ingen skal komme i den mening/ at denne salighed wi omtale/ skulde være en belønning/ som nogen met

met sin Opstandelse kunde haffue fortient/da vil ieg haffue allemand atuarede at denne Opstandelse maa icke tagis eller forstaaes som nogen gierning it Menniske muelig/men er Guds egen gierning / i de Mennisker som icke ville imodstaa den helligAand/men giffue sig i hans Schole oc Discipllen / oc lade sig aff hannem lære oc regere ved ordit som de høre / oc det gaar saa til. Naar de høre i ordit sig forgiffue Guds Naader oc velgierninger synderligen de Aandelige oc euige / som ere 1. Cor: 1.
Visdom/ retferdighed / helliggiørelse/ forløsning / Himmerigis glæde oc ære. Da kommer den helligAand der til / oc giff=

giffuer forstand i hiertet paa Menniskens nød oc vselhed/ saa lenge de ere Guds Naade foruden/ oc tuert imod paa det vbegribelige gode som dennem aff naade beredis oc giffuis. Fremdelis foruermer hand hiertit oc optender det / met brynde / lyst oc Kierlighed til Gud/ i hans godheds oc Naaders betractelse/ huor aff Gud oc hans vilie bliffuer saadant it Menniske / hans eniste oc allerstørste glæde. Begynder saa aff hiertet at hade alt det som saadan en naadig Gud er imod/ oc huad hannem beleffuer / er hans eniste lyst oc begiering. Oc naar hand i saadan salig stat begaar aff skrøbelighed nogen forseelse/ da er det

det hans største sorg/ omhu oc gremmelse / lader aldrig aff før end hand fanger venskaff igen / da fanger hand nogen lufft til hiertet igen/ oc bliffuer forlettit. Hielper oc Gud hannem noget got at giøre/ tacker hand sin Gud / oc glædis der ved ligeruis som hand haffde fundet Guld oc Kleinod. Staar fremdelis synd oc fald imod aff yderste formue / oc strecker sig aff al mact/ det gode at giøre/ til Guds ære oc hannem til tcckelighed. Oc tencker nu intet andit/end at hand sin Guds venskaff / oc naade icke forkaster. Met saadant it Menniske/ haffuer den strenge Guds Low/ som truer oc formaledi- 1. Tim: 1. Galat: 5.

der/

der/intet at skaffe. Fordi hand
er retferdig / oc giør det Gud
behager/ gierne oc met god vi-
Ierem:31 lie/effter den ny Low/ som ind-
screffuen er i hans hierte/ huil-
Rom:13. cken er Kierlighed/som er Lou-
sens fuldkommelse / Oc hues
hannem her vdi mangler/ feil
oc fattis/ det legger hand paa
sin Frelseris ryg / som bær oc
borttager al vor siugdom oc
Esa: 53. skrøbelighed/ hues Saar/ ere
bleffne voris Teragelse oc
præseruatif, oc hans Død vort
Liff oc salighed. Der paa gin-
Acto:5. ge Apostlene glade aff Dom-
husit/dog de vaare hudflettede.
Rom:5. Der paa siger *Paulus : Gloria-
mur in afflictionibus*. Wi tale
stort / wi braske oc bramme
naar wi platzis oc plagis. Si-
ger

ger ocsaa om sig selff/ at hand 2.Cor:7.
icke alene er offuenfuld aff hu-
sualelse / men ocsaa at hand
offuerløber oc end *Vehementer*
(det er sterckeligen oc met
krafft) met glæde i al sin pla-
ge oc bedrøffuelse.

Saaledis oc i denne salig-
heds beskuelse som her omta-
lis / oc de haffue været fulde
vdaff/ haffue de hellige Mar-
tyres/ baade lidet actet om al
Legemlig plage/oc der til ocsaa
foractet deris Tyranner /
tuiet/ tratzet oc bespottet den-
nem. Fordi den forhaabte ære Rom: 8.
som de viste at paa dennem
skulle obenbaris / haffde saa
indtaget deris hierte / Siæl/
Aand oc sind / at de actede al
timelig pine minde end intet/
der imod at regne. L ij Dis-

Disse salige tancker er saadane / at io mere it Menniske omgaaes met dennem / oc io mere mand vender sig i dennem / io mere glæde oc sødhed hand haffuer i Gud / oc gaar saa hen i sin Aandelige beskuelse/ tencker intet andet end paa den euige herlighed i Himmelen. Hand seer i sine tancker de hellige Englis søde selskaff for Guds Ansict / oc Guds salige Børns gladelige omgengelse met huilcke hand acter at holde sit euige Borger-
Philip:3. skaff i Himmelen.

Vdi disse tancker strider hand imod sin egen lyst oc begiering / oc beuarer Troen oc
1.Tim: 1. en god samuittighed. Vdi disse tancker offueruinder hand

huor en dag er bedre end ellers tusinde. Det er at sidde i den allerhøystis skiul/ oc at bo vnder den almectigstis skygge. Dette ene stycke er det høyeste gode vdi Verden. Oc her vdi allene bliffuer det Menniskelige hierte til freds oc fornøyet/ oc det er at være mæt aff glæde for Guds aasiun/ oc er euig lystighed i Guds høyre haand. Mennisked kand ey heller høyre komme/ eller sig nogit bedre ynske/ vden allene aff dette dødelige Legeme at forløsis. Huilcket de deris Gud gierne befale/ oc tiene hannem met fryct oc glæde i dette Leffnit/ saa lenge det er hans Guddommelige gode vilie. De ere aldrig saa fattige/ at Himme-

Psal: 90

Psal: 16.

Math: 5. rigis Rige io er deris arff oc
eyedom/ aldrig saa sørgendis/
at deris trøst oc glæde io er
tusindfold større/ oc i saa maa-
de ere de salige.

Her tuert imod maa de vel
kallis vsalige Mennisker/ som
til dette gode icke komne ere/
som foruedzle denne salighed/
for timelig ære/ Rigdom/ glæ-
de oc vellyst/ som ere saa lidet
varige / oc skulle siden haffue
met den Rige Mand/ den lon-
ge oc euige blusel oc beskemmel-
se / trang oc armod / qual oc
pine. Oc alt dette skal dennem
vederfare / oc i Euighed ligge
paa dennem / fordi de haffue
foractet den hellige Kirckketie-
niste/ forhørt Guds salige ord/
værit den hellig Aand vlydige
oc

all wlycke/ oc er trøstig oc mo-
dig imod Døden oc Dieffue-
len sielff. Thi hand veed oc er
viss der paa/ at alting / baade
surt oc søt Liff oc Død / maa
hielpe saadane Guds Børn Rom:8.
til det beste/ ved ocsaa at Dø-
den er manet oc mactløs i
Christi hans Broders død/oc 1.Cor:15
at den gamle Orm ligger aff
hannem vndertrod / oc icke
maa røre hannem it Hoffuit-
haar. Thi Gud haffuer tal Mat: 10.
paa dennem/ som hand oc icke Lucæ: 8.
maatte fare i it suin / vden
hand haffde loff oc tilstædelse
aff vor Herre der til. Vdi dis-
se tancker bruger hand de
Verdslige ting / ligeruis som
hand icke brugte dennem/ som
Paulus siger / baade ære oc 2.Cor:6.

vanære / baade loff oc last /
som bedragere oc ere dog san-
drue / reffsede oc icke dræbte /
sørgendis oc dog altid glade/
Fattige / oc giøre dog mange
Rige/ som intet haffuendis oc
1. Cor: 7 dog alting besiddendis. Oc en
andensteds siger hand / at ret-
te salige Mennisker skulle væ-
re oc ere i deris graad / som
de der intet græde/ i deris glæ-
de som de / icke ere glade / de
kiøbe / oc ere dog som de icke
vaare Eyermend / oc bruge
Verden/ som de der icke bru-
ge hende.
Iob : 2. Vdi disse salige tancker ta-
ger hand Lycke oc wlycke / glæ-
Psal: 84. de oc graad / ligeruis som aff
Guds haand met tacksigelse.
Det er ret at bo i Guds Huss
huor

effter hans hellige vilie / til
hans hellige tieniste oc lydig-
hed. Thi der staar saa screff-
uit at Gud offuer saae sit Cre-
atur/ først besynderligen huer
dags gierning / oc siden alt-
sammen offuer hoffuit / oc det
vaar altsammen vnders got/
oc got paa det høyeste / Der
vaar endda intet som hand
kunde angre eller fortryde/en-
ten Engle eller Menniske /
Himel/ Jord/ Haffuit/ Dag/
Nat/ Diur/ Fisk / Fule/ Træ/
Vrter / Gres / det vaar alt-
sammen got/ oc helligt. Ja det-
te altsammen (Mennisket oc
de fortabte Engle vndertagne)
er endnu oc bliffuer i sin helli-
ge lydighed oc lydige hellighed/
vden saa langt / som de tiene
det

Rom: 8 det faldne Menniske (dog i-
mod deris vilie oc for Skabe-
rens skyld) i deris Syndige i-
dret oc forfengelighed/ dog al-
tid formodendis at frelsis oc
befries fra den forderffuelige
trældom / naar Guds Børn
skulle komme til deris ære oc
frihed igien / Huilcket er det
gantske Creaturs omhyggeli-
ge lengsel oc foruentelse.
Esa: 56. Fordisaa de skulle samme tid
2. Pet: 3. ocsaa selff fornyes/ oc da igien
afflegge/ all den smitte oc w-
hellighed / som de haffue tagit
paa sig/ aff Menniskis whel-
lige omgengelse oc tieniste.

Nu komme wi til Men-
niskens hellighed at omta-
le/ som synderligen hid henhø-
rer / oc oss er allermest mact

oc modstandige/ oc i saa maa-
de traad Christi Blod met fø-
der / oc icke vilde ladet sig op-
raabe oc opuecke til it nyt Leff-
nids Aandelige Opstandelse.
Oc dette maa saa i Jesu naffn
være nock sagt om det Første
løffte som *Iohannes* giør her/ de
lydige oc Christelige Opstan-
dere / som er at de skulle være
oc ere salige/ følger nu frem-
delis / det Andet / som er at
de ere ocsaa hellige.

Hellig aff sig selff oc met
egen hellighed/ vden al Synd
oc smitte fuldkommeligen/ er
Gud allene. Oc hand er det
rette orsprung oc Kilde til all
hellighed / som neffnis oc fin-
dis hos Creaturene i Himme-
len oc paa Jorden. Der for Esa: 6.

sjunge hannem Englene Hel-
lig / hellig / hellig er Gud vor
Herre Zebaoth. Kircken ocsaa
sjunger met dennem / hellig/
hellig hellig est du i det høyeste.
Item / fordi du est allene hel-
lig Jesu Christe / du allene
Herre/ du allene den høyeste/
met den hellig Aand i Gud
Faders ære Amen.

Englene ere ocsaa hellige/
aff dennem indskabt / oc aff
Gud meddeelt hellighed/ i huil-
cken de oc ere bleffne bestandi-
ge/ oc der vdi tiene de Gud oc
hans Børn oc Christi Kircke
stedse oc altid/ effter Guds
ordning oc befaling. Saa
vaar oc det gantske Creatur
rent/ got oc helligt i begyndel-
sen/ skabt aff den hellige Gud
effter

paaliggendis. Der om haffue wi at tale paa samme maade / som i begyndelsen er skeet / om vort oprindelige liff / om vor paaførde død / oc anprisede opstandelse / huorledis det whellige Menniske (som vaar i Begyndelsen baade helligt oc saligt) kand igienkomme til sin fortabte oc forkaste hellighed / der vdi at tiene sin Gud oc Skabere / som it nyt Creatur / i hans behagelighed / oc siden bliffue met de hellige Englis oc Christnis selskaff / hoss hannem i æren euindelige. Fordi det er Guds vilie vor helligiørelse. Oc hellighed er en fruct aff Christendommen oc retferdiggiørelsen / oc enden der paa er det euige Liff. 1. Thes:4 Rom:6.

Naar

Naar met det ord (Helligt)
forstaaes / det som er aldelis
rent / purt / syndeløst oc wskyl-
digt / da er i sig selff helligt in-
tet Menniskes Barn. Aff
syndig oc whellig Sæd afflis
de oc fødis / som offuen er om-
talit. Synden føre de met sig
i Verden / oc hun henger ved
dennem oc vdi dennem al den
stund de leffue i Kiødit deris
naturlige Liff. Oc der met ere
de wrene oc whellige. Der for
siger scrifften / at alt hues det
Gen: 6. Menniskelige hierte kand tenc-
ke / tracte oc dicte det er ont / oc
Psal: 13. det stedse oc altid. Oc vdi Psal-
men alle ere de affaldne / oc in-
gen er til som giør huad got er
Rom: 3. for Gud / icke en eniste. Alle
haffue de Syndet oc trenge til
Guds

Guds ære. (Det er at hand gjør Naade met dennem/ huor aff hand haffuer ros oc ære.) Psal:130.
Item/ scrifften besluter alle vnder Synden. Huem alt si=ger/ hand tager intet vnden. Gal: 3.

Dog alligeuel ere mange til som ere hellige / oc hellige kallis i scrifften. Thi det ord hellig findis offte oc mange ste=der / huor som talis icke om de affgange oc salige Guds Hel=gen/ som haffue offuerstrid/ oc fanget seyer: Men om saada=ne som endnu leffue paa Jor=den / oc endnu dragis met Synden/ i deris dødelige Le=geme. Thi Paulus siger / Rom:12.
metdeler de hellige (eders hielp oc gode raad) i deris nødtørff=tighed. Oc Petrus formaner 1. Pet: 2.
alle

alle sig at holde i hellighed si-
gendis: Lader oss være hellige
i vor omgengelse/ ligeruis som
hand er hellig/ som oss kallit
haffuer/ huilcket oc ere Guds
egne ord hoss Mosen/ holder
Luc: 11. eder hellige/ oc værer hellige/
fordi ieg er hellig.

Her vdaff forstaa wi/ at den
hellige Herre oc Gud i Him-
melen/ vil oc haffue/ oc haff-
uer it helligt Folck paa Jor-
den/ saa som vor Trois Artic-
kel liuder/ Jeg tror en hellig al-
mindelig Christelig Kircke/
som er hellige Menniskers
samfund. Huilcke enddog de
leffue i atskillig tid paa Jor-
den/ saa vil dog Gud en tid
forsamle dennem/ alle til en
menighed/ til en glæde oc sa-
lighed

lighed i Himmelen. Oc da skal der bliffue en eniste Hiord/ vnder den ene Siæle Hyrde Jesu Christo. Iohan:10 1. Pet: 2.

Men det skal mand acte oc vel vide/ at den hellighed som her omtalis/ icke er nogen *qualitet*, eller Menniskeligt vilkor/ aff deris egen konst oc styrcke/ der de selff kunde opbringe oc affsted komme/ oc der met vdslette deris Synder/ eller skiule den syndige natur for Gud: Men det er Guds Naade/ oc Jesu Christi fortieniste / oc den hellig Aands gierning i oss/ naar hand i ordit lærer oss om Guds Søns retfærdighed/ oc optender i oss Christelig lyst oc begiering/ til vort Leffnit at regere / i hellighed Luc: 2.

oc retferdigheds gierninger / som Gud ere behagelige.

Saa er da det ord/ hellig/ hoss Paulum / oc i anden scrifft / føye andet / end om hand sagde en Christen / det er saadant it Menniske som i Christi sande oc salige kundskaff / elsker oc frycter Gud. Hilser (siger hand) alle hellige i Christo Jesu. Item / ieg vil haffue eder befalen

Philip: 4 Phoeben vor Søster etc. At

Rom: 16 i anamme hende i HERren /

1. Cor: 16 som det sig bør hellige. Oc til de Chorinter/ skiuder sammen at giffue de hellige lige som ieg der om haffuer ordinerit / i de menigheder i *Galatia*. Her ere Hellige de som haffue anam̃it Jesu Christi Euangelium oc

leff-

leffue it Gudeligt oc Christe-
ligt Leffnit.

Thi ligeruis som Israel
vaare Guds vdkorne oc helli-
ge Folck / iblant alle Natio-
ner/ vduortis (dog der iblant
vaare ocsaa mange rette
Guds dyrckere oc i sandhed
hellige Mennisker) Saa ere
oc nu den rette Kircke/oc Aan-
delige Guds Folck/ oc leffuen-
dis helgen de allene/ som haff-
ue fattet Christi fortieniste i
ordet/ met en sand oc saliggiø- Rom: 8.
rendis tro/regerede oc tildreff- Gal: 5.
ne aff den helligAand / huor- Philip: 3
aff de oc som Guds Børn be-
komme hu oc vilie at vandre i
Aanden/ oc at tiene Gud i al-
le Christelige øffuelser oc hel-
lige gierninger / ocsaa haff-

uendis had oc vederstyggelighed til all synd oc vrenlighed/ som er deris hellige oc Christelige *profeßion* imod/oc fortørner deris kiere Gud oc Fader i Himmelen.

Denne/ det ny Guds Folckis hellighed / er oc tilforn i Israels Figur betegnit/ der de skulde giøre sig hellige / det er leffue i nogen synderlig oc vduortis renferdighed/ holde deris Legemer / Klæder oc Karrene / oc icke røre ved noget Odzel eller vrent/ naar Gud vilde tale met dennem / eller haffue noget synderligt for-
Exo: 19. hender met dennem. Saaledis befoel Gud at dette Folck skulde *consecrere* sig / i to dage/ før end hand paa den tredie vilde

vilde tale met dennem oc giff-
ue dennem sin Low. Josua li- Ios: 3.
ge saa biuder Folcket / at de
skulle giøre sig hellige / fordi
om anden dagen vilde Gud
giøre store vnder for dennem.

Der met bleff som i en Fi-
gur affmalit (som sagt er) den
Christelige renselse oc Hellig-
hed i det Ny Testamente/ at de
icke skulle røre ved nogit wrent/
men holde sig i den hellighed
oc renselse som de ved Christi
Blod bekommet haffue/ giffue
sig den hellig Aand at regere/
met en god vilie oc Christen
lydighed. Det heder da at
være ret opstanden / aff den
første død / oc at leffue i salig-
hed oc hellighed. Dette sam-
me bliffuer oc herligen *adum-*

 brerit

brerit oc affrittet/ i Presternis figur hos Mosen der Aaron oc hans Sønner bleffue *sacrerede* til det hellige Preste Embede / huilcket oc skickeligen kand hid henføris/effterdi alle
Gen: 29 Christne / ere Guds hellige Prester til at Offre / Bede oc lære. Offrene som hoss Mosen slactis betyder Christi Blod oc Offer / de wsyrede Kager til Madofferit / det Christelige væsen i huilcket huer Christen skal *præsentere* sig daglige dags for Guds Ansict. Olien som Presterne bleffue saluede met / betyder (lige som ocsaa alle andre steder som lyde i denne mening) *spiritualem vnctionem*, den helligAands saluing/til sand hellighed i Aand oc leffnit. Oc-

Ocsaa er det merckeligt/ at de skulle være Olie baade til Vielsen oc Presternis saluing/oc til Madofferit. Huor met betyes at skal det gaa vel til/ da skal den HelligAands saluing være met / baade i omuendelsen saa oc i leffnedit. Thi ingen kand sige Jesum at være Christum (det er haffue Troens begyndelse) vden ved den helligAand. Ey heller/ vil det frem met det Christelige leffnit / vden ved Guds oc den helligAands hielp. Thi saa siger Paulus / i ere tode/ oc i ere hellige oc retferdige giorde / ved den Herris Jesu naffn/oc ved vor Guds Aand. Oc kiødsens gierninger de dræbis ved Guds Aand. Der

1. Cor: 12.

1. Cor: 6.

Rom: 8.

for formaaer ocsaa vor Herris Euangelium / at de som vedtager Troen til Jesum den Kaarsfeste / bleffue met den hellig Aand begaffuede / siunligen oc kraffteligen.

Saa er da denne hellighed / som her omtalis. Først Guds mildhed oc naade / som kalder oss til Poenitentz / oc i omuendelse acter / regner oc skatter en Christelige opstandere for ren oc hellig at være / oc icke vil komme hans Synder ihu. Fordi hand i sin Opstandelse veed / seer oc kiender sin Synd / bekiender den / oc legger hende paa Guds Lams hoffuit / sig sterckeligen ladendis paa Guds løffter om naadig Synds forladelse / at de

ere

ere visse oc faste / saa oc paa Christi fortienistes nøyactighed / at hun er fylleste betaling for hans Synder / oc alle Menniskers.

Saadant it Menniske bestrør sit Hoffuit oc Hierte met Jord oc Muld i sin Poenitentz (som Abraham i sin Bøn) det er bekiender aff hiertet / at det feierste aff hannem / er intet andit end Jord / støff oc muld / oc hand selff it vselt Syndigt Menniske. Oc siden afftoer hand igien muld oc dreck met Christi Blod / som er det rette Siælebad. Der met haffuer hand en god begyndelse / oc fast grund til sin helliggiørelse. Oc hand er den til huilcken Guds Søn siger / det er ieg / oc ieg er

Gen: 18.

Esa: 43.

den / som vdsletter alle dine
offuertrædelser / for min egen
skyld / oc vil aldrig mere ihu-
komme dennem. Er saa den
arme Syndere hellig fordi
Gud icke vil see hans vhellig-
hed ren / fordi Gud icke vil see
hans vrenhed / retferdig : for-
di Gud icke vil see hans vret-
ferdighed / vskyldig: fordi Gud
icke vil see hans Synd / skyld
oc vretferdighed. Oc paa det
hand io vil offuerse met han-
Psal: 84. nem / seer hand i sin Christi oc
Psal: 74 kiere Barns / oc elskelige Søns
Ansict / oc lader hans lydig-
hed oc fuldgiørelse staa for al-
le hans Synder. Seer til sit
Testamente / oc icke til hans
brøst oc vfuldkomenhed / oc vil
giøre met hannem / icke som
hand

hand tiltiener men som hand haffuer loffuit / oc hans store Barmhiertighed tilsiger/ som vit offuergaar alle Synder/ ia saa vijt som Himmelen er offuen Jorden / oc Øster er fra Vester.

Psal: 51.

Psal;103.

Naar hand nu er saa langt kommen / oc bleffuen Guds Aands vercksted / huilcket er hans Liff oc salighed / far den hellig Aand videre frem met sin helliggiørelse (thi hand er hellig oc hand giør hellige) oc giffuer Mennisket videre lyst til Gud oc hans ord / at hand aff daglige formaning kand bliffue der vdi bestyrcket. Thi ligeruis som Troen kommer aff hørelsen / saa styrckis hun ocsaa ved Guds ords hørelse/ oc

Rom:10

oc voxer (ligeruis som Barnit
Ephes: 4 i Moderens liff) indtil der aff
bliffuer it fuldkommit Men-
niske i Christo. Oc er dette det
eniste Guds redskaff som hand
Psal: 68. bruger til at styrcke oc stad-
feste / huad hand i oss til hellig-
hed anfangit oc begynt haff-
uer / huor om wi oc dagligen
bede / tilkomme dit Rige oc
vorde din vilie.

Oc naar it Menniske saa-
ledis / aff Guds Naade haff-
uer giffuit sig i den hellig-
Aands Schole/studerer hand
flittelige/ at hues hand hører
i ord oc Formanig / hand det i
it Christeligt leffnit kand vd-
trøcke / sig selff til en god sam-
uittighed/ oc sin Jeffnchristen
Rom:6. til it got Exempel/ giffuer sine
Lem-

Lemmer til retferdigheds tieniste/ størcker det hellige *ministerium*, oc vnder tienerne / (som Guds redskaff) vil aff hiertet/ oc som hand er nu i Gud salig oc hellig/ vnder hand alle lige saa at være/ giør oc der til huad hand kand met Bøner til Gud oc all Christelig formaning/ hand kand met it roligt hierte (ihuorledis det lader i Verden) tacke oc bede Gud / kand trøsteligen befale Gud/ sin Siæl/ sin ære/ Liff oc gods/ hand kand leffue oc dø glædeligen/ effter Guds hellige vilie. Hand fornemmer i hiertet Guds godhed oc sødhed / oc haffuer i sin Siæl Aandelig glæde/ ligeruis som hand allerede vaare i Himmelen/

len/ hand fornemmer at intet
er bedre end i saadan en stat at
leffue/ holder sig fordi der vdi
aff yderste formue/ oc imod-
staar Synden som hannem
der aff kand vdkaste / beuarer
sig for all vrenlighed/ bruger
ret oc skickeligen Guds gaff-
uer / vnder huer mand vel
aff hiertet oc er nyttig huem
hand kand/ tager sit Kaarss
aff Guds haand met tolmo-
dighed oc tacker der for. Thi
hand veed Guds sind/ at saa-
dant hannem paaleggis/ han-
nem til forbedring. Oc det he-
1. Pet: 2. der da at stride mandeligen
imod Kiød oc Blod / oc dueli-
1. Tim: 1. gen at kempis met Synd oc
ond begiering som strider imod
Aanden / oc at beuare i sit
Chri-

Christelige Ridderskaff/ Troen oc en god samuittighed / oc at offueruinde den onde lyst/ som strider i vore Lemmer. Iacob:4.

Dette/ elskelige i Herren/ er nu den part aff det Christelige væsen/ omuendelse oc leffnit/ huilcken foruden / alt andet som mand vil kalde opstandelse eller nyt leffnit / intet er/ oc intet duer/ oc er idel hyckleri oc Guds bespottelse. Huilcket aff mange som Christne ville være/ lidet actis/ dis ver Gud bedrit. Det er io forgeffuis at kiende sin Synd oc den bekiende/ naar mand hende icke vil affstaa. Ja der er intet kundskaff/ oc ingen bekiendelse / der er ingen sand anger oc fortrydelse/ey heller nogen retskaffen

fryct

fryct eller forſkreckelſe / i det Menniſke ſom ſtrax griber til ſin beuande Synd igien. Det er forgeffuis / aff Gud at bedis ſynds forladelſe / naar du ſtrax vilt igien giøre dig ſkyldig i hende. Forgeffuis er affløſning oc Sacramentens anammelſe / naar mand vil ſiden leffue ſom tilforn. Det er lige ſaa megit beuent / ſom at it Suin ſuemmer ſig / oc ſiden legger ſig i ſin ſøle igien / oc det
2. pet: 2. er at ligne ved Hunden ſom finder ſig igien til det hand haffuer opgiffuit. Ja ſaadant kundſkaff / bekiendelſe / Bøn om forladelſe / ſcrifftemaal / affløſning oc Chriſti Naduoris brug / er icke allene forlored / oc forgeffuis: Men det

er

er ocsaa Guds bespottelse paa
det høyeste / oc er icke vden at
to Fadit oc Begeret vduortis/ Math: 23
oc induortis at lade det fult
aff all wrenlighed. En ond
Aand bestyrcker oc bemander
sig met siu verre Aander / oc Mat: 12.
bliffuer verre met det Men-
niske siden end før / oc vaare
hannem bedre at hand aldrig 2. Pet: 2.
haffde vist aff retferdigheds
vey at sige / end saa slemmeli-
gen der fra at vige.

Her til vil nu ocsaa høre/
at en hellig opstandere/ i huad
hand her til kand giøre/ met
sin beste flid/ sig at holde i saa-
dan hellighed som her omta-
lis / saa skal hand strax der
hoss bekiende sig en wduelig oc Lucæ: 17
wnyttig tienere at være. Thi

naar hand haffuer giort alt
hues hannem vaar mueligt/
er der dog intet andet giort/
vden det hand plictig vaar at
giøre/ huor aff det meste end=
da bliffuer vgiort. Der for
kiendis en Christen aff alt sit
hierte/ at det hand bliffuer
hellig for Gud/ det volder icke
hans bekiendelse/ anger eller
gode forset/ ey heller hans be=
ste leffnits forbedring/ men er
allene den Herris Jesu Chri=
sti Naade/ i hues kundskaff oc
tilforlad/ hand baade/ giør
scrifftemaal/ beder om naade/
oc bliffuer anderledis til sinde.
Saa at det er idel Guds gier=
ning/ met al vor opstandelse/
omuendelse/ Poenitentze/ ny
leffnit/ hellighed/ oc gode gier=
ninger.

ninger. Oc at Gud er der vdi baade begyndelsen / fremfarten oc enden.

Saadane salige oc hellige Mennisker affmalis aff vor Herre Jesu hoss Mattheum/ met deris rette farffuer oc vilckor/paa huilcke baade de selff oc andre kunde kiende dennem. De ere i Aanden fattige/ oc haffue ingen formue/ hoss dennem selff/ enten deris gield hoss Gud at betale/eller hans venskaff oc Himmerige hannem aff at vedzle eller kiøbe. De ere stedde i stedze sorg oc turighed for deris Synder/ oc haffue menlige deris Kaarss oc bedrøffuelse. De ere milde/ dannisse / oc spagferdige / oc gode i omgengelse. De haffue Matth:5

saa stor begæring til Guds
venskaff i retferdighed / oc de-
ris leffnit der vdi at føre / som
den vel hungriger kand haff-
ue til Mad / oc den tørste / til
en Leskedrick. De giøre Barm-
hiertighed/ met hierte/ haand
oc mund. De ere rene i hier-
terne for Hoffmod oc ærege-
righed / gerighed / oc heffnge-
righed/ had oc affuind / oc an-
den ond begiering/oc rense/met
Guds bistand/der paa som de
best kunde. De ere fredferdi-
ge / oc icke stormiske oc bulder-
fulde. De kunde megit giøre/
lade oc lide / paa det de kunde
nyde fred / oc it stille oc roligt
leffnit/ i bøner oc Gndfryctig-
hed. De ere tolmodige oc be-
fale sig Gud / kunde lide vret
oc

oc skendsord/oc endda bede for deris hadsmend / oc velsigne dennem.

Der samme steds opreg/ner oc vor Herre Jesus alle rette Helgens Faneførere oc Første/huad gode saadane leffuendis helgen/ haffue sig igen aff Gud oc Mennisken at foruente. Som er Guds Rigis Eyedom/ huilcket er Rigdom allerstørst. Trøst oc Guddommelig husualelse / met en god ende paa alle deris suck/grad/ sorg oc bedrøffuelse/ met andre herlige løffter flere/som eders Kierlighed vel veed/ oc i Euangelio Aarligen/høre forklare paa alle helgene dag.

Vel er det Menniske som opstaa ville/ som her offuen er

 om=

omtalit / at de til saadan hel-
lighed komme kunde i dette
Leffnit. Thi det er at være
consortes oc delactige i euig vel-
ferd met de affgangne hellige
Mennisker. Der til kunde kom-
me alle som ville. Thi det er
icke mere paa at giøre / end at
mand indlader i sit hierte / den
helligAands raad oc forma-
ning i ordet / huor aff mand
videre bekommer lyst oc begæ-
ring til Gud / hans ord oc vi-
lie / Siden hører der til at
mand beder Gud om Naade
der til stedse oc altid / oc sig selff
skicker i sagen / met villig lydig-
hed. Huem det er nogit al-
uore / hand finder Gud vilig
hannem bistand at giøre / oc
hand lader sig icke forgeffuis
bede

bede aff nogen retsindig paa-
kaldere/ som hannem beder *in
veritate*, met fuld aluore/ uden
skrymte oc i Meglerens naffn/
helst i de sager / som Gud selff
biuder / oc hannem komme til
ære. Oc er sant det den hellige
Pater siger / *velle eße iustum,
est summa iusticia credentis*. Det
er vilie at haffue/lyst/ attraa
oc begering / til at være from
oc retferdig / er en Troendis
Christens høyeste retferdig-
hed. Men skrymteri oc hyck-
leriske Bøner / ere de / som in-
tet aluore metfølger/ ingen ijd
eller flid til det gode / huor til
wi ere aff Gud hielp oc naa-
de begærindis.

Men tuert imod maa
mand vel sige de Menniske

 vsle

vsle oc saare ynckelige at være/
oc at haffue den rette krancke
lycke/ (om nogen er i Verden
til) de som i Verden henbade
oc suemme sig i syndig vellyst/
Matth:7 effterfølge Kiød oc Blods on-
de begæring/ leffue effter Ver-
den/ oc gaa den store Vey/met
den mene hob / de slumme hen
i deris døde søffn / oc ville icke
høre Gud som kalder paa
dennem. Der for haffue de
deris salighed paa Jorden /
som offte er vel maffuer oc
vsel / oc hellighed er langt fra
dennem. Saa skulle de oc eff-
ter den timelige død / være
langt fra det hellige oc salige
Brøderskaff i Abrahams
skiød/ huor er glæde oc liffuit i
euighed. De skulle oc lenge
nock

nock haffue at klage oc begære-
de/ deris i dette Liff begangne
forsømmelse oc wlydighed. Oc
da skal deris forgangne oc w-
rene glæde oc lyckfalighed siu-
nis dennem mindere at være
end en Vands taar eller it
Sands korn/ oc huer minut i
deris Fordømmelse en idel
euighed. Den skade skulle de
haffue i Døden i den sted at de
andre skulle giøre it got bytte/
oc haffue idel fromme/vindist/
oc fordeel/som wi nu til enden/
aff vort Text/ kaarteligen vil-
le forklare.

DEn Anden død skal ingen mact haffue offuer dennem.

Jeg veed vel at de
som omgaaes met
Scrifften / icke haff-
ue alle ens mening / om den
Første oc Anden Død / i saa
maade at en part aff dennem /
lade fordømmelsen oc den eui-
ge død / være den Anden oc
sidste død / fordi hand siunis
sidst oc effter Legemens død /
at komme offuer de Vgudeli-
ge: En anden part holde den
timelige for den som Euan-
gelisten her omtaler / oc kalder
den Anden død. Jeg vil her
om icke haffue met nogen at
Gen: 2. trette eller disputere. Dog fin-
de wi saa / at den euige død
først neffnis oc omtalis i scriff-
ten / kom oc først offuer Men-
nisken der de syndede / oc den
sam-

samme dag oc stund: Men til den anden haffde de Ni hundret Aars frist. Dog de ocsaa aff den første bleffue løsbedne oc løsgiffne. Saa er det min mening (altid vnder *correction* deris som vedbør) at ingen kommer i den euige effter sin dødelige affgang / vden hand haffuer verit i hannem i sit leffuindis Liff / oc hannem er den timelige skadelig inaar hand kommer. Men de som icke leffue oc dø/ i den Aandelige oc euige / dennem haffuer den timelige ingen mact met / tilføyer dennem ingen skade / men er dennem profitelig/ som nu skal omtalis.

Fremdelis/kiere Christne/ vil ieg haffue eder aduarit/ at ieg

ieg tager her disse ord (ingen
mact at haffue met eller off-
uer Menniſken) for det ſam-
me ſom mand kunde ſige / icke
at være dennem til ſkade eller
affbreck. Fordiſaa Dødſens
mact/er ſkade oc forderffuelſe/
huad heller det er til liff eller
Siæl. Nu kand det ſiunis vn-
derlig tale / oc imod al forfa-
ring/ at noget Menniſke ſkul-
le være til ſom Døden icke
haffde mact offuer / effter-
di wi dagligen ſee for øyen/
Huorledis den grumme Folc-
keſlugere døden / afftager/
dræber oc affliffuer alle Mo-
ders Børn / oc huor grueli-
ge oc ſkreckelige / hand for-
derffuer deris Legeme / icke
ophørendis/før end hand haff-
uer

uer til intet giort/ al deris ge-
stalt oc Menniskelige skickel-
se/ oc giort dennem gantske til
støff oc muld.

Der til at suare/ er det
vist / at alle Menniske som
leffue er faarelagt/ engang at
dø/ saa mange som icke opleff-
ue Guds Søns tilkommelse
til dennem / huilcket endda oc-
saa er disputerligt. Saa me-
gen mact haffuer den anden
død / offuer alle som haffue
faait oc skulle faa liff i Verden.
Der for siger vijs mand/ at Syra:41.
det er en almindelig skeffne/
offuer Hoffuit paalagt alle
som leffue. Oc lidet frembedre
siger hand/ huad heller du leff-
uer ti / hundrede eller tusind
Aar/da hielper ingen vndskyl-
ding

Psal: 89. ding for Døden. Lige saa siger oc Psalmisten / huilcket er det Menniske (det er / intet Menniske er til) som leffuer oc icke seer Døden? Oc huem er den som kand frelse sin Siæl (det er sit Liff) fra Grafffens velde? Alle skulle de følge første maaden / oc forsamlis til den gamle hob / til saa lenge at de vduaaldis tal bliffuer fuldkommet.

Men dette altsammen er dog icke Dødsens mact egentligen at tale / men det er den høye Herris oc almectige Guds vilie oc stercke befaling /
Gen: 3. som bød oc sagde / du est Jord / oc skalt bliffue til Jord igien. Dette ord tager liffuit aff Menniſken / bortrycker dennem

nem i sin tid / oc det fortærer oc smelter alle Menniskers Legemer / saa lenge de bliffue gantske foruandlede. Huilcket ocsaa Psalmen beuiser / talendis om alle leffuendis Creatur / naar du tager liffuit fra dennem: da opgiffue de Aanden / oc bliffue til deris muld igen / oc acter en anden Psalme. Du (O almectige Gud) ledsager Menisken til Døden / oc siger kommer igien i Menniske Børn. Psal: 104 Psal: 90.

Her hos haffue wi ocsaa at betencke / at denne Dødsens paaliusning skede / icke aff en vred Gud / men siden hand vaar forsonet / ved den euige Meglere / oc haffde nu loffuit aff Naade oc Barmhiertighed / Gen: 3.

hed/ den Slangetrædere/som
1.Ioha:3. skulde giøre Dieffuelens gier-
ninger til intet. Der for er
denne død / alle Gudfryctige
en idel naade død / dennem
paalagt for deris bestis skyld/
at Synden kunde en gang
haffue ende i dennem / oc de
icke alle dage skulde slæbe her i
Verden vnder Synd oc sorg/
huilcke tu ting følge hin anden
ieffne fredt/i dette Menniskeli-
ge leffnit. Der for kalde wi
ret it Christet Menniskes
død/ hans forløsning/met den
Philip:1. hellige Paulo. Er fordi langt
fra / at døden skulde haffue
mact offuer dennem til nogen
deris skade. Men de Vgude-
lige er hand mectig nock. Thi
hand er dennem en dør oc ind-
gang

gang til euigt marter oc vsel-
hed.

Der aff kommer det paa
begge parter/ at saa som Dø-
den icke er skadelig / dennem
som frycte Gud/ saa er hand
dennem (dog alt det som liff
haffuer reddis for Døden)
ey heller formegit forferligt
eller skreckelig. Men tuert
imod det andet parti / som icke
haffuer Gud for øyen de føle
god tid / oc før end Døden
kommer met forferlige tan-
cker/ det onde som de vide ved
sig selff at de fortient haffue
oc naar Døden da kommer
dennem. Da er der intet an-
det paa ferde / end idel gruel-
se / rob oc skrig/ oue oc iodut oc
dennem kommer intet andet

faare / end Helffuede oc for-
maledidelse / oc ingen trøst en-
ten hoss Gud eller Menni-
sken / i Himmelen eller paa
Jorden.

Oc dette stycke kand met
saadan en lignelse i nogen
maade forklaris. It wdæ-
didske Menniske / som en Røff-
uere eller anden saadan bliff-
uer greben oc fengslit / for sin
misgierning. Hand leffuer i
sit Fengsel / men hand leffuer
sig lidet til forbedring oc met
ingen glæde eller fortrøstning.
Altid bæris hannem faare
hans mishandling / oc at hand
den vel maatte haffue værit
foruden. Oc den bitter død oc
haarde marter som hannem
forestaar / staar hannem altid
for

for øynene/ saa at hand i dag-
lig fryct/ haffuer at lide det
hand met sine wgierninger
haffuer fortient. Met disse
tancker plagis hand soffuin-
dis oc vaagindis baade dag
oc nat. Oc er i disse hans æ-
lendige vilkor dette hans eniste
leskelse at hand giffuer sig off-
uer/icke venter eller forhaaber
nogen benaading. Oc saale-
dis at vente Døden er haar-
dere end Døden selff. Saa-
dane engstige tancker haffuer
hand vel ocsaa før end hand
paagribis/men hand slar den-
nem altid aff met løs fortrøs-
ting/ at hand icke skal bliffue
røbt eller komme i Offrigheds
hender.

It Wgudeligt oc Guds for-

gaaet Menniske engstis oc pla-
gis lige saa / met mange græ-
selige tancker/om Guds Dom
oc Helffuedis plager / huil-
cke hand ved sig offuerflødeli-
gen at fortient haffue. Dog
hyckler hand for sig selff / oc
bruger til sin skade / de Raad
som ingen hielp er vdi / som er
at hand giør sig tancker at
hand er den icke allene som saa
leffuer/ oc at Gud er naadig/
2.Pet: 3. oc haffuer vel før tilgiffuit saa-
dane Synder/ disimellem mis-
Syra: 5. brugendis Guds langmodig-
hed/ forhaler sin Poenitentz
til en anden oc hannem beley-
ligere tid. Disemellem kom-
mer anfligendis hans tid / at
hand bliffuer met Helsot be-
greben. Da først seer hand
huad

huad hand haffuer giort/ Bø-
gerne bliffue da obnede. Veed
nu icke huor hand vil bliffue/
eller huad lader hand vil gri-
be. Ved icke huad Helgen
hand skal loffue sig til. Mes-
ser oc Siælebad ville icke nu
hielpe. Jngen trøst aff Guds
ord kand heffte ved hannem/
fordi hand det i sin velmact
haffuer foractet / Dødsens
bitterhed / faar hannem saa
megit at tage vare at hand in-
tet kand see eller tencke paa/
vden Guds Retferdighed.
Hans samuittighed giør aff
hans leffnit/en idel Affgrund/
oc hans mindste Synd / giø-
ris hannem større end Him-
mel oc Jord / saa at hand in-
tet andet kand tencke end viss

Apc. 20.

 for-

fordømmelse. Oc i saadan hans vsle angst haffuer hand ingen trøst/anden end at hand sig maa foruæge/ at hand aldrig kand bliffue trøstet / oc som Verset siger/ *nullam sperare salutem*.

Det maa da kaldis/ Døden megen mact at haffue offuer it vselt Menniske. Thi hand vdskiuder hannem fra alt det som hand haffuer kaldit got i sit leffuinde Liff/ forbiuder hannem ocsaa/ oc formener hannem alt det gode som Guds Børn er bered i Himmelen/oc indtil den mindste Vandstaar som hand kunde haffue got oc leskelse vdaff. Saa mectig er den timelige Død/offuer it wsaligt Menniske/

ske / hannem skade til at føye / ꝛwbodelig i all euighed.

Disse ere nu de tancker / som nogit skulde formaa hoss trygge oc ryggeløse Menni- sker / som leffue oc søle sig i Synd oc ꝛwrenlighed / stedse for sig hen / ligeruis som Døden vaare dennem icke i vone / ey heller nogen Gud til som Synden vilde eller kunde straffe / intet Helffuede eller fordømmelse. Huilcket de skul- le met tiden langt anderledis befinde. Da skulle de faa at vide / at Guds ord er euig sandhed / oc at de sig selff met løse oc løgnactige tancker haffue / bedraget. Der for oc paa det wi dis bedre kunde op- ueckis / til til den Christelige

Opstandelse oc omuendelse / ville wi nu til enden met faa ord offuerueye huorledis denne timelige Legemens død / ingen skade kand giøre dennem som ere i vor Herre Jesu opstandne til it nyt leffnit / oc huorledis hand tuert imod/ er dennem gaffnlig oc profitelig.

For det Første / formaaer døden intet til at fortage en ret Christen eller hannem at fratage/nogit aff det for hues sags skyld/Gud hannem skabt haffuer oc igienløst hannem. Der til oc for den skyld haffuer Gud skabt oss oc giffuit oss sin Søn at wi skulde kiende oc tiene hannem / til hans Naffns ære / her paa Jorden en tidlang effter Guds raad oc behage-

hagelighed/ oc siden i Himme-
len til euig tid. Naar wi det
naa/ da kand Døden føye ro-
se sig at hand haffuer hafft oss
negit an / eller giort oss noget
forkort. Der for maa wi lade
oss være den første omhu/ at
wi kiende hannem ret effter
hans ord oc aff Creaturenis
beskuelse oc siden tiene hannem
Christeligen / huor lenge det
skal vare maa wi lade Gud
for sørge oc raade. Døden maa
vel lade oss betemme indtil den
tid kommer som oss aff Gud
er forscreffuen. Oc Gud som Mat: 10.
faarekommer / at icke en
Spurre/ia icke it aff vore hoff-
uithaar falder paa Jorden/
hand skal vel oc foruare sine
tro Tienere/ at huercken død

eller wlycke dennem skal støde
til haande vden til saadan tid/
oc i saadan maade som han-
nem kand være til ære / oc oss
til gaffn.

Naar det da haffuer / eff-
ter Guds vilie en ende/met en
ret Guds tienere / saa maa
Døden videre vel være han-
nem wbeuarit/ Fordi lige som
Rom: 6 vort Hoffuit Christus icke me-
re er Døden vndergiffuen:
Saa ere ocsaa i hannem alle
hans Lemmer fremdelis for
Døden befriede.

Nu maa nogen sige / der
for vilde ieg gierne være met
Døden forskonit endnu en tid-
lang / paa det ieg dis lenger
kunde være min Guds tienere
her paa Jorden. Sandelige
det

det er en Guds gaffue / verd
at bede om oc at tacke faare /
lenge oc vel at leffue. Men
der som du vilde betencke huor
wfuldkommen din tieniste
haffuer været/huor wren/ be=
smittet/oc Syndeblandet hun
haffuer været / da maatte du
vel sige vaare det Guds vilie
mig quit at giffue / da skulle
det ocsaa gierne være min vi=
lie. Jeg fornem̃er oc bekiender
at ieg met al min beste tieniste/
intet mere kand foruinde/ end
at ieg/ maa være oc kaldis en
wnyttig tienere/som ilde haff=
uer faarestaait / det *talentum*, Math:25
som min HErre mig haffde
antuordet / om huilcken vor
HErre siger / at mand skal
vdkaste hannem i mørcket etc.
Jeg

Math:18 Jeg er den som skyldig er den vmuelige sum ti tusinde pund.
Oc Guds Low som Aandelig
Rom:7. er/ er met kiødelig krafft oc gerninger icke at fuldgiøre. Der faare vaare det Guds vilie/ da vaare det vel nock her værit/ men skee Guds vilie oc icke min. Jeg vil gierne stride mit beste / met Guds Aands bistand / imod Kiød oc Blod/ paa huilcken vey ieg er Gud nyttigere / i eller aff Verden/ da skee Guds vilie / hand forsørge mig naadelige met en salig stund.

Philip:1. Saaledis tager Paulus Jesu Christi tienere sig selff igen/ der hand haffuer sagt/ mig vaare det got / at ieg maatte bliffue forløst. Thi

Jesus

Jesus er mit Liff / oc Døden min vinding oc baade. Men kand skee (siger hand) det er fornøden at ieg endnu en tid-lang arbeider oc tiener i kiødit/ oc strider mod sorg oc wlycke. Huad kand mand da sige/ At Døden haffuer faaet vel-de offuer saadan en Christen/ som effter Guds vilie dagli-gen beder om oc venter han-nem aff Guds haand?

Huad skulle Døden for-maa sig imod den som er met Christo/Dødsens vindemand opstanden? Thi der som wi ere met Christo opstandne / da tro wi at wi ocsaa skulle leffue met hannem. Skulle wi da leffue met hannem / da skulle wi io leffue i ære oc glæde / da Rom:6.

skulle

skulle wi io leffue i Himmelen/
da skulle wi io leffue i salighed/
oc regnere met hannem. Jeg
mener Døden giør oss i saa
maade søye skade. Saa haff-
uer hand oc søye der aff at tri-
umphere offuer oss. Ja wi kun-
de megit met bedre skel bram-
Ose: 13. me oc traadze imod hānem/ si-
gendis/ min Herre oc Broder
er bleffuen (O død) din Død/
huor er nu / Død / din ret/ oc
Helffuede din Seyeruinding.
Du haffuer tabt/ oc wi behol-
Dan: 10 de Marcken. Du est offuer-
uunden oc Seyeren er i vor
haand / ved vor Michael / oc
stercke Krigsførste.

Denne er min trøst oc til-
Rom: 6. lid/ i hans kundskaff oc tilfor-
lad/strider ieg ocsaa mit yder-
ste

ste beste vnder hans Fane/ at
Synden skal icke regnere oc
haffue velde i mit Legeme/ met
den hellig Aands bistand oc
hielp er ieg trod i it nyt leffnit/ Colos:3.
tuinger / offueruinder oc dræ-
ber mine lemmers onde begie- Rom.7.
ring / oc den strenge oc stercke
Low i mig som strider imod
Aanden. Der for ved ieg at
ieg er den første Død vndslup-
pen / min Frelsere Jesus
Guds Søn haffuer meddeelt
mig sin salighed oc hellighed.
Der for ved ieg oc er vis paa
det alleruissestel/ at ieg haffuer
videre ingen Død at grue
faare/helst fordi hand haffuer
forgrebet oc forrent sig paa
min Frelsere Guds leffuendis
Søn/ som hand haffde ingen
ret

ret eller tiltal til. Der for er hand bleffuen affslagen / oc Guds Søn bleffuen hans Banemand / saa at hand nu icke er (for Guds Børn) andit end it Dødsens Billede oc lignelse. Eller oc paa det allerhøyeste er hand en smag aff den formere Døds bitterhed / som icke varer vden en føye stund / saa lenge denne gamle hytte nedriffuis / paa det der aff kand igien opbyggis / en
2. Pet: 1. ny Guds bolig oc Tabernackel / som aldrig skal gaa fald paa.

Disse ere saadane Christelige tancker / at huem sig vil antuorde den hellig Aand at regere / oc icke henge sit Kiød oc Blod effter / da kand mand

met

met denne Lærdom letteligen
offueruinde al fryct oc gruelse
for Døden/ eller oc hende dra=
beligen formindske/ saa oc vor
sorg/ som oss kand anfecte/ en=
ten naar wi met vor sidste
henferd / skulle lade effter oss
de wi haffue kiere / eller naar
de oss aff dette timelige Liff
bortrøckis/ oc lade oss bedrøff=
uede igien. Saadan Døds
fryct / oc den naturlige Lous
sorg oc gremmelse vil icke bliff=
ue vde/vel den som er i forraad
vel stafferit met Scrifftens
trøst oc taalmodighed / i it Rom. 15
Christeligt haab oc fortrøst=
ning.

Det er io naturligt / at
skilsmisse fører met sig suck oc
graad / der det icke end vaare

vden til en tid at skilies fra de mand elsker aff hiertet / som mange hellige Menniskers exempel vduise / megit mere maa det være banghed paa ferde/naar Døden riffuer fra hin anden/ de som met naturlige baand eller met trofast venskaff hin anden ere foruante. Som ere ecte Stalbrødre/ Forælder/ Børn / Sødskind/ Suogerskaff / eller gode fortrode oc trygge Venner. Det er Dødzens mact oc formue imod oss/ at hand giør oss der ved bange oc bedrøffuede. Fordi de naturlige Kierligheds baand/ som vdflyde aff Gud oc vor Christendom / de lade sig icke opløse vden met vaade øyen/ suck oc graad/ oc stønindis hierte. Dog

Dog haffuer det sig saa/ at huor den helligAand maa raade / oc den Christelige lærdom er vel rodfest i hiertet/der bliffuer saadan graad oc gremmelse tempererit / met Christen beskedenhed/ at dog mand finder i hiertet vee oc bitterhed oc en halff Død / saa trøster mand sig dog/ met Guds vilie oc sin Christendom / at den som henfarer er it leffuindis Lem/ i den leffuendis HErre Christo / oc i huor hand hensoffuer / oc siunis at dø / saa kand hand dog icke dø / fordi hand er met det Leffuendis Guds ord vel *præseruerit*, huilcket hand i hiertet saa vel haffuer beuaret / der for kand den som i sorgen sidder/ trøsteligen Psal: 42.

 sige.

sige. Min Siæl hui est du saa bedrøffuit oc hui giør du mig saa bange / haff dit haab til Gud. Fordi hand skal endnu saa vel frelse mig/ tilseendis oc for mine øyen/ at ieg skal tacke hannem. Thi hand beuiser at hand er min Gud. Hand kand oc sige/som HERren vaar behageligt / saa er det skeet / HERren haffuer taget det hand haffde giffuet / Herrens naffn være benedidet. Men huor som findis / den vmaadelige / oc i lang tid icke ophørindis graad oc trøsteløs hed/ da er det dennem (vden fortørnelse at sige) it vist Tegen / at det Menniske icke er endnu retsindeligen opstanden/ i Christne Menniskes første opstandelse/

delse/ ey heller ret ved eller for-
staar Guds Børns herlige
Priuilegier / oc deris hellig-
heds oc saligheds høye oc glæ-
delige vilkor / enten deris som
endnu ere i Verden / ey heller
deris som ere saligligen hen-
soffuede.

Der imod kunde rette
Guds Børn/ som kiende Gud
oc hans hiertelag / som vide
hans sind / oc haffue faait for-
stand paa/ huorledis hand re-
gerer oc tracterer dennem som
hand elsker / de kunde (siger
ieg) trøsteligen befale i Guds
haand oc vold / dennem selff/
deris Liff oc Død/deris Børn
oc Venner/ ære oc Gods. Oc i
huor hand handler met den-
nem / kunde de tage for lefft

oc sette deris sind i fred / vendendis mere deris sind oc tancker til hans Faderlige hierte oc det euige gode / end til deris neruærindis Kaarss oc gienuordighed. Saa kunde de oc vandre her fra / met it roligt hierte/ met fred oc fryd / naar det er Gud behageligt saa som hand oc gaff dennem Liffuet / i sin behagelighed.

Huilcket monne det da heller være / naar rette Christne gaa aff Verden/enten at Gud forløser oc tager dennem til sin naade/ eller at Døden met sin mact/ raader offuer dennem? Huad mact haffde Døden met den fromme oc gamle Simeon/ der hand nu viste at hans tid vaar kommen? Hand sang

da

da ingen grueligहed i Døden/ men idel fred/det er medgang/ ynſkte vilkor/glæde Liff oc lyck-ſalighed/ mente det ſtod nu vel om hannem / hand haffde da paa ſine arme / oc i ſit gamle bedrøffuede hierte/den ſom vel kunde verie hannem for Dø-den/ oc al hans forferlighed.

Guds hellige Martyrer oc *confeſſorer*, gaffue Døden minde end intet effter / met al ſin mact oc grumhed / der de kunde offueruinde met induor-tis oc Aandelig frimodighed/ al Legemlig marter/ ſom vaar megit hordere end Døden / Deris forhaabte ſalige Liff i Himmelen haffuer giort den-nem lede oc kede ved dette vſle leffnit/ ſom baade er ſaa fult

aff wselhed / oc til met holder
dennem fra det andet / som er
saa fult aff fuldkommen salig-
2. Mac: 7 hed. De siu Brøder i Macha-
beernis Bøger / met deris be-
stendige oc Mandemodige
Moder / vilde ey andet lade
sig mercke / end at de hulde
Døden/for en swæget oc mact-
løs Fiende/huilcken de intet ac-
te de / i al den gruelige pine /
som dennem bleff saa wmilde-
ligen paaboren.

Saadane kunde mand
mange opregne/ som fulde aff
Guds Aand haffue foractet
oc trotzit tyranner / met Dø-
den oc alle deris wmenniskeli-
ge plager. Som de tre Mend i
den gloendis Offn/ *Laurentius*,
Agnes, den Quinde til *Edeßa*,
oc

oc andre i it stort antal/ huor aff wi kunde lære huor lidet Døden sig formaar imod sande Guds dyrckere / som ere met det salige Guds ord i hiertet vel foruarede/ oc der aff komme til sand omuendelse oc opstandelse.

Dette samme vil oss ocsaa Guds hellige scrifft indtrøcke/ der hun foruender Dødens naffn / oc kalder hannem en søffn / mange steder baade i gamle oc Ny Testamente / Huor met den hellig Aand vil oss giffue tilkiende huordant mod oc freidighed wi maa haffue imod hannem/ paa vor saliggiørere / som er Liffsens Gen: 37
Første oc vort Liff oc opstandelse. Jeg vil siger Patriar-

1.Reg: 1. chen Jacob / leggis at soffue/
hoss mine Forfædre. Lige saa
ocsaa Bathseba i sin tale til
Kong Dauid / Naar du nu
soffuer hen met dine Fædre/
Deut:31. Oc til Mosen taler Gud selff
i denne mening/ Du skalt hen-
soffue met dine Forfædre.
Matth:9. Om Jairi stenddøde Daatter/
Lucæ: 8. siger vor Herre Jesus (dog
det vaar Almuen laderligt)
hun er icke død men hun soff-
uer.

Her maa wi høre fromme
Christne / huad baade Gud
selff oc hans hellige Menni-
sker holde aff Døden/ som er/
at hand icke er vden en huile-
stund/ i huilcken mand vdsoff-
uer / oc kommer saa til mact
oc styrcke igien/ at mand kand
være

være tidig oc bequem til sin gierning / ligeruis som den sig andlegger om Afftenen træt oc vel vdarbeidet/ oc om Morgenen igien opstaar/frisk oc lystig til arbeydet / her paa fortrøster ocsaa Kong Dauid sig / der hand siger / Jeg skal ligge oc soffue vdi fred / fordi du HERre allene skaffer mig tryg huilested. Psal: 4.

Dette ord søffn / bruger scrifften / anseindis Christne Menniskers glædelige oc salige opstandelse / i huilcken de igien skulle opuogne. Fordi da skal den HERre Guds Søn tale til dennem som soffue vnder Jorden (ligeruis som hand i Euangelio talde til Enckens Søn aff Nain / bemelte

melte Jairi Daatter/ oc til Lazarum i Graffuen) oc met sin røst opkalle oc vecke dennem. Oc da skal all møde oc trældom være forsuunden / som de haffue hafft/ i deris arbeidsdag oc liffs tid / oc fremdelis være vackere/ oruogne oc lystige til deris salige/ Himmerigis gerning/ huilcket er at ære oc prise Gud met Englene / i euighed/ oc foruden ende.

Dette naffn foruden / findis oc andre flere i scrifften som ere milde oc vforfærlige/ met huilcke den hellig Aand vil oss trøsteligen tilkiende giffue/ at Dødens vold oc mectighed er hannem formindsket oc fratagen. Der Abigail vil ynske
1.Sam: 25 Dauid effter lycksaligt leffnit

oc

oc regimente / en salig aff-
gang / siger hun giffuit Gud
at din Siæl maa indbindis i
baand oc knippe met de leff-
uendis. At dø kaldis ocsaa/at
hensamlis til Forfædrene /
huilcket saare offte neffnis oc
igientagis i scrifften. *Paulus* 1. Tim:4
vil opløsis / oc bliffue igien til
støff oc muld som hand er kom- Philip:1.
men aff. Hand mener oc ey
at hand vil dø / men forløsis/
frigiffuis oc fraledis/ som off-
uen korteligen er forklarit / at
hand kand komme til Guds
Børns herlige frihed som paa
dennem skal obenbaris. Den Rom: 8
gode Simeon kaller sin aff-
gang oc endeligt i fred at fare/
det er at komme til alt got.

Saaledis ere icke Døde/
men

Apo:14. men salige/ de som dø i HEr-
ren / oc deris Siæle ere i
Sap : 3. Guds Haand / oc Dødens
qual maa icke røre dennem.
Udi den leffuindis Guds
Math:22 haand er intet som død er/ saa
er hand oc deris Gud / som
leffuendis ere / de som ere i
Døden haffue ingen Naade
hoss hannem / Thi haffuer oc
Døden velde oc mact nock off-
uer dennem / huad helder de
ere i eller aff Verden.

Fordi saa Døden er en
suag oc amectig Fiend / for
dennem som ere i Christo Je-
su / aff den aarsage/ at hand
sig haffuer forgrebet paa den
HERre Guds Søn / hand
haffuer forløbet oc forrent sig
paa hannem/ som hand haff-
de

de ingen ret eller tiltal til for-
di hand haffde ingen Synd,
Haffuer fordi stungit Brod-
den aff sig/ oc slagit sig værie-
løs paa hannem. Saaledis
er hand suag/ mact oc meen-
løs/ for alle dennem/ som i en
ret tro ere Christo anhengende.
Der faare naar de dø/saa leff-
ue de dog/ som vor Herre Je-
sus siger hoss Johannem. De Ioha: 11.
leffuer (siger ieg) deris hiem-
melige oc for alle Menniskers
øyen forborgene leffnit / i
Guds haand oc Abrahæ skød/
oc haffue ro oc lise / til veder-
lag for al wmage / møde oc
oc nød som de haffue hafft i
Verden.

Oc ligeruis som hine smaa
Børn oc spæde/ ligge paa de-
ris

ris Moders skød/ oc soffue alt søt / oc endog de intet vide aff dennem selff/ ligge de dog offte oc lee blideligen i deris søffn (som mand siger) at deris hellige Engle / huilcket er it vist tegen til / at dennem lider vel/ oc føle intet som dennem bedrøffuer. Saa maa mand oc tencke at de som ere i Gud affgangne/ de leffue i en salig stat effter Døden / oc anamme alt got/ som Jesus siger om Lazaro i Abrahams skød.

Men de som ilde leffuet haffue/ oc ere i samme stat affgangne / dennem vederfaris lige tuert imod. De ere icke heller Døde met alle / eller bliffue til intet/ som mand seer i den Rige mands Historia / men

men de leffue i Døden/ oc soff-
ue deris wrolige søffn/ligeruis
som de der haffue Legemit
fult aff hiemmelig kranckhed /
deris søffn er dennem w-
sact/ de haffue suare drømme/
see all forfærlighed/ sprette oc
springe op i søffne/ oc ere for-
skreckede. Der ved maa lignis
de Vgudelige deris vilkor eff-
ter deris affsked aff Verden.
Saadant forskel er der paa/
at dø i HERren oc icke at dø
vdi hannem.

Der for Elskelige vdi Her-
ren / skal eders kierlighed i
dag/ oc offuer denne Graff nu
være formanede aff Guds
ord/ at i al eders liffs tid/ saa
skicke eder / som i acter at dø/
som ieg ocsaa sagde i begyndel-

sen. Fordi effter som leffnedit haffuer værit / maa mand vente / at Døden ocsaa vil vorde / huad heller det er til onde eller gode. Atter fordi vel oc tager til hierte / at wi alle ere faldne i Døden / oc at oss alle giffuis korit / om wi ville bliffue der vdi / eller opstaa i HERren. Fordisaa huem icke findis i den første opstandelse vdi Herren (huad heller det varer kort eller lenge) hand findis ey heller i den anden opstandelse vdi æren.
Heb: 9. Der effter følger Dommen oc intet andit.

Er vel fordi saa som Poëten siger (dog i en anden mening *finisq; ab origine pendet.* Oc huem sig vel skicker til en

sag

sag at begynde/ hand haffuer nesten halffueyes affgiort. Huemsomhelst i sin saligheds sag icke opstaar i HERren / hand leffuer icke heller i Herren eller fører it got leffnit i Christo Jesu. Huem icke leffuer i Herren/ hand haffuer ingen salighed eller hellighed enten hoss Gud i tilregnelsen/ ey helder hoss sig selff i en frimodig oc friedig samuittighed. Huem icke leffuer i Herren/ hand døer icke heller i Herren. Huem icke døer oc affgaar i Herren / haffuer ey heller rolig søffn eller lise vdi Herren. Huem icke soffuer i Herren/ hād icke heller vogner eller opstaar i Herren. Huem icke opstaar i Herren i den anden op-

Tit: 2.

Apo:14

standelse/skal ey heller fremdelis leffue Herren eller vdi Herren/ det er i den Herris Jesu/ fortiente oc skenckte Naade ære oc herlighed. Der effter følger / at huemsomheldst i dette leffnit / oc i den glædelige Naadens tid icke opstaar/ den stund den rette Gyldene Port staar oben/ oc det salige Naadens Aar oss forkyndis i Christi Euangelio/hand kand ey heller nogen tid komme til en glædelig opstandelse / eller Guds Børns herlige arffuepart i Himmelen.

Tencker fordi paa eders korte liffs tid/ oc eders vuisse døds stund / lader icke den Herris Christi dag (enten eders døds/eller hans Doms dag)

dag) falde eder offuer/ som snaren faller paa en Fuel/ ey heller besuige eder / som en Tyff der gaar i mørcke oc om Natten. Lader icke de tancker staa eder i hiertet / her er end tid nock/ der er endnu longt hen. Thi huem saadanne tancker sig fatter i sinde/ hannem skal fordærffuelsen iligen offuerfalde. Da er der ingen raad til at slippe eller vndgaa. Kiere Christi venner / i ere icke i mørcket / at i skulle ville vandre som om Natten / oc omgaaes met mørckheds gierninger. I ere liffsens Børn / der faare leffuer / som det sig bør om dagen. I ere Guds børn/ om i ellers selff ville. Derfaare lader oss icke soffue som de 1. Tess: 5.

 andre

andre giøre / som intet Lius haffue/ det er nock at de leffue i Synd oc wgudelighed som
Ioha: 3. icke haffue Guds ord eller vide hans vilge. Thi det er Menniskens fordømmelse/ at de elske mere mørckhed end Liusit/ efftersi det er kommet i Verden oc til dennem.

Betencker kiere Christne huad det er Jesus siger/ at i Himmerige at indgaa en⸗
Matt: 18 øyet / lam / eller lemmeleſt/ er megit bedre/end at foruises i den euige Ild. Eya huad er det bedre at leffue effter Gud oc i hans fryct / oc haffue der hoss sterck fortrøstning om Guds Naade / i en god sam⸗uittighed/end at føye sig effter sit egit sind / følge sin syndige be⸗

begæring oc leffue effter Ver-
dens viis / oc siden aldrig see
nogen glædelig minut i all
euighed. Ja saa megit bedre
er det / som det er bedre at ind-
gaa met Brudgommen i
Brudkammerit / end vde at
lyckis. Som at indtage paa Act: 3.
Jesu Christi dag Himmelen /
er bedre / end forskiudis fra
Guds ansict oc hans Børns
arff oc at haffue lod oc part
iblant de fordømde. Jeg taler
til eder i dag icke mine ord /
men Guds ord. Det er icke
mine ærinder ieg røcter hoss
eder / men eders Herris oc
Guds. Det er icke angiælden-
dis løse oc forgengelige ting /
men Naade oc wnaade / Liff
oc Død / salighed oc Fordøm-
melse.

Opstaar fordi helder aff det beuonde leffnit oc Synder. Lader icke Euangelij lius skinne for eder til forgeffuis / Oc effterdi Gud giør der til sit beste at i icke skulle bliffue i Synd oc Død/ saa lader icke heller skylden findis hoss eder / paa det at icke ocsaa skaden skal findis hoss eder. Forkaster icke for Verdsens forfengelighed/ oc eders wrene lyst oc dette Liffs stackede glæde / det euige oc wforgengelige gode. Farer mere effter den store ære som paa Guds Børn skal obenbaris/ naar voris eldste Broder kommer oss hiem at hente / oc i sit euige Rige at indtage.

Tit: 2. Guds salige Naade skinner klarligen for alle Mennisker/

som

som oplærer oss/ at wi skulle fornecte oc affsige all wgudelighed oc Verdslig lyst oc begiering/ oc leffue skickeligen/ retfærdeligen / oc Gudfryncteligen i denne tid / oc i denne Verden/ alt ventendis den salige forhobning/ oc den store Guds vor frelseris Jesu Christi æris herlige obenbaring. Som gaff sig selff for oss/ oss at forløse aff al wretuished/ oc sig selff at rense it affsyndrit Folck/ som skal efterfølge gode gierninger.

O naadige Gud/ som oss aff naade / lader faareholde/ saadan Naade Predicken / formaning oc fortrøsting / giff oss ocsaa din Naade / oc styrcke oss met den hellig-

Aand / at wi ved saadan dit
hellige ords formaning oc vn-
deruisning kunde opstaa i it
nyt leffnit / affleggendis mør-
ckens gierninger / oc leffuendis
i dette klare Lius i hellighed
oc retfærdighed. Paa det wi
kunde dette korte oc vsle leff-
nit beslutte met en salig aff-
gang aff Døden vbeskadde /
saa at naar wi skulle igien
opueckis / wi da maa leffue
met Guds Børn i ære oc sa-
lighed / euindelige. Dette
bede wi hierteligen for oss / oc
alle vore met *consorter* i Chri-
sti Euangelio oc naade / ved
den samme din enige oc
Euige Søn / vor Her-
re Jesum Chri-
stum / A-
men.

Eff-

Efterfølger

Salige / Erlige oc Velbyrdige / Jacob Huitfelds til Bæridsgaard Herkomst / leffnit oc Endeligt/met korthed.

NV haffue wi hørt aff Guds ord/ nogen Vnderuisning / effter den naade som Gud haffuer forlent / om it Christeligt leffnit som Guds Børn bør at føre affsigendis all arighed : Paa det de kunde i dette leffnit føle oc fornemme den salighed oc hellighed som Jesus Christus dennem haff-

haffuer forhuerffuit. Denne tale burde egentligen at haffue fortaget: huad her er mere at røre / komme wi end nu til betimeligen nock. Fordi Gud oc vor salighed er mere end Menniskken/oc alt det wi haffue i Verden at hantere / det være sig enten til glæde eller graad/ til lycke eller wferdt.

Nu ville wi fremdelis effter indført seduone ocsaa noget tale / om den Salige affgangne Mand Erlige Velbyrdige Jacob Huitfeld til Bæridsgaard Konge: Mait: Embidzmand paa Trundhiems Biscops gaard / huis Lig wi / i en glædelig opstandelsis forhobning i dag/ bestede til Jordeferd. Thi den sed er

er lofflig oc gaffnlig/ naar der faris met som ret er oc som nock er. Thi vil ieg paa denne tid giøre mit beste saadan maadelighed at holde/ oc sandferdighed at følge/ at ingen skal haffue mishag der vdi. Oc skal denne min tale met al korthed befatte/ den salige Mands oprindelse/ Leffnit oc Endeligt/ saa megit som paa denne tid oc sted behoff giøris.

Der for til det Første vaar salige Jacob Huitfeld oprunden oc fød/ aff Ridder oc Suenne til Fæderne oc Mødderne/ aff hedne høs. De Huitfelder/ ere en slect/ met de ædle oc gamle Hogenschilder/ huilcket mange gamle Breffue vduise/ saa oc deris

Vaaben

Vaaben som de føre til fælitz/ som vel ere verde en huid Skiold oc it hug eller Bielcke vdi. De Hogenschilder i Danmarck/ haffue effter som i Lande vaar sed i gammel tid vndertiden brugit deris slectis Naffn/ men vndertiden sig ladet kalle met deris Fæderne naffn i den sted / nemligen Otte Clausen oc Klaus Hendrichsen ocsaa alt op adt / til saa lenge at Kong Fridrich I. lod paabiude / at huer Edel slect i Rigit skulde kallis met egit Naffn/ til it forskel imellom staterne / ocsaa Adelen til nogen ornat / velstand oc beprydelse. Da bleff denne Eld gammel slect/ giffuit det Naffn Huitfeld / aff den or-

sage

ſage ſom offuen er antegnit.
Oog herkomſten er aff de Ho-
genſkilder.

Salige Jacob Huitfeld
bleff fød paa Bergenhus/der
mand ſcreff effter Guds byrd
1547. S: Dioniſij dag/
paa huilcken tid hans Fader
Salige Chriſtopher Huitfeld
til Bæridzgaard / haffde
forne Slot i forlening. Chri-
ſtopher Huitfelds Fader vaar
Otte Clauſſen ocſaa til Bæ-
ridzgaard/ Thi hand bleff der
Herre vdoffuer / ved ſit giff-
termaal/ met ſalige Fru Bar-
bra Erichs daatter / Denne
Otte Clauſens Fader / vaar
Claus Hendrickſſen til
Kruenſtrup i Fyn. Huor oc
paa Straruppe gaard en
part

part oc de andre forledne Hogenschilder/haffde værit arffuesiddendis.

Salige Jacob Huitfelds Moder vaar Gudfryctige Erlige oc Velbyrdige Fru Ollegaar Trolle/ Her Jacob Trollis til Lillø/ Ridders/ Daatter/ oc paa sit Møderne vaar hun en aff de Edle oc Velbyrdige Skouffuer/ Salige Fru Kirstine Skouffuis Daatter.

Huorledis salige Jacob Huitfeld haffuer verit hulden i hans første Barndoms tid/ oc før end hand for alders skyld kunde lære i Bog/ kand ieg føye aff sige/ vden saa meget/ at mand aff hans efterfølgendis vngdom oc Leffnit/

kand

kand giøre en vis gißing / at hand met al Faderlig oc Moderlig omhu oc flittighed sampt Guderlige Bønner/ maa være hulden til Guds fryct oc æractighed/ aff sin første oprindelse. Men met huordan Schole Disciplin hand haffuer værit regierit/ siden hand vaar otte Aar gammel / ved ieg temmelig god besked om. Thi fra dentid begynte ieg strax at faa kundskaff paa hannem.

Der mand screff i mindste tal 55. bleff hand forsent til Kiøbenhaffn / oc bleff lagt i Kost/ (ocsaa met hannem at være til Husse) hoss *Iohannem Machabæum Alpinatem*, en Doctor i den hellige scrifft / oc paa

den tid en fortreffelig Lære-
fader/ huis Siæl Gud haff-
uer. Vnder denne Docter
haffde hand til *Pædagogum*
oc synderlig Scholemestere
en vng Student ved Naffn
Christopher Jesperssen / som
siden i mange Aar vaar
Sognepreſt til Herloffue /
ved Fredricksburg.

Effter nogen tid bleff Sa-
lig Jacob Huitfeld antuordet
Mester Poffuel Matssen/
den tid Professor / oc nu
Bisp i Siælands stigt/
huor hand bekom en anden
vng Person til *Pædagogum*,
som hannem i hans vngdom
skulle lære oc regære/ ved
naffn Hans Michelssen / fød
i Randers / hand giorde saa
god

god flid hoss Salig Jacob/ at hand paa en kort tid sig saare vel forbedrede i sin Bog oc Lærdom / baade aff hans *priuat* vnderuisning hiemme i Husit / saa oc aff de andre Legser / som hand holt hannem til at høre i Vniuersitet.

Anno 60. kallede Gud salige Christoffer Huitfeld. Tu Aar der effter / drog salig Jacob vden Lands met sin Tuctemester Hans Michelsen. Huilcken i denne sin tieniste sig saa vel forholt met flittighed oc troskaff / at hand bleff siden *promouerit Magister* i Kiøbenhaffn oc betrod til den skiøne adelige Schole i Herluffsholm / den at faarestaa for en Regent eller Schole-

mestere / oc der tiente hand atter saa vel at hand siden bleff kalled at være Prest for Frederichsburg oc nu er betroed den vnge Herris Hertug Christiani tuctemestere at være.

Vdi fem Aar forholt salig Jacob sig til Strasburg hoss *Iohannem Sturmium*, huilcken vist er actet for en aff de drabeligste Mend i Tydske *nation*, baade i Lærdom oc i Visdom. Til Tybingen brugte hand for Vert *Iacobus* Scheckius paa it Aars tid / i huilcken midler tid / salig Jacob meget got maatte lære / aff saadane Mends daglige omgengelse / samtale oc vndertuisning. Tog saa sin hiemueg til Danmarck

marck igiennem Franckerige/ oc besøgte paa veyen mange Høye Scholer der i Riget. Der met forløb sig vel it Aar oc dag / eller noget mere / saa at hand ocsaa midler tid lærde det Frantzoske tungemaal/ saa at hand det vel læse oc forstaa kunde / ocsaa tale det til nødtørfft.

Der hand vaar nu hiemkommen til Danmarck varede det ingen stund før hand kom i Cantzeliet. Der tiente hand ongeferlig it Aar. Fick saa i sinde sig videre at ville forsee/ kand ske aff den orsage/ at der hand kom til at lade sig bruge/fick hand at forstaa/ huad hannem endnu fattedis i alder oc forfarenhed. Tog

saa Orloff oc drog i Italien. Der vaar hand i tu Aar/ i huilcke hand besøgte Rom/ Fenedig/ Neaples/ Padua/ Meyland/ Bulonien/ oc mange aff de fornemste stæder vdi Landet. Denne tid lagde hand oc vel an/ studerindis som hand haffde forsæt/ oc lærindis det Velske tungemaal/ oc end rettelige vel. Som hand oc haffuer efterlat nogle Italianske Legaters berædninger/ som hand i sin siste tid fordanskede/ sig til øffuelse oc tidfordriff.

Der effter sende Gud hannem hiem igien til sit Fæderne Land/ da stod hannem hans Cantzeli tieniste igien oben

oben faare / huor hand da fremdelis tiente / icke it Aar til fulde / før end hand sette sit sind til Ecteskaff / icke lenger lod hand sig beffalde / det unge oc wraadsome leffnit. Oc der hand effter Christelige vijs / søgte en Ecte stolbroder hoss Gud / som haffde skafft / oc ladet hannem komme til saadan alder / bleff hans sind aff Guds oc Venners raad / vent til Erlige Velbyrdige Jomffru Lizebet Frijs / som nu igien leffuer i bitter sorg oc ynckeligt angist / mere end met ord kand udsigis.

Deris Bryllup stod i Kiøge tre uger for Jul / i det Aar 75. Om Aarit der effter kom hand til Trundhiems

Bispe Gaard oc forlæning/oc midler tid vaar hand aff Konge: Maitt: forsent i Engeland/ huor hand sine ærinder/ sin Herre oc Koning til nøye vdrettede. Er oc vel at formode/ at der som hannem lenger Liff haffde værit aff Gud forlagt/ haffde icke denne bleffuit for Konge: Maitt: hans sidste reyse.

Fordi hand vaar vel beuandrit som nu sagt er / haffde lært mange Folckis seder oc tungemaal. Hand haffde baade vel seet sig om / oc vel studerit/hand vaar vijs i tale/ oc kunde vel foruare sine ord/ hand vaar forstandig oc betenckt i gensuar/ oc karig paa ord/ oc for mange andre syn-

der-

derligen begaffuit met held oc yndelighed/ huor paa vel megen mact ligger i dette Menniskelige leffnit.

Effterdi ieg nu er nogit indgangen / i den Salige Mands dygder oc gode vilkor / vil ieg fremdelis tale nogit mere der om paa det ieg kand holde sedden. Dog paa det korteste / fordi andit kand min suaghed icke fordrage.

Salige Jacob Huitfeld vaar en ret Christen Mand/ som elskte Guds ord oc den hellige Kircketieniste / oc giorde tienerne det beste. Hand vaar i ret forstand oc mening om alle de Christelige Trois artickle / met alle gamle oc ny vildfarelser wbesmittet. Hand

holt Kirkens mact i act oc verdighed / brugte offte scriffte-maal / oc det Høyuerdige Alterens Sacramente / leffuindis for Gud oc Verden met en god samuittighed.

Imod Fædernelandet / oc sin Herre oc Koning vaar hand saa sindit oc skicket / met huldskaff oc tro tieniste / som vel maatte anstaa en Mand aff høy Adelig forstand ære oc oprictighed / Regierindis i sin befaling Konge: Maitt: Undersaate met ret oc billighed / altid mere neiget til mildhed / end til den strengiste Ret.

Der bleff om hannem aldrig enten hørt eller befundet / at hand nogen Mand haffde forurettid / Fordi hoss han-

nem fants intet aff de stycker/ som Menniskenn giffue sind oc hierte til wretferdighed / som kunde være Hofferdighed / Gierighed oc Karighed. Des fanger den salige Mand flere vitnesbyrd / paa sin Død / end hand nogen tid behøffuer. Om salige Jacob Huitfelds Ecteskaffs leffnit / tro ære oc tuctighed / ved ieg intet bedre vitnisbyrd/ end den ynckelige efterladne Frues vaade øyen/ blege kinder / sorgsiuge Liff oc wsigelige Hiertens bedrøffuelse / huilcken hun vden synderlig Guds Naade icke kand offuerleffue. Dog de her aff vide icke ere ferre/ end saa mange som noget synderligt haffue værit om hannem / oc

nogen

nogen act hafft paa hans leffnit / gerning / tale oc facter.

Borgerskabet her i Byen / oc den menige Mand paa Landet / vaar hand met alle vbesuærlig / oc huor hand kunde gaffnlig. Ja hand vaar vel ocsaa venlig imod dennem / saa vit det sig skicke kunde met beskedenhed / vaar oc til met baade ydmyg oc elskelig. Vaar i tale mild oc beskeden / hørde gierne Fattig oc Rig / oc halp dennem ret / vden all vndersked. Huor om ieg gierne dißminde taler / at alle her forsamlede gierne sande met mig. Huilcket samme deris mangfoldighed vduiser / som det oc paa deris graad

oc

oc øynetaare / nockſommeli-
gen oc til offuerflud paakien-
der.

Jmod ſine Folck oc tiene-
re / vaar hand ſindet / ſom til-
børligt oc Chriſteligt vaar.
Vaare de fromme oc hulde ſig
vel da vaar det hans ſtore
glæde. Skulle hand ſtraffe for
nogen forſeelſe / lod hand ſig
finde ſtrengiſt imod de hand
meſt elſkte. Dog vaar hand
aldrig gram eller vmild / men
gick hannem altſammen aff /
met en ſkiøn ſindighed / ſom en
mild Fader. Det vaar han-
nem imod om nogen ſkulde
drage aff tieniſten / ſom from
oc erlig vilde være / enten
Mands eller Quindis per-
ſon / at de io vaare vel forſiu-
nede.

Jmod

Jmod de fattige oc vidtørff-
tige / saa oc sorgfulle oc be-
nødede Mennisker/vaar hand
Barmhiertig oc hielperig.
Husualede huem hand kunde/
met haand oc mund / ord oc
gierning. Saa at ingen gick
trøsteløs hiem som hand haff-
de raad til at hielpe. haffuer i
saa maade værit visere end de
trerske Verdsens Børn / som
met deris gode / føde oc fede
dennem selff / oc samle trøste-
ligen i deris egen seck / ihuor
det kand gaa de Fattige Chri-
sti lemmer. Men salige Jacob
Huitfeld haffuer effter sin
Frelseris formaning / tenckt
paa de euige Boliger/oc giort
sig venner aff Guds laan.
Fordi Mammon oc wretfor-
dig-

dighed bleff hoss hannem al-
drig befunden. Des haffuer
hand vitnesbyrd i Himmelen/
oc i mange arme Menniskers
Hierter / huilcke hand met
sin Almisse trøstet haffuer.

Nu ieg maa sige denne sa-
lige Mand til loff oc sand be-
rømelse (oc andre til exempel)
huad ieg vil oc kand sige: Saa
er det dog altsammen / gantz
ringe oc nesten intet / imod
det som met rette burde oc met
sandhed kunde sigis om han-
nem / oc hans dyder oc gaff-
uer / huilcke hoss hannem
bleffue befundne i it merckeligt
antal. Fordi ingen kand fuld-
sige aff hans Gudfrygtighed/
Adelige æractighed / høye
forstand/ retfærdighed/ sand-
ferdig-

ferdighed oc fasthed i ord oc tilsagen/ hans Lærdom oc vfortrodne flitighed i Bogen/ hans Ecte kyskhed oc tuctighed/ baade i ord oc gierning/ hans mildhed oc medynckssomhed/ rundhed oc hielpsomhed/ oc for det sidste / hans skønne gaffue (*donum linguarum*) som er hans store forfarenhed i fremmede tungemaal/ Latinske/ Grædske/ Tydske / Italianske oc Frantzoske.

Det skeer icke huer dag at saadane gode vilkor/ sig vdi it Menniske/ saa mangfoldelige forsamle. Derfor giffuer ieg vel huer at betencke / huad wi i saadan en mand / ia huad det gantske fæderne Land vel mist haffuer. Saa at det icke

vaar

vaar forgeffuis/at saa megen graad oc klagen vaar offuer alt Landet/ oc i alle Hus oc forsamlinger der denne død begynte at spørgis.

Det duer vel ocsaa at betencke huorledis Gud maa være til sinde imod oss/ efterdi hand bortrøcker saadanne Mend fra oss/ saa duelige oc vel begaffuede / saa nyttige oc saa gantsk villige til at giøre/ det alle oc huer kand haffue got vdaff / Om huilcke mand ocsaa kunde haffue saa god fortrøsting paa longfrommen.

Hand er vel faren / bortagen aff denne Jamerdal fra al nød oc møde/ oc alt huad hannem tuingt haffuer maa nu

 vel

vel lade hannem betæmme. Hand huiler i sit soffuekammer. Huercken Døden eller noget vee/maa rocke eller røre hannem. Hand er i Guds haand/ oc Christus er hans beuarere Liff oc opstandelse. Wi leffue igien i det syndige ælendige oc forfengelige / oc vort leffnit er som en Røg eller damp / som en føye tid staar paa. Det hand haffuer offuerstrid staar oss faare. Gud sig naadeligen offuer oss forbarme/ hand staa met oss i Striden oc giffue oss seyeruinding i Christo Jesu vor Herre oc Høffuitzmand. Hand giøre oc nogen miskundhed met oss i stæden for denne vor store skade oc sorg. Oc giffue oss til enden

den en salig affgang oc det euige Liff / for Christi skyld / AMEN.

Saadledis som nu i kortiste maade berørt er / førde Salige / Erlige / oc Velbyrdige Jacob Huitfeld / sit korte Pillegrims leffnit paa Jorden i Guds hyldeste / oc alle got Folckis behagelighed. Oc ligeruis som de sig i fremmet stæd / kummerligen maa behielpe / dennem times midler tid / megen vederuilie: Saa haffde ey heller denne salige Mand al sin vilie i sin korte Liffs tid. Hans salige Fader falt hannem fra i hans første grøde / oc hans salige Moder (som oc bar sit Kors i sin tid) hensoffuede nogle Aar der eff-

ter / der mand screff 1575
Hand bleff oc selff god tid/
met induortis breck beslagen/
som vaar hede i hans Leffuer/
huilcket en part aff hans ven-
ner en tidlang vel haffuer væ-
rit beuist / som nu sist met en
Febre *pleuritica* bleff forøget/
huor aff hand døde.

Nu komme wi til den sali-
ge Mands oc rette Guds
vens Dødsiugdom / sotteseng
oc endelige affsked / huorledis
hand sig skickede til sin hiem-
ferd / til det euige Fæderne-
land / offuergiffuindis denne
Verden met al forfengelig-
hed. Den 21. *Aprilis*, som vaar
Iubilate Søndag nest forleden/
vaar en skøn dag / met verme
oc klart Solskin/ huordan did

indtil

indtil ingen værit haffde / i den forgangne Vaar. Thi be-leffuede den vnge Mand sig at forlyste / effter den longe kedsommelige Vinter: Tog saa met sig sit følge / gick at spatzere vd omkring Backe-kloster / oc hen imod Lade hammeren. Hand vaar sam-me tid noget letklæd som til saadan en dag kunde høre. Da reyste sig en skarp Nord-ost Vind / oc hand vaar megit kold / oc kand skee hand haffde sig met sin gang nogit foruer-mit / oc bleff der paa met no-gen kuld betagen / huor aff mange ere som mene at hans siuge Leffuer / mere skal være forhitzedt oc optend. Gick saa til Byen igien oc strax sig be-

klagede offuer vee i sin Høyre side / oc sig hart siug at være. Hand giorde den Afften intet Moltid/ oc gick til seng tilligere end hand pleyede at giøre.

Den Nat forgick hannem nesten vden søffn/ oc met klag oc wro. Om morgenen tilige bleff sent bud effter nogle venner. Saa lod hand oc Badskeren komme til sig/ hannem Blod at lade / huilcket oc skede. Huor aff hand sagde sig at befinde nogen formilding paa sin siugdom. Wi som vaare hoss hannem/ haffde it got mod om hannem oc tenckte intet minde end det/at hans tid skulle allerede være kommen. Oc endog hand klagede vel hart offuer sit onde / toge

wi

hvi det dog op for nogen vtolmodighed / aff hannem som icke vaar tiluondt nogen ſiugdom at haffue. Selff haffde hand ocſaa god fortrøſting om ſig/ brugindis til ſin forbedring huad hannem bleff raad/ oc huad hand ſielff kunde tencke ſig nyttigt at være. Met ſaadan ijd/ forløb ſig den gantſke vge / indtil Løffuerdagen/ ſom vaar 27. *Aprilis.*

Den Nat haffde Her Jens Anderſſen / *Cantor* i Dommen / oc Læſemeſtere (ſom vaar den ſalige Mands Scrifftefader) vaagit hoſſ hannem. Om morgenen ved fire ſlet / møtte ieg hannem i Gaardſporten paa hans hiemuey. Da fortaalde hand

mig / at salig Jacob haffde hafft en saare hord nat / oc intet soffuit / haffde nu giffuit hannem Orloff / formodindis nogen søffn i dagningen/ Oc giffuit hannem beffaling/ igien at komme ved otte slet hannem at giøre i Christi Naduore delactig.

Men før end Klocken vaar sex befol hand at lade bud gaa effter Her Jens / at hand vilde komme wfortøffuit. Der effter lengtis hand saare effter hannem. Oc paa it halfft timerom/ sagde hand vel tre eller fire gange / monne icke Her Jens være kommen / Herre Gud giffue at Her Jens vilde komme snart. Midler tid begierede hand op

aff

aff sengen / oc paa en Stoel at side. Oc lit stund der effter sagde hand til mig/ som vaar samme tid allene hoss hannem *Non restat mihi multum temporis vt resoluar, Non poßsum diu superesse hisce laboribus.* Hand talede Latine / paa det Fruen saadant icke høre skulle / eller nogen som det kunde føre for hende / oc vaar dette hans mening Det er icke langt til at ieg skal forløsis. Jeg kand icke lenge leffue ved saadant vee oc arbeyde.

Der Klocken vaar imellem sex oc siu kom Her Jens/ oc haffde med sig hues hand skulle paaholde. Da sad salig Jacob paa samme Stoel som tilforn / oc der alting vaar

Sv rede/

rede / giorde hand sit Scriff-temaal offuerliud / for Gud oc alle neruærindis som efffterfølger. Jeg bekiender mig en arm Syndere for Gud / oc at ieg i mange maade haffuer offuertrod hans hellige Bud oc vilie. Det fortryder mig aff gantske hierte / at ieg icke haffuer giort Pœnitentz som ieg burde. Jeg beder om oc troer Synds forladelse for Christi skyld/ vil oc gierne her effter være Gud lydig / effter min yderste formue. Effter denne bekiendelse/ bleff hannem tilsagt Naade oc Synds forladelse /paa Christi vegne. Oc til en vished her paa/anammede hand Christi Legemis oc Blods Sacramente.

mente. Som hand oc haffde giort / met sin kiere Frue faa Vger tilforn.

Der hand saa haffde forligt sig met Gud talde hand fremdelis til Fru Lizabet som der hos stod / nedfallen paa sine knæ for hannem. Jeg fornemmer det vil bliffue til skilsmisse oss imellem. Jeg tacker dig kiere Lizebet for Kierlig oc Christelig omgengelse / oc beder dig at du vilt forlade mig / om ieg noget haffuer giort dig imod / enten met ord eller gierning for Guds skyld. Skicke dig her effter / som du haffuer giort her til / Christeligen oc vel / saa kand dig intet skade. Opfød vore Børn til ære oc Guds fryct / saa findis wi met

Guds

Guds hielp i Himmerige. Der nest bad hand hende / at hun vilde være vbesuærit / at lade hans Lig nedføre til Danmarck oc til Bæridsgaard / saa kunde wi (sagde hand) komme at ligge tilsammen i Saxkiøbings Kircke / om det er Guds vilie. Der nest bad hand alle som tilstede vaare / at de vilde hielpe oc see hans Hustru oc Børn til gode.

Den gode Frue / fuld aff sorg / suck oc graad / suarede som hun kunde / J haffue aldrig giort mig imod / men giffuer mig til for Guds skyld hues ieg eder haffuer fortørnit. Loffuede saa der hoss / at hans begiering vilde hun giere-

ne

ne giøre fyllist/ saa megit hen-
de mueligt kunde være.
Strax som dette vaar tald oc
giort/ gick hand tuert offuer
gulffuit til en anden seng. Oc
verindis indlagt i den sagde
hand (ey andet tenckindis /
end hand da strax skulle haffue
opgiffuet Aanden) met høy
røst. O Fader i din haand be-
faler ieg min Aand. Opreys
dette mit dødelige Legeme til
ærens opstandelse / paa den
yderste dag.

Der effter laa hand ved
en halff time/ gantske stille vdi
sine salige tancker / saa vaar
oc alle mand gantske stille oc
taugs vden allene den fattige
Fru som knælede ned for hans
seng / gred / oc holt sig effter
leylig-

leyligheden / oc haffde gierne end ydermere tald met hannem. Da vende den salige Mand sit Hoffuit omkring til hende sigendis / kiere Kone forhindre mig icke / i mine gode tancker. Er det Guds vilie da vil ieg gierne leffue met dig: Men er det icke saa skee Guds vilie / saa er ieg alt rede til at følge hannem.

Saa lagde hand sig ned igien stille tiendis / oc ingen torde swmage hannem / oc hannem noget tiltale. Før end om en liden stund der hand vende sit hoffuit om til gulffuit igien / da fordristede ieg mig oc sagde. Kiere Jacob / ieg kand icke tro / at i sted der i laage saa stille / i da haffde andre tanc-

ker

ker end ſaadane ſom *Palus* haffde der hand ſagde / *Mors mihi lucrum, vita Chriſtus, cupio diſsolui & eſse cum Chriſto.* Det er Døden er min baade/ Chriſtus er mit Liff / ieg begierer/ at forløſis / oc at være met Chriſto. Der til ſuarede hand/ Ja M: Hans/ ſaa er det / den ene min fod haffde ieg alt i Himmerige / naar Gud vil ſaa fanger ieg den anden efſter.

Fru Lizebet/ bad alle ſom tilſtæde vaare / at de vilde nedfalle / oc bede met hende/ oc for hende/ at Gud naadelige vilde ſee til hendis ſorg oc ælendighed/ oc ſpare hannem Liffuit / om ſaa vaare hans hellige gode vilie. Huilcket oc

ſkede/

skede/ baade inde i Kammerit som hand laa / saa oc i stuffuen der vden faare. Oc alt stod den ælendige Frue paa sine knæ for sengen/ saa hiertklempt met sorg oc banghed/ at hun skalff oc beuede met gantske Legeme / at det vaar stor ynck at see til.

Met saadan idret forgick den halffue dag. Oc effter middag/ som forne Her Jens (thi hand vaar hiemgangen) tren ind igien i Kammerit / sagde salig Jacob til hannem/ lige som met it frit mod / oc met sterck røst/ Jeg skal endnu en tidlang bo hoss eder her i Trundhiem. Thi mig siunis at ieg fornemmer nu nogen lættelse.

Siden

Siden oplæste forneffnde Cantor for hannem / nogle faare herlige oc Christelige Bønner / som vel verde ere (i huem dennem haffuer sammenscreffuit) at hanteris i alle Christne deris hender/ oc at brugis i saadan skening / hoss dennem som nu ville tage Orloff aff Verden/ oc hiemfare til Guds Børns forsamling i Himmelen.

Jmod afften lod den salige Mand læse for sig først/ den HERris Christi afftenpredicken / som hand haffde paa Skertorsdag/ for sine Disciper.

2. Det ottende Capitel aff S: Pouels Epistel til de Romere/ om Guds Børns herlige frihed. T

3. Det Tredie Capittel aff S: Hansis Euang: Saa elskte Gud Verden.
4. Det Siette Capittel aff samme Euangelio / om det Leffuindis Brød som nedkom aff Himmelen.
5. Det Elluffte Capittel om Lazaro. Oc til al denne læsning gaff den Christelige *patient* god liud / oc vaar saa paacth en tilhørere som nogen aff alle der neruærindis. Der med forløb oc en god del aff afftenen.

Nogit vd beder paa afftenen ongeferlig ved 9 slet / begynte hand at tale noget lidet offuer sig. Oc iblant anden saadan tale/der hand fornam i sin suaghed/ at der vaar megit

git Folck aff Byen omkring hannem / sagde hand / huad skal alt dette Folck. Hui kommer det icke til en ende. Det sagde hand (vil ieg tencke) effter den sæduaane som hand i sin velmact vaar van at holde/ at naar Folck haffde med hannem at giøre / holt hand dennem icke lenge oppe / men gaff dennem skellig oc snar besked. Oc naar wi da varede hannem ad/ at hand talde offuer sig/ suarede hand blideli-ge/effter sin natur oc sæduone. Giør ieg det? Ja ieg tror det vel/ ieg vil icke mere saa giøre.

Da fulde wi atter paa vore knæ / oc giorde Bøn for hannem / at Gud vilde Naadeligen see til hannem oc sig

offuer hannem forbarme. Oc dissemellem al den stund at saadan Bøn oc knæfald stod paa laa den fromme Christen/ oc bad stille ved sig selff/ med sammenlagde hender. Oc en gantske liden stund der effter saa hand paa mig/ oc sagde til mig. M: Hans/ *nunc sola spes superest*, Nu haffuer ieg icke fortrøstning vden en eniste/ huor met hand mente (som ieg kand tencke) en salig forløsning / til det euige Liff. Det onde (sagde hand videre) fløtter sig flux hen vnder Hiertet.

Der Klocken gick hen imod X. slet / sagde forne hans Scrifftefader til hannem/ siddindis ved Sengen hoss hannem/

nem/ kiere Jacob eders Lang-
fredag gaar nu fast an/ seer
nu vel til/ at i kunde giøre vis-
se trin i Christi Fodspor vn-
der Kaarsit / med Troen/ ly-
dighed oc tolmodighed: Oc
sagde videre / Beder nu met
Dauid. *Domine ne proijcias
me in tempore senectutis meæ, &
cum defecerit me virtus mea ne
derelinquas me, cum contabescunt
cor meum & renes mei tu protec-
tor cordis mei, & pars mea Deus
in æternum.* Hand oplæste for
hannem ocsaa disse efftersøl-
gindis ord. *Ad Dominum cum
tribularer clamaui & exaudiuit
me. Eripuit animam meam de
morte, oculos meos á lachrymis,
pedes meos à lapsu.*

Fordansket.

O HERre forkast mig icke i min Alderdoms tid / Oc naar min styrcke forsuinder/ saa forlad mig icke.

Naar mit Hierte oc mine Nyrer foruisne/ da est du mit Hiertis beskermere / oc min part Gud i euighed.

Der ieg plagedis / da robte ieg til HERREN / oc hand Bønhørde mig.

Hand vdhalp min Siæl aff Døden / mine øyne fra graad/ oc mine Føder / at de icke skrentede. Der paa suarede den Christelige Stridsmand/ som nu stod i hordiste Kamp / imellem Synd oc Naade/ Død oc Liff. Det maa vel (sagde hand) staa der hoss.

In-

Inuoca me in die tribulationis, & eruam te. Det er paakald mig i din modgongs dag / saa vil ieg vdfri dig etc. Sagde oc ydermere / Dauids Psalmer behage mig saare vel / der er i huert Vers en hel *periodus*, det er en fuld mening.

Der hand disse ord talde / vaar hans Hage nesten fallen der for talede hand ligeruis som aff hule keffter / besuerligen / oc paa saa maade som til vor redt. Der effter sagde Drengen som stod hoss hannem oc haffde ret vel tient hannem i denne siuge. Ville I i den anden Seng. Hand suarede ja / oc end met saa sterck Røst at det hørdis ind i Stuffuen / oc det vaar det

sidste ord hand talde i Verden/ gick saa / met besuerlighed / tuert offuer gulffuit til den anden Seng / i huilcken hand før om dagen haffde befalit sin Aand i Guds hender. Da vaar hans sidste stund kommen. Oc som hand vaar i Aandfar *reciterede Cantor S:* Staffens ord/ met høy røst *Ecce video cœlos apertos & Filium hominis stantem à dextris Dei.* Det er/ See ieg seer Himmelen oben oc Menniskens Søn staa hoss Guds høyre Haand. O HERRE Jesu anamme min Aand. Det vaar salige Jacob Huitfelds sidste besked aff denne Verden. Midler tid at dette bleff tald oc strax som hand settis ned i Sen-

Sengen / da vaar det giort met hannem / oc hand opgaff sin Aand / met try suck sinuct sacteligen oc stille / ligeruis som nogen kunde legge sig til at soffue. Der vaar icke hoss hannem nogen vederstygge-lighed / icke end den allermind-ste / ingen faselighed eller for-ferlighed / men hand soffuede hen i HERREN / saa sødeligen / At huer Christen sig saadant it Endeligt maat-te ynske aff Gud i Himme-len.

GVd giffue oss saaledis at leffue vort Liff i hans yndest oc en god sam-uittighed / vnde oss saadan beredning oc formælinde i-

mod vort yderste / saadan en fauer Helsot oc affsked / naar wi skulle skilies her fra. Oc siden at finde denne salige Mand / hoss det salige selskaff i Himmelen oc det ewige Liff for Guds Ansict / for Jesu Christi vor HERRJS skyld / Amen.

EX DICTO

CHRISTVS

VINCIT &c.

Meditatio pij cuiusdam in recenti funere hominis neceßarij.

Memoranda concertatio, vbi qui vincit cadit, qui cadit, victor euadit. Victus triumphat, victor

victor ducitur. Mors prosternit, Mortuus felicius viuit. Mortuus viuus mortuæ morti insultat. Vbi est mors aculeus tuus? Et ius tuum inferne? Nimirum dux vitæ mortuus, regnat viuus, vt & omnes ipsius signa sequuti.

Aff det ord / Christus Vincit etc.

Tancke som en Guds ven haffde der hannem vaar bange offuer en sin tilhøring/ som nys vaar affgangen ved Døden.

DEt er en Kamp at tale dom/ naar den som vinder ligger vnder/ oc den som falder vinder seyer. Den som taber Triumpherer / oc den

den som vinder bliffuer til skamme. Døden felder oc nedslar / Den døde leffuer megit bedre end før. Den døde leffuer oc trodzer Døden som død er. Død huor er din Braad/ oc Helffuede huor er din mact oc ret? Liffsens høffding som død vaar leffuer oc regnerer. Oc hans Soldenære kunde icke dø.

Vidua defuncto.

Es gemitus, mœror, planctus, suspiria, pallor
Et mors. Vita prius, vota, corona, decus.

Amoris & mœroris (teste Deo) conscius scribeb:

Epi-

Epithaphium.

PRæſide ſub docto, gaudet Reſpublica felix.
Amiſo tali, preſsa dolore gemit.
Hunc nimium infelix ſenſit Noruegia luctum
HVITfeldi, cum te mors, IACOBE, tulit.
Tu pius atq; probus virtute & ſanguine, verè
Nobilis, & doctæ nobilitatis honos
Ergo iaces. Nos indigni tam præſide ſancto,
Ergo iaces: tua ſed gloria morte caret.
Corpus habet tumulus: Sed ſpiritus aſtra petiuit,
Et virtus nullo eſt interitura die.
Vita DEVS, vitam vita meliore fugauit,
Idcirco æternum candide viue DEO.

Ioh: Andreæ. Cantor Nidroſ:

Inſcri: Scrinio.

EVERSA FATIS VO-
TA AMOREM A-
MARO DESIDERIO,
TENACI PLANCTV
MVTAVERE SOLA-
TIVM.
IACO: HVITFELDT
FVNVS FACIE: VX-
OR ELIZAB: FRIS,
PLORANDA MAGIS
AN MOERENS, IN-
CERTVM FIERI SIBI
PRÆOPTANS QVOD
FACERET. OBIIT
NIDROS: 27. APRIL:
ÆTATIS 37. CONIV-
GII 8. CHRISTI AN-
NO 1583.

Aliud:

Aliud:

Sta Viator,

Si quæris quid sum,
Puluis & Vmbra.
Quis fuerim?
Iacobus ex Nobilj Huitfeldiorum familia,
Præses & officiarius Nidrosiensis.
Quo iuerim,
Ad originis meæ principium.
Tu ne inuideas, quod ipsemet tibi exoptas.

A. H.

B. DALL 1982.